

Liber de oculo morali.

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

GREDO.SUALES

Magnificis ac dilectissimis auditoribus meis in ecclesia diuini Pauli presenti anno meis sermonibus assistentibus minorum minimus frater Dominicus ponzonus salutem in domino Jesu.
Cupiebam charitatibus vestris oculos spirituales ex oculorum corporalium imitatione per posse aperire: sicut in quodam libello quod ad manus meas deuenerat reperi optime exaratum inueni enim ibi multa tam moralia quam naturalia relatione digna: sed quia temporis angustia id facere non potui: libellum illum imprimendum dedi: ut habeant auditores mei cordialissimi unde oculus interior purgatus et se et deum qui non nisi a purgatissimis oculis videri potest valeant utcumque contemplari: cumque hunc gradum conscenderitis per me ad deum intercedere velitis.

Incipit Liber de oculo morali. Prohemium.

Si diligenter voluerimus in lege domini meditari facillime propterpendemus ea que pertinent ad visionem et oculorum preter ceteris frequentius in sacris eloquijs recitari. Ex quo patet consideratione

de oculo et de his que spectant ad ipsum esse perutile ad habendam diuine sapientie noticiam plenior.

Dicturus igitur pauca de oculo: prout ibi continetur aiaz edificatio: primo de ipso scientialiter: post hoc moraliter breuiter volo sermonem facere: prout ille qui finxit oculum: cuius oculi in pauperem respiciunt: rationis mee cecutientem ocellum dignabitur illustrare: Presens autem opusculum in capitulorum quinquidenarium est distinctum.

Primum capitulum tractat de numero partium oculum componentium:

Secundum de partium ordine in oculi compositione.

Tertium de visionis numero.

Quartum de visionis modo.

Quintum de visionis organo completiuo.

Sextum de tredecim mirabilibus circa oculi visionem moralem continentibus informationem.

Septimum de instructione morali secundum duodecim proprietates repertas in oculo corporali.

Octauum de septem differentijs oculorum: iuxta differentiam septem capitalium vitiorum.

De numero partium

- ¶ Nonum de sumptuositate oculi respectu ceterarum partium corporis humani.
- ¶ Decimum de corporalium oculorum carentia equanimiter sufferenda.
- ¶ Undecimum de informatioe scholarium ex septem conditionibus que requiruntur ad humanum visum.
- ¶ Duodecimum de instructione prelatorum ex septem proprietatibus oculorum.
- ¶ Tertiumdecimum de quattuor rebus quas spirituales oculi debent iugiter contemplari.
- ¶ Quartumdecimum de tribus visibilibus oculum delectantibus.
- ¶ Quintumdecimum de oculo septemplici intuitus diuini.

hic.

De numero partium oculi componentium. Ca. j.

Sciendum igitur quod sicut potest elici ex sententia Constantini in libro quem fecit de oculo. et ex verbis Alathen in primo libro scientie perspective, oculus tres habet tunicas in sui propositio-
ne. Quarum prima dicitur yvea: quoniam est sicut yvea. Secunda cornea: quia sicut cornu sit clara et lucida. Tertia vocatur sclerotica siue consolidatiua: quia sit solida siue dura. Habet etiam oculus tres humores. Primus vitrei nomen accipit: quia vitri liqua-
ti similitudinem gerit. Secundus glacialis seu chry-

exos q. sig. in qd. dicitur.

hucuo.

Oculi componentium.

stallinus dicitur: quia chrySTALLUM seu glaciem imitatur. Tertius vocatur albugineus: quia albugini oui similis. Habet insuper oculus unam telam subtilem et peruiam: trium humorum qui tacti sunt contentiuam: que tele aranee similis: propter quod et tela aranee nuncupatur. Habet postremo oculus palpebras: quibus velatur et a nocumētis exterioribus preferuatur. Humor autem chrySTALLINUS in ceterorum humorum medio collocatur: pupilla vocatur: et in ea est virtus visiva sicut in subiecto licet non primo: quoniam nervus communis est organum radicale: in quo in modo dum crucis se interfecant duo nervi visibiles ab oculis venientes: et in illo nervo communis virtus visiva formaliter radicata: et inde in utriusque pupillam oculi derivatur. Hinc apparet quod eleganti similitudine usus sit propheta david quando dixit. Custodi nos domine ut pupillam oculi. Nam ut iam dictum est pupilla humor chrySTALLINUS seu glacialis dicitur: quod duobus humoribus et una tela et tribus tunicis: et in super palpebris retinetur. Nihilominus habet continuam influentiam spirituum et virtutum recipiens a fontali plenitudine virtutis visive: existentis ut tactum est in nervorum crucea sectione. Ex quo manifeste ostenditur: quod septem ad pupille custodiam requiruntur. Modo consimili pro spiritualis pupille. id est anime perfecta custodia: septem nobis sunt necessaria: videlicet septem virtutes principales. s.

David.

tres theologice et quattuor cardinales. Insuper etiam deus addi continua influentia charismatum gratie in nos manans a plenitudine crucifixi. per hoc enim nostra pupilla spiritualis habet a domino custodiri. In domo dauid sapientissimus apte petit cum dicit Custodi me domine ut pupillam oculi. Eadem similitudine visus fuit sacer moyses: ab eodem edoctus spiritu qui dixit Deo. xxxij. Circumduxit eum docuit et custodiuit quasi pupillam oculi sui. In hoc ergo quod natura tanta custodia vallauit carnalem oculum: spiritualiter in formamur ad sollicitam custodiam spiritualium oculorum: ne si negligentes fuerimus tandem dolentes dicamus. Dereliquit me virtus mea et lumen oculorum meorum et ipsum non est mecum. Lumen enim spiritualis pupilla. id est anima a septem virtutibus tanquam a septem pupille custodibus ut dictum est habeat custodiri: non est mirum si ille quem virtus sua dereliquit: lumen amiserit oculorum. Et ideo etiam dominus legem suam volens districtissime custodiri: mandauit: signanter legis sue custodiam: pupille custodie comparauit per vii. Serua legem meam quasi pupillam oculi tui.

De partiu ordine in oculi compositione. La. ij.

De autem in predictis tunicis oculorum considerandum est quod cum tunice ad pupille custodiam concurrentes sint in mollicie et duritia differentes: mollior tamen tunica est pupille proximior:

durior vero ab eadem remotior. In quo oculi ecclesie. id est prelati prout spiritualiter informari: ut sic misericordie lenitate exhibeant: ut censuram iustitie non omittant. Ita ut dicit Gregorius. iusticia seu disciplina sine misericordia multum destituit: si vna sine altera teneat. Sint tamen ad misericordiam proximiores: ut sit eis vicinior misericordia: hinc accedat iusticia. Cuius rei exemplum accipiat in helya. Helyas quippe quasi quidam oculus extitit: qui tanquam a remotis aspiciens futura prouidit. Qui enim modo dicit propheta: olim dicebat videns ut dicitur. i. Regum. ix. Hic autem oculus rectissime fuit compositus. Fuit enim ad misericordiam quam ad iusticiam magis pronus: et sic vnam exhibuit quam alteram obseruauit. De ipso quippe dicitur. iij. Regum. ij. Pater mi pater mi currus israel et auriga eius et congrue primo currus dictus est: post auriga. Debet enim prelatus principaliter esse currus: infirmos per misericordiam supportando. Secundario debet esse auriga: per seueritatem iusticie discolors stimulando. Hunc ordinem obseruauit et exemplo suo prelatos ad huiusmodi obseruationem informauit samaritanus: qui interpretatur custos: per quem significatur prelatus. Infudit enim oleum et vinum vulneribus sauciati. Luce. x. Ex ordine congruo primo oleum in quo designatur lenitas misericordie: deinde vinum in quo seueritas discipline. Audiant et attendant principes et prelati qui proximiores sunt ad seueritatem

De p̄tū ordine in oculi cōpositiōe.

q̄ ad pietatē. Audite q̄d sup hoc prudētissimus
dicat **W**elynādus. **P**relati inquit ⁊ principes sic
medici nūq̄ dnt vtī grauibus remedijs nisi cū le
uū bñficio: vbi d̄siderata s̄ntas desperat. **U**n lu
ci⁹. **p**latū seu q̄ p̄ncipē senē morib⁹ esse oportet ⁊
q̄ moderatioza consilia sequatur ⁊ vicem gerere
medicoz: qui morbos curāt: nūc exinanitione in
repletis: nunc refectione in vacuis. **E**t dolore ce
dunt nūc cauterio nūc fomētis. **S**i em̄ cytharedi
alijq̄ fidicines multa diligentia p̄curant quō ob
errantis chorde cōpescāt vitiuz vt alijs cōcordē
reddāt. **Q**uāta solitudine oportet prelatum et
p̄ncipē moderari: vt subditos quasi vnānimes
⁊ vnus moris reddat habitātes in domo. **C**ertū
est aut̄ q̄ tutius est chordas remitti amplius q̄ in
tensius p̄tendi. **R**emissarū namq̄ intensio: artī
ficis opere conualescit. **Q**ue aut̄ semel rupta est.
nullo artificio reparatur. **S**it piger ad penas p̄n
ceps: ad premia velox. **E**t doleat quotiens
cogitur esse ferox. **Q**uorum alterum iusticie est:
alterum pietatis. **D**e quibus salomon. **M**ise
ricordia ⁊ veritas non te deserant: circunda
eas gutturi tuo. ⁊ describe in tabulis cordis tui
⁊ inuenies gratiā bonā ⁊ disciplinā coram deo et
hoibus. **G**ra nāq̄ debet mie: iusticie disciplina.
Qui sine prima est: oibus est odibilis. **Q**ui sine
sc̄a oibus cōtēptibilis. **D**e hoc etiā claudianus

De visionis numero.

v

alt. **S**is pius in primis: nam cū vincamur in oīe
Munere sola deos equat clementia nobis. **N**ec
tibi q̄d liceat: sed quid fecisse decebit **O**ccurrat:
mētemq̄ domet respect⁹ honesti. **D**icit etiā chry
sostomus sup **M**at. **S**i erramus modicā penitē
tiam imponētes: nonne melius est p̄pter miseri
cordiam dare rationē q̄ propter crudelitātē suc
cumbere penitētē. **S**i tales essent moderni pre
lati: tunc essent similes oculo corporali. **E**t tunc
a subditis amarent vt oculi: immo forte magis
q̄ oculi. **E**t ideo beatus paulus q̄ erga subditos
misericordissimus extitit intātū vt diceret: **Q**uis
infirmat ⁊ ego nō infirmor: q̄a scandalizat ⁊ ego
nō vroz. **iij. Corin. xj. ⁊ iterum ad Gal. iij. S**illoli
mei quos iterū parturio. ⁊ ad **Phil. j. T**estis est
mibi deus quō cupiā vos in visceribus iesu xpi.
Iccirco a subditis plusq̄ oculus amabat. **D**icit
em̄ ad **Gal. iij. S**icut angelū dei excepistis me.
Testimonium em̄ phiseo vobis: q̄ si fieri posset
oculos vestros eruissetis ⁊ dedissetis mibi. **S**ed
hodie p̄pter duritiā platoz sepe p̄tingit p̄trariū
Uellēt em̄ iterdū subditi oculos eruisse plati.

De visionis nūero. ca. iij.
Actores p̄spectiue sciētie distinguūt
oculi triplicem visionem. **P**rima
est p̄ lineas rectas. **S**c̄da p̄ lineas
fractas. **T**ertia p̄ reflexas. **Q**uaz

prima perfectior duabus est alijs. Scda certior q̄
 tertia: et tertia minus certa. Modo cōsimili spūa
 liter loquēdo possumus in hoīe visionē triplicē
 assignare. Unā perfectā: q̄ erit in statu glie post
 resurrectionem vltimā. Alia est in anima separa
 ta a corpore vsq; ad resurrectionē i celo empyreo
 diuinā essentiā contēplante. et hec visio debilior
 est q̄ prima. Tertia est in hac vita: et hec est oim
 debilissima. Et habet fieri p reflexionē: sicut et
 visio q̄ aliquid videt in speculo h̄z fieri median
 tibus reflexis lineis. vñ et ab aplo vocatur visio
 specularis. Videmus inqt nunc p speculū in eni
 gmate sed in gloria facie ad faciē: vt post secūda
 resurrectionē fm plenā rectitudinē et ante eam in
 aīa fm obliq̄tionē ab illa rectitudinē: eo q̄ non
 complebitur aīa visionis plenitudine ante q̄ suo
 corpori sit vnita. Itaz vt ait Augusti. animabus
 iam beatis in celo deū vidētibus inest q̄dam na
 turalis appetitus administrandi corpus quo re
 tardantur ne totaliter ferantur in deum. Ex quo
 patet q̄ conueniēter locutus sit sapientissimus
 paulus p̄spectiuus: qm̄ visionē patrie facialez: vi
 sionem h̄o vie specularē et ex pte vocauit. i. Cor.
 xiiij. Videmus nunc p speculū in enigmate: tunc
 aut facie ad faciē. Hūc cognosco ex parte tūc aut
 cognoscā sicut et cognitus sum. Et sicut aliquis
 amicuz dilectissimū suū ex multo tpe videre desi

derās nō quietaret si ipsum tm̄ videret in speculo
 nisi etiā ipm̄ respiceret in seipso. sic in presenti cū
 deū videamus p speculū: nō satiatur oculis visū
 Eccl̄s. i. S; in futuro cū ipm̄ directa et faciali vs
 siōe videbimus: implebitur illud psal. Sattabor
 cū apparuerit gloria tua. Et sicut apli gauisi sunt
 viso dño Joh. xx. sic et nos cum deū oculo beato
 iā videbimus vtpote p̄spectiuū seu speculatores
 gliosi iam facti: ineffabiliter delectabimur in bo
 no optimo qd̄ cernemus et pre gaudio inexplica
 bili in laudis tubilum erumpemus. Juxta illud
 Esa. liij. Vox speculatoz tuoz leuauerit vocē sil
 laudabūt qz oculo ad oculū videbūt.

De visionis modo.

Ca. iiii.

Sicut pbat Ptolomeus in libro de
 aspectibus: ad visionē erigitur nō
 solū vt fiat intus suscipiendo visibi
 lis similitudinē: sed etiā extra mittē
 do et cooperādo p propriā spectē et
 virtutē. Simili mō spūalis visio nō solū requirit
 vt aīa suscipiat ab extra. s. a dō virtutes et gratiā
 s; vt cooperet p virtutē ppriā. Itā ad iustificatio
 nē ipsi requirit mor^o liberi arbitrij et sensus cū grā
 dei. Cū Au. Qui creauit te sine te: nō iustificabit
 te sine te. In hui^o rei designationē cū āgelus lao
 dicie spūalit̄ eet cec^o vt d; Apo. iij. Tu dicis qz di
 ues sum et nullius egeo: et nescis qz miser es et mi

serabilis et pauper: et cecus et nudus. dixit ei celestis medicus. Collirio iunge oculos tuos ut videas. Per colliriū quod mordicat et pungit oculū: significat contritio et dolor de peccatis: et conatus proprius in exercitio bonorum operū: quibus homo cooperatur ut visum recipiat spiritalium oculorum. Unde glosa dicit super predictū locū. collirio oculi iunguntur ut videamus: cum ad cognoscendam veritatis luminis claritatem intellectus nostri aciem medicamine bone operationis adiuvamus. In signum etiam huius rei videlicet quod cooperari debemus ut spiritaliter videamus: voluit dominus ut priusquam paulus excecatus visum reciperet oraret et triduo ieiunaret: ut dicitur Act. ix. Idem etiam designatur in hoc quod tobias felle piscis oculos patris sui liniuit: statimque visum recepit. Tob. xi. In felle quod est amarum significat amaritudo et dolor de peccatis: et indignatio contra peccatum. Nam felle commouet iras. Istud autem ex parte hominis iustificandi requiritur ad hoc ut visus interior restauretur.

De visionis organo completiuo. capitulum v.
Sicut in scientia prospectiva docet: visio in oculis non completur. Nam eiusdem rei due species diuerse ad utrumque oculum veniunt. et cum diuersitas speciei diuersificet iudicium: si visio completur in oculis propter apprehensionem speciei gemine, una res iudicabitur esse due. Oportet igitur ut ponatur

tur aliud sentiens preter oculos: in quo visio completur: cuius instrumenta sunt oculi: qui reddunt ei speciem visibilis rei. Et hoc est communis nervus in superficie cerebri situatus. Ubi concurrunt duo nervi a duabus partibus anterioris cerebri: qui post concursum in duos iterum diuiduntur: et sic ad oculos extenduntur. In illo igitur nervo communis virtus visiva fontaliter radicitur. Et quia tunc virtus fontalis est via ad quam continuantur virtutes oculorum per medium nervorum obliquorum. ideo potest una res apparere una quibus a duobus oculis videatur. In hoc autem quod visio in oculis exterioribus non completur: sed in nervo communi qui interior occultatur: moraliter informamur ut iudicium temerarium declinemus: nec de rebus ut apparent prima facie iudicemus: sed per deliberationem ad internum iudicium recurramus. vnde et de angelo magni consilij: cuius secundum Gregorium omnis actio nostra est instructio: dicitur Esa. xi. Non secundum visionem oculorum iudicabit. Non enim ut ait Seneca. quod ante oculos est sufficit intueri. Ubi sepe multa sordet in exterioribus oculis: quae tamen munda sunt si considerentur interno iudicio rationis. quod euidenter apparet in iudicio leprosi. Leuit. xiiij. Si autem efflouerit discurrens lepra in cute et operuerit omnem carnem a capite usque ad pedes: et quicquid sub aspectu oculorum cadit considerabit eum

sacerdos ⁊ teneri a lepra mundissima iudicabit.
De tredecim mirabilibus circa oculi visiones
 moralē cōtinentibus informationē. Caplm. vi.

Debatū est in scientia p̄spectiua et hoc docet experientia q̄ oculus in aere locatus nebuloso: nō videt nec p̄cipit vapores ⁊ nebula q̄bus ē circūseptus. Cū autē recedēs exiit huiusmodi aerē vaporosus si tūc retro respiciat: videt ip̄m quē prius in ip̄o posit⁹ nō videbat. Per hūc modū ⁊ pctōr q̄ diu est in pctō peccati sui tenebras nō aduertit: sed extra pctm̄ posit⁹ ⁊ lumine diuine gratie illustrat⁹: tūc primo pcti grauitatem ⁊ caliginē in qua fuerat recognoscit. **Exemplū** de simia iuxta truncū sedente: que dū iuxta truncū iacet: non p̄cipit molem trunci donec ab eo ceperit elongari. Cū ⁊ dauid postq̄ a pctō cū berisabee perpetrato se p̄ penitentiā elongauit: pctm̄ suū agnouit ⁊ dixit. **Qm̄ iniquitatē meā ego cognosco.** In huius figura dicit **Exo. xiiij.** Leuantes filij israel oculos viderunt egyptios post se. **Egyptus** autē interpretat⁹ tenebra ⁊ pctm̄ significat qd̄ est spūalis tenebra quā homo tūc primo cognoscit cū a pctō penitendo recedit. Cū dicit **Anselmus** in libro de similitudinib⁹. **Consuetudo vicij est vt nō facile videatur ab eo qui eo premitur: sed mox vt cessauerit ⁊ ab eo se elongauerit:**

rit: tunc demū cōsiderat in quanta miseria ⁊ feditate iacuerit.

Secundum mirabile.

Expertū est in prefata sciētia p̄spectiua q̄ si quis oculo supponat digitū ⁊ a situ debito pellat eum propter motū factus in oculo: vnū sibi videbitur esse duo. Sic cōtingit prelatis moderni temporis qui dū per instinctū malī cōsiliarij: a rectitudine depellantur iudicij: iudicant alī quem dignū beneficio duplici: quem tamē vnico tm̄ contētum esse debere sentirēt si iudicio nō errarent. Hoc autem plerumq̄ contingit per malum consiliariū: qui ratione discretionis qua polere creditur merito per digitū designatur. **Malus** em̄ consiliarius suis prauis exhortationib⁹ quasi quibusdam impulsionibus sepe precipitat in errorem: dū extortis auctoritatibus ⁊ tyrānor exemplis persuadet q̄ potētī seu principi cuncta licent: ⁊ qd̄ placet principi legis habere vigores. **Exēplificat** etiā quis tyrann⁹ domesticū aut familiare suū in quā eccliam sine electione intruserit: q̄s in prouincias collectas indixerit: q̄s cleypessunderit: q̄s ep̄is silentiū indixerit: q̄s tādēz i subditos libitū sue volūtatis exercuerit: ⁊ suo libito adequit. sic volo sic iubeo sit. p̄evolūtus. et sicut mal⁹ p̄siliari⁹ reges puerit ⁊ principes sic ⁊ interdū ip̄os p̄tiffices ⁊ ceteros ecclie p̄sidentes.

Nota

Si em̄ prelatus de alicui⁹ indigni p̄mōtione ro-
gatus defectū opposuerit ob quē rite promoue-
ri nō possit: assistens malus cōsiliarius quicquid
oppositū fuerit occurrētibus exemplis ⁊ patrū
sanctionib⁹ annullabit. Si em̄ obiectū fuerit: igno-
bilis est: respōdebit. Sed nec Petrus vertex
ecclie gloriā alicubi de sanguinis claritate. Si
dicat q̄ iunior est: Hieremiā et p̄cursores dñi
pueros fuisse respōdebit: ⁊ iterū seniores condē-
natos a daniēle puero allegabit. Illitterat⁹ est
nec vnq̄ causa studij fuit parisi⁹ nec in alia ci-
uitate. respōdebit: nec scolas legūtur apli frequen-
tasse. Elinguis est. Sed ⁊ aaron vt legit̄ in exo-
do vice moȳsi q̄ erat impeditiois lingue fūct⁹
est sacerdotio. Luxuriosus est ⁊ lupanaria frequen-
tavit. Sed ⁊ osee p̄pheta meretricē sibi mā-
dante dño copulauit. Insipientis est. Sed ⁊ p̄ in-
sipientiā mūdi decreuit deus saluare credētes.
Percussor est ⁊ arma portauit. Sed ⁊ petr⁹ gla-
dio serui principis sacerdotū auriculā amputa-
uit. Vinolētus est ⁊ gule deditus. Sed et dñs
ipse potator vini ⁊ vorator carniū dicitur esse di-
ctus. Nō est aut̄ seruus maior dño suo. Non ac-
quiescit maiorib⁹ nec vult eis in aliquo obedire
Sed ⁊ paulus legitur petro ap̄loꝝ p̄cipi in fa-
ciem restitisse. Cōtentiosus ē ⁊ pacis turbator.
Sed et inter discipulos xp̄i facta est contentio

quis eorum videretur esse maior. Militiam ar-
matā exercuit. Sed ⁊ martin⁹ iuliano aliqui mi-
litauit. Homicida est ⁊ sanguinē effudit. Sed ⁊
moȳses egyptiū interfecit. Perfidus est ⁊ pluri-
es peierauit. Sed ⁊ petr⁹ ap̄is p̄fidiaz periurio
cumulauit. Mutus est et predicare nō poterit.
Sed hoc zachariā a sacerdotio nō exclusit. Le-
cus est. Sed ⁊ paulus erat excecatus qñ fuit ab
anania dño cōsecrat⁹. Surdus est. S; hoc nō
phibet ei p̄dicare legē dei: p̄dicatore em̄ nō au-
ditore querim⁹: ⁊ tanto verbū dei p̄ponet alti⁹
⁊ quasi tuba exaltabit vocē suam qz adhuc ei vi-
debitur q̄ in aure loquat̄. Periona despicabi-
lis est. Sed hoc idem btō martino bricti⁹ obie-
cit: ip̄m tñ ecclia nō audiuit. Egrotati⁹ est.
Sed ⁊ gregori⁹ in sūmo languore stomachi po-
situs optime gubernauit ecclesiā dei. Supbus
est ⁊ van⁹. Sed talis fuit bricti⁹ turonei. archi-
ep̄s. Heresim qñqz docuit. Sed et augustin⁹ se
manicheū fuisse asserit. Persecut⁹ est ecclesiā
dei. S; ⁊ paulus p̄us p̄secutor postmodū fact⁹
est p̄dicator. Auarus est. Poterit cōgregare di-
spersa: ⁊ inutiliter nō distrahet cōgregata. Po-
stremo si p̄latus obiecerit q̄ ad oia p̄sus est in-
eptus: malus cōsiliari⁹ adhuc rīdebit. Sed et
samson cū mādibula asini philisteos expugna-
uit. Potēs est etiā et nūc de⁹ sicut in illo tpe de-

lapidib⁹ filios abrae suscitare. Quides igit̃ q̃ sit potēs hic digit⁹ videlz malus p̃siliari⁹: vt p̃suas lionū suaz ipulsiōib⁹: spectatozis. i. plati oculos errare faciat i vidēdo: et ei⁹ iudiciū p̃uertēdo: et ad hoc q̃dē tāto efficacior iuenit̃ quāto discretior reputat̃: vt de ip̃o dicat̃: digit⁹ dei ē hic. Talis erat achitofel puerilissim⁹ p̃siliari⁹ absalonis: de q̃ d̃z ij. Regū. xvj. Cōsiliū achitofel q̃d dabat i dieb⁹ illis. q. q̃s p̃suleret deū. Quid aut̃ hoc est aliud: q̃s dicere. Digit⁹ d̃i ē hic. Idcirco d̃z eccl. xxxvij. a p̃siliario malo sua aiaz tuā. Et dauid orabat. Dñe libera aiaz meā a labijs iniquis et a lingua dolosa. Hoc etiā debz plar⁹ orare et a dño postulare. Nō solū aut̃ p̃ malū p̃siliariū decipit̃ dicto mō ecclēstic⁹ oclus. i. plar⁹: s̃ etiā interdū acceptiōe munerz. q̃ a loco suo quodāmodo rationis oculū ppellit̃. Unde et eū q̃ iaz recipit munerā: vulgariter dicere cōsueuim⁹ esse pulsuz: et ideo p̃uere iudiciū. Isti sunt digiti de qb⁹ d̃z Esa. lix. Digiti ṽri pleni sunt iniquitate. Et iō nō est mirū si faciāt rōis oculū ab equo iudicio declinare. Tria nāqz p̃re ceteris solēt p̃uere iudiciū sapit̃. Videlz credēdi facilitas: amor munerz, acceptio p̃sonaz. Ideo deut. xvj. d̃z. Munera excecāt oculos iudicū. Et de filiis samuelis d̃z. j. Regū. viij. Acceperunt munerā et p̃uenterunt iudiciū. Et poeta dicit. Mun⁹ em̃ a norma tecti distorquet acumē.

Iudicis et tetra iuoluit caligine mentes. Et ideo dolendū est et lugendū si cōtingat q̃d de⁹ auertat vt plati qui sunt sc̃i iudices: et vera mundi lumina diligant munera: sequāt retributiōes: si subiectos cōcutiant vt oculos excutiant. si vt repleāt suos exinaniat̃ alienos. Ut possit dici. In quorū manib⁹ iniquitates sunt dex. eoz re. est mune. Excutiant igit̃ plati ecclē man⁹ suas ab om̃i munere si volūt in iudicio nō errare. Exemplo eugēti qui nullū om̃ino munus recepit ab hoie litigāte aut ab eo cui litē crederet iminere. Unde et euidā priorī q̃ modice facultatis erat cui⁹ causam nondū audierat: et sibi marchā argēti deuotissime offerenti non sine magna indignatione fert̃ dixisse. Non dum ingressus es domū et iā vis corrūpere domū. Refert etiā Bern. li. de p̃side. ad eugētiuz q̃ martinus p̃sbyter cardinalis cū a legatione pauper cōtra morē rediret: et ab ep̃o fiorētino equū sibi necessarium accepisset: eūdem donatorē restituit ex q̃ eū ab inuicio dati muneris causam in romana curia ṽtilādā habuisse cognouit. Decepisti me inqt̃: nesciebā tibi iminere negotiū tolle p̃tin⁹ equū tuū. Ecce ṽbū hois acceptiōnez munerz detestāt̃. Gāfrid⁹ etiā carnotē. legatōe fungēs i aq̃tania nulla recipiebat munerā: sed refutabat vt stercoza. P̃discē q̃z sturgidēz videlz a d̃ uoto q̃dā legatōis sue clerico accipe tūc tādē acq̃

euit postq̄ pro admisso exenio precium numera
uit. Si sic facerēt moderni prelati: tunc diligerē-
tur vt patres: timerent vt dñi: colerent vt sc̄i. Si
exactionibus parcerēt: munera nō amarēt: nec
om̄ez questū pietatē putarent. Sed hodie in do-
mibus multoz prelatoz et principū oia sunt ve-
nalisa regnate ibidez auaricia. Nam cū semel obs-
tinuit vicioz mater in aula. Pestis auaricie que
sola incarcerat oēs. Virtutuz species spreto mo-
deramine turis. Currē in facin⁹ nec leges curia
curat. Frustra apud huiusmodi curiales de testi-
monio cōfidis cōscientie: de morū etiā venustate
nisi pri⁹ viā paraueris munere precedēte. Ipse lz
venias mulis comitatus homere. Si nihil attu-
leris ibis homere foras. In multis curiis inue-
nies ianitores cerbero duriores: sed apd̄ inferos
vnus dicit̄ tm̄ esse cerberus. hic aut̄ tot sunt cer-
beri quot sunt hostiarij. Totaz aut̄ familiarū aut
mordentē inuenias aut latrantē. Et sicut dicitur
michee. iij. Si q̄s nō dederit in ore eoz quippiā
suscitabūt sup̄ eū preliū. Sed audito numo qua-
si viso p̄cipe summo: dissiliūt value nihil audire
nisi salue. Legit̄ de btō anselmo in et⁹ vita q̄ ab
om̄i munere man⁹ suas excutiens acceptatores
munerū vt detestabiles fugiebat. Quibus etiaz
sepe dicebat. Pendere et p̄edere nō differunt nisi
si in vna l̄ra tm̄. Unde patet q̄ q̄ libenter munes

ra accipit: valde proximus est suspensio: nisi ea
acceperit bono modo. Sup̄ oia vero quisq̄s ca-
uere debet vt iniquoz munera non acceptet ne
aut ingratus si eos non foueat accepto munere
censeat: aut si fouerit iniustus habeatur.

Tertium mirabile.

A pud per spectiuos expertū ē q̄ si quis de
nocte virgā vel digitū vel quācunq̄ rez ali-
am que vmbra faciat eleuet inter oculos et cāde-
lam: si tunc recte candelam respiciat videbitur ei
de vno digito q̄ sint duo. Et in hoc aduertendū
est diligenter q̄ si claudat̄ oculus dexter dispare-
bit imago sinistra: et clauso sinistro: imago dexte-
ra penitus euanescet. Sup̄ quo plurimū admira-
tus est august. Unde dicit. xi. li. de trinitate cap.
ij. longū esse causas huiusmodi apparitionis de-
clarare: et vere longū est homini p̄spectiuam sciēs-
tiam nō scienti. Modo cōsimili in pctōz cōsistēs
in nocte pcti peccatū suuz consideratiōis oculis
anteponat et ad lucernā aspiciat verbi d̄i: de qua
psal. Lucerna pe. m. ver. t. videbit peccata singu-
la quo ad pene correspondētia quodāmodo dus-
plicari: et poterit ad hāc lucem attēdere p̄ pecca-
to vnico se penaz duplicem incurrisse. Et delictet
amissionem celestis premij: et reatū supplicij eter-
ni. Ita q̄ dextro oculo quo bonum operari debe-
bat: reatus supplicij tanq̄ imago sinistra r̄ideat

Sinistro aut oculo q̄ malum vitare debuit velut
dextra imago r̄idet celeste brauiū qd̄ amisit. Ad
hoc mirabile vel potius miserabile speculādum
mouet peccatrix aīa **He. ij.** Vide q̄ malum est
et amarū reliq̄sse te dñm deum tuū. Deum relinq̄
re nihil aliud est q̄ peccare. Quod q̄dem lz actu
vnico cōmittat: ipm̄ tū pctm̄ pena gemina comi
tat. Est em̄ malum q̄ ad p̄uationē visionis diue:
et amarū p̄pter acerbitatē infernalis pene. Et q̄
istud mirabile clare patz si quis ad lucernā verbī
dei cōsideret: iō seq̄tur signanter in eodem cap̄lo
se. videte verbum dñi vt scz valeatis predictum
spectaculum intueri.

¶ Quartum mirabile.

Querit̄ in dicta scientia q̄ bacculus cuius
vna pars est in aq̄ et reliq̄ sup aquā p̄minet:
oculo existenti in aere fractus apparet. Cuius
causa reddit̄. **Ma** ibidem pbatur: q̄ res quaz in
aq̄ p̄spicimus p̄p̄nquior apparet oculo q̄ sit se
cundū veram distāciam sui situs. Et iō pars bac
culi existens in aq̄ nō apparet v̄sui in cōtinuum
et directū partis alterius: sed ipsi oculo apparet
esse p̄p̄nquus et iō videtur bacculus esse fract⁹.
Sic cōtingit interdū q̄ aliq̄s qui scdm̄ veritatez
est vir rectus ac timens deū: si fortassis aliq̄n ob
aliquā causam vtatur huius mūdi delitijs q̄ mū
danoz oculis sunt p̄p̄nque: q̄uis non totaliter

se iungat fluxus deliciarū huius mūdi: sed solum
ex parte qz hoc forte nō facit p̄pter mentis petu
lantia: sed p̄pter recreationē corpi necessariā: ni
chilominus scandalizat plurimos hoc vidētes:
et ad vulgo iudicat̄ sp̄ūaliter fractus esse et a mox
rectitudine obliquasse. Et de hoc possumus ex
ponere qd̄. **1. Regū. xvij.** saul d̄ dauid legit̄ dixit
se. Dabo ei michol vt fiat ei in scādalu Michol
interpretat̄ aqua ois et significat fluxū deliciarū
carnaliū. Quibus si q̄sp̄iam vir p̄ dauid figurat̄
tus p̄ amorē se copulet in scandalum vertit plu
rimoz. Et iō viris p̄fectis diligēt ab huiusmodi
dissolutionibus etiā apparentibus est cauenduz
p̄pter vitandum scandalū alioz. Qd̄ attendēs
ap̄ls qui ad imitationē sui ceteros hortabat̄ di
cebat. **1. Cho. viij.** videte aut̄ ne forte hec licentia
comedendi carnes idolis immolatas offendicu
lum fiat infirmis. Si em̄ q̄s viderit eum qui ha
bet sciam in idolo recumbentē: nōne cōscia eius
cū sit infirma edificabitur ad manducandū ido
latica et p̄ibit infirmus. Et subdit ap̄ls. Qua p̄
pter si eica scandalizat fratrem meū nō manduca
bo carnes in eternum: ne fratrem meū scandaliz
sem: Sciebat enim ap̄ls q̄ facta maiorum facile
trahuntur a subditis in exemplum. Superiores
nanq̄ q̄to locum tenent inter homines celsioz
rem: tanto plurium patent aspectibus: et ideo

Quintum mirabile.

superiori ppl's studet eē cōformis. *Uñ dicit claudianus. Regis ad exemplū totus cōponit orbis
Mobile mutat semp cū principe vulgus.*

¶ Quintū mirabile.

Probatur in sciētia p̄spectiua q̄ ea q̄ videntur in aqua oculo intuentis vident̄ maiora: et interdū aliqua q̄ prius oculus nō poterat itueri vel experiri. Si em̄ denarius in scutella ponat̄: sumaturq̄ distātia in q̄ minime videat̄ eodē existente spacio inter vidētis oculū et scutellā: denarius videri poterit si aqua de sup̄ infundat̄. Modo p̄sili videre possumus q̄ pctā carnalia que in fluxu deliciarū carnaliū cōmittunt̄: oculis hominum maiora vident̄. Sunt em̄ maioris infamie q̄ peccata spūalia: tñ minoris sūt culpe: et vix valent finaliter occultari. Et plerumq̄ cū pctōres pctis carnalibus irretiti peccatū suum putāt ab alijs nō videri: pdit in publicū et fit manifestum. *Uñ et cū dauid peccatū cum bersabee cōmissus cunctis crederet occultatū: missus est ad eum nathā p̄pheta vt diceret ex parte dñi. Tu fecisti abscondite: ego vero patefaciam verbū istud in conspectu oīs israel et in oculis solis huius. Et hoc est qđ dñs cōminat talibus Esa. xlvij. Reuelabit̄ ignominia tua: et videbit̄ ob p̄briū tuū Et naum. xiiij. Reuelabo pudenda tua: et ostendam gētibus nuditatē tuā et regnis ignominiā tuā.*

¶ Sextum mirabile.

xliij

¶ Sextum mirabile.

De monstratū est etiā in p̄fata sciētia q̄ oculus debilius apprehēdit rē quā videt in speculo q̄ si eā cerneret aspectu directo: eo q̄ forme reflexe debiliores sunt et id debilius representant. Hinc est q̄ hō sue forme quā pluries vidit in speculo vix et tenuit̄ recordat̄: et melius imaginat̄ alterius hoīs faciē quā aliquoties directe respicit q̄ suā quā nunq̄ directe: sed in speculo sepe vidit. Sic et moraliter applicādo p̄ faciē intelligo diuinā legē. Nam sicut in faciē volūtas hoīs interna p̄pendit̄. Juxta illud In faciē legit̄ hoīs secreta voluntas. Sic et nobis dei volūtas i lege diuina monstratur. Et sicut facies testificatur de hoīe: iuxta illd̄ eccle. xix. Ex visu cognoscitur vir: et ab occurso faciei sensatus. Sic et scriptura sacra testificat̄ de x̄po: vñ ip̄e dñs dicebat Joh. v. Scrutamini scripturas et ille testimoniū phibēt de me. Hanc faciē diuinā id est scripturā sacraz ille directe videt q̄ eam opere complet et hic eam memoriter retinet. Qui vero solum eam audit: et eā non p̄ficit q̄ si in speculo eam cernit: et hic eā statim obliuio tradit. Et ideo d̄ Jaco. i. Estote factores verbi et non auditores tñ fallentes vosmetip̄os: qz si q̄s auditor est verbi et nō factor hic cōparabit̄ viro cōsiderāti vultū natiuitatis sue in speculo: p̄siderauit em̄ se et abiit et statim oblitus ē qua

Septimū mirabile.

lis fuerit etc. Et id quod vult in sacra scriptura proficere et usque ad habitum scientie peruenire: studeat quod in ea legit operibus adimplere. Et idem dauid sapientissimus interpret ostendens quod via ad sapientiam peruenit dicit. Super senes intellexi. quia mandata tua quasi viam et iterum. Et mandatis tuis intellexi. Sicut per obedientiam mandatorum venit ad sapientiam occultorum. Prius igitur debet homo exercitari in studio bonitatis quam in studio contemplande veritatis. Hec enim duo studia sunt coniuncta neque debet homo vnus ab alio separare: ut scilicet studeat sapientiam et non bone vite: studium tamen bonitatis debet precedere studium veritatis. Unde psalmus. Bonitatem et scientiam doce me. Et idem signanter versus Beati immaculati in via etc. precedit versus qui statim sequitur. Beati qui scrutantur testimonia eius etc. Item dicitur ecclesie. Filius percipit sapientiam conserua iusticiam et dominus prebebit illam tibi.

Septimū mirabile.

A pud prospectuos exptum est et vulgatum quod si oculus existens in speculo in aqua posito solē respiciat appareret oculo duo soles. Ad quod quidem spectaculum quasi tres soles videntur concurrere. Unus videlicet existens in centro et duo precedenti ab ipso. id est. due solis imagines in aqua et in speculo apparetes: et tamen scimus secundum rem et veritatem tamen vnicū solem esse. Modo cōsimili si in

Octauum mirabile.

xlviij

quod sapientie salutaris oculo fidei solem iusticie contemplati fuerimus: apparebit nobis trinus deus et vnus. Unde in exordio diuine sapientie introducitur deus dicens. Faciamus homines ad imaginem et similitudinem nostram. Dicens enim faciamus et nostras: pluralitatem personarum ostendit. Dicens vero imaginem: demonstrat essentie unitatem. Innumera quoque testimonia hanc ineffabilem unitatis atque trinitatis ostendentia veritatem patere possunt sacras litteras speculanti. Illud autem iam dicta similitudine consideratione dignum esse existimo quod cum in speculo duplex resultet imago: circa alteram illarum plures prospectiuorum leguntur errasse putant enim alteram illarum esse solis imaginem: reliquam vero alicuius stelle prope solē ut existimant collocatam: quod tamen falsum est atque erroneum. Non enim est stella que apparet sed est duplex solis imago a duplici reflexa speculo ut habet alibi demonstrari. Modo simili circa tertiam in trinitate personam. id est. spiritum sanctum quoque plures leguntur errasse. In cuius reidesignatione magister dicitur Exo. viij. in ligno tertio defecisse.

Octauum mirabile.

Probatur est in prospectiva scientia quod oculus existens in centro speculi concavi spectet: si respiciat speculum videt se tamen vnicū si totum celum cōtinet speculum: oculus existens in centro si celum respiceret solus modo se videret. Quod sic probatur. Luz enim res est

tra centrū posita radios habeat sup superficiem speculī cadentes obliq̄. Cū etiāz equales sint anguli reflexionis ⁊ incidentie: sequit̄ vt radij nō in ip̄m centrū: sed ad partem oppositam reflectant̄ Sic ⁊ suo modo est videre in deo: vt eim dicit alanus: de⁹ est spera intelligibilis cuius centrum est vbicq̄ Est etiā speculū sine macula vt dicit. Sap. vii. Diuinus igit̄ oculus quasi in centro omniū existens presentissimus cū omī rei sit intimus in seip̄o tanq̄ in speculo seip̄m tm̄ intelligit p̄ seip̄z alia vero a se non dicitur in seip̄is cognoscere: ne sicut dicit philosoph⁹ eius vilesceret intellectus sed ea cognoscit ⁊ intelligit in seip̄o: inquantū est exemplū oīm in sua essentia ydealem continens similitudinem singulorum.

¶ Nonum mirabile.

Probatur etiā in tam dicta scia q̄ res existens in centro speculī cōcaui sperici ab oculo extra centrum posito respiciēte speculū nō videtur. Sic q̄dīu incolatus noster in hac vita est: ⁊ mole carnis oppressi a deo distamus: videre diuinam essentia nō valemus. Unde ⁊ moȳsi vt diuinā videret facie orāti r̄ndit dñs. Nō poteris videre faciem meā. Nō em̄ videbit me homo ⁊ viuet. Exodi. xxiiij. nūc aut̄ sic curram⁹ vt cōprehendam⁹: et impletū fuerit q̄d dicit̄. j. corinth. vi. Qui adheret deo vnus spūs est: qm̄ etiā deus erit oīa in om

nib⁹: tūc nō iā extra centra sz q̄si in centro diuine stabilitatis positi: et vnū quodāmodo cuz deo p̄ amorē effecti videbim⁹ eū sicuti est. j. Jobā. iij.

¶ Decimum mirabile.

Oculo respiciētis in speculo facies apparēt prepostere ⁊ altitudines vident̄ euerse. Iudicat em̄ oculus cū res cernit i speculo q̄d dextrū est esse sinistrū: ⁊ q̄d sinistrū est esse dextrū. Et q̄d est superi⁹ esse inferius: ⁊ q̄d deorsuz esse sursum. Sic ⁊ si nre cōsideratiōis oculus p̄m doctrine sacre speculū de reb⁹ iudicet ea q̄ vidēt esse sinistra .i. aduersa dicet dextra .i. prospera: ⁊ etiā ecōuerso: vtilitatē aduersitatis ⁊ p̄speritatis periculuz attēdendo: ea etiā que sursum vident̄ asseret esse i fima: ⁊ ecōuerso .i. supba esse vilia: ⁊ humilia preciosa: ⁊ ideo signāter dz. Esa. xliij. Dicā aquiloni .i. aduersitati da. ⁊ austro .i. p̄speritati nolī p̄hibere. Qz ea que vident̄ aduersa sunt p̄spera et dant nos deo: ⁊ q̄ p̄spera sunt aduersa et p̄hibēt nos a deo: ⁊ idō dicit̄. Gene. xlviii. q̄ patriarcha iacob bñdicturus filios ioseph manib⁹ cācellatis sinistram manū posuit sup manassen qui erat in dextera: ⁊ dexterā sup effraim quē ioseph collocauerat in sinistra. Timeāt ergo diuites hui⁹ mūdi qui gaudēt tenere dextrā in presenti ne sinistra teneāt in die iudicij: et nūc etiā in presentia dei. Manasses em̄ q̄ iterptat̄ obliuio ⁊ significat̄ dis

uites q̄ dei sunt imemores positus est ad sinistrā
 Pauperes & o posuit de⁹ ad dexterā: sed malos
 diuites ad sinistrā. Ideo dicit Prover. iij. Longi-
 tudo dier. i. paupes q̄ diuti⁹ viuūt q̄ diuites: in
 dextera eius: & i sinistra illi⁹ diuicie & glia. i. diu-
 tes & gliosi in dignitatib⁹ p̄stituti. Hoc idē q̄d ia-
 cob in cancellatiōe manū significauit & angel⁹
 in positiōe pedū. Apoca. x. Uidi angelū descen-
 dentē de celo: & posuit pedē suū dextrū supra ma-
 re: sinistrū autē supra terrā. Per mare nāq̄ fluct⁹
 aduersitatis: p̄ terrā seculi p̄speritas designat.
 Per pedē dextrū p̄speritas p̄ sinistrū aduersitas
 figurat. Ut igit̄ angelus aduersitates sc̄li p̄spe-
 ritates esse oñderet: dextrū pedē posuit supra ma-
 re. sinistrū vero posuit sup̄ terrā: ut q̄d mūdus re-
 putat prosperū significaret aduersum. Idē nobis
 in imagine crucifixi mōstrat: q̄ tanq̄ liber layco-
 rum in eccl̄ijs eleuat. Hec em̄ dextrā manū ad a-
 quilonē porrigit: sinistrā autē ad austrū extēdit. p̄
 austrū prosperitas p̄ aquilonē & o significat ad-
 uersitas. In hoc etiā aduertēdū est q̄ imago btē
 marie & ḡis ad aq̄lonē sub dextera crucifixi ē po-
 sita: q̄ btā & ḡo aduersitatib⁹ in p̄nti fuit exposi-
 ta. Unde & iustus symeon dixit ei. Quā sp̄i⁹ aīaz
 pertransibit gladius. Luce. ij. quā tamen noui-
 mus a deo sūme dilectā: & nunc ad dei dexteram
 exaltatam. Dñs em̄ charos suos in presenti ad

uersitatibus & pressuris exponit: quos tādē in
 dextera gl̄ie collocare disponit. Sic igit̄ ad sacre
 scripture speculuz oculos dirigendo: vident nob̄
 dextra sinistra & ecōuerso: nihilomin⁹ apparebit
 q̄d deorsum credit esse sursum: & ecōuerso. Nam
 scriptura sacra beatificat paupes & exaltat. Ma-
 thei. vj. Beati pauperes sp̄i. Potētes autē & di-
 uites miseros & defectos dicit. Agite nūc diuites
 plorate vllulātes in miserijs vestris. Jaco. v. In
 hoc speculo bene respexerat q̄ dicebat. Eccl̄. x.
 Uidi seruos in equis & p̄cipes ambulātes sup̄
 terrā. Qui em̄ principes reputant & dñt: reuera
 serui sunt multis miserijs & calamitatibus māc-
 pati. Refert valerius maxim⁹ libro. vij. dictorū
 et factorū memorabiliū de quodam rege subtilis
 iudicij: q̄ traditū libi dyadema p̄iusq̄ capiti im-
 poneret diu cōsiderauit & dixit. Pannū magis
 nobilem q̄ felicem: quem si quis penitus cogno-
 sceret q̄ multis sollicitudinibus: periculis & mise-
 rijs es refertus: humi quidem iacentem nequa
 q̄ leuaret. Bene ille quod multis hodie videtur
 superius esse inferius iudicabat.

Undecimum mirabile.

Probatum est in sepe dicta scientia q̄ rei vi-
 se subtractis radijs certificari non pōt quā-
 titas: potest autem si videatur p̄ rectas lineas vt

patet de re aliqua q̄ nūc videt̄ in aere nūc in aq̄. Modo p̄sili p̄c̄m p̄t̄ certitudinalit̄ app̄hendi s̄m gradū p̄p̄rie q̄ntitatis ab eo q̄ peccatū directe respicit oculo ratōis. Hoc aut̄ modo doctor aliq̄s v̄l quicūq̄ ali⁹ studiosus peccatū respicit q̄ veritatē in singulis speculādo: de pctōz gradibus agnoscendū cōsiderat vel inq̄rit. Et hec quidē noticia potissime prelatis est necessaria: q̄ tenētur habere scientiā discernēdi inter leprā et leprā. vt d̄r Leui. xiiij. Peccator aut̄ q̄n peccatū comittit: ip̄am culpā nō directe sed q̄si p̄ fractā lineā respicit seu obliq̄. Nō em̄ respicit ad ip̄am peccati deformitatē seu maliciā: s̄z poti⁹ ad delectationē annexā. Quia s̄m dyon. null⁹ ad malū aspiciēs facit q̄d facit. Unde ⁊ p̄hs dicit i ethi. q̄d ois malus ignorat qz sc̄z errat in eligēdo dū peccat. ⁊ Prouer. xiiij. Errāt qui operātur malū. Ex hoc plurimū cōtingit q̄ doctor aliq̄s legens seu determinās de quātitate peccati alicuius iudicabit rectissime eo qz tūc respicit ad peccatū directe. Postmodū v̄o ingruenti tēptationi succūbens errabit in iudicio: eligēdo q̄d pri⁹ reprobauerat in docēdo: ⁊ hoc ideo qz p̄ illo tēpore respiciet indirecte peccatū. Utinā nr̄i theologi in culpaz quātitatib⁹ metiēdis sic haberēt rectū iudiciū eligendo: sicut recte iudicāt speculando: q̄d vt nō habeant ideo fortasse cōtingit:

qz inueniūtur ad operandū desides: s̄z sint ad dicendū feruentes. Pulchre semel cōfutauit parisius quorūdam theologoz multitudinē quidam stultus. Quero inquit a vobis oibus: q̄d horuz est meli⁹: facere q̄d scit homo: aut addiscere q̄d nescit? Tūc illis sup̄ iam mota q̄stione disputantibus ⁊ p̄ ⁊ cōtra arguētibus: stultus eoz audiens altercationē tacebat expectās vt videret finem. Tandē cōclusum est ⁊ p̄batū q̄ melius est facere q̄d hō iā nouit q̄ addiscere q̄d nō nouit: qz sicut dicit apl̄s Ro. ij. Nō auditores legis tm̄ s̄z factores iustificabūtur. Et isidor⁹ de summo bono dicit. Lector strenu⁹ poti⁹ ad implendū q̄ legit q̄ ad sciendū est p̄mptissimus. Minus est em̄ peccatus nescire q̄ appetas q̄ ea q̄ noueris non adimplere. Ergo inq̄t stultus ois estis de mētes: q̄ tm̄ die ac nocte laboratis vt discatis q̄ nescitis et nō curatis opere implere q̄d scitis.

Duodecimum mirabile.

Probatur insup̄ in sciētia p̄spectiua q̄ res v̄sa maior q̄ sit s̄m veritatez apparet oculo existēti in medio rarioz. ecōtrario cōtingit oculo posito in medio dēsioz. Unde oculo existēti in aere: rē visam in aqua existentē maiorez necesse est appere. Minorez aut̄ oculo in aqua dēsio ⁊ re v̄sa in aere collocata. Modo cōsimili plurimū contingit q̄ paup̄ aliquis cōsistens in arto

paupertatis: cū videt aliquos mūdānis opulētis affluentē ipm iudicat esse magnū. Cū psal. Be atū dixerūt pplz cui hec sūt. Sz fallit in iudicio visus ei. Cū dicit phs. Nemo eoz q̄s natura sublimes facit pp̄ hoc magni sunt: sz tibi magni vidētur. qz metiris eos cū basi sua nec enim granū milij magnū est q̄uis supra montē sit positū. Et Ber. ad eugenū. Nunquid qz sūmus pōtifer ideo sublimis. Ecōtra q̄ trāsitorijs huius mūdi est imersus cū videt pauperez a mūdānis diuitijs elongatū: reputat eū modicū: cū reuera magn⁹ sit apud diuinū oculū respicientē in paupere z in iudicio nō errantē. Cū de Joh. baptista dictū est. Erūt magn⁹ corā dño. Luce. j. In oculis aut diuitū paupes minimi reputātur: vt possint dicere qd̄ dixerūt exploratores Numeri xiiij. Filios enachim vidim⁹ ibi: quib⁹ cōparati q̄si locuste videbamur. Cū magistrū alanuz doctorē egregiū z adhuc pauperrimū quidā quondaz eius discipul⁹ z iam fact⁹ ep̄s inuitasset ad pradiuz ei⁹ cernēs inopiā ait. Miroz inquit magister nō modice qz scolares vestri iaz facti sunt magni viri. Cū est abbas: alter ep̄s: alter archiep̄s z vos estis i paupertatis nihilo derelict⁹. Alan⁹ aut aliter senties tanq̄ habēs rectū iudiciū tale serf̄ dedisse responsuz. Nescitis inqt qd̄ sit dignitatis p̄fectissime celsitudo: z vera hois

magnitudo. Nō est em̄ magnū esse ep̄m sed esse bonū clericū. Probatio. Ad vocē triū ribaldorū canonicorū: quib⁹ dabit eligēdi potestas fiet vn⁹ ep̄s. Sz si oēs sc̄ti q̄ sūt i paradiso z oēs hoies existētes i mūdo citra deū z p̄cordit̄ vno ore dicerēt. Martin⁹ est bon⁹ cleric⁹: nō ideo martinus cleric⁹ bon⁹ esset: sz adhuc in sua insipientia remāeret. Iste qd̄ ep̄s cui⁹ ocul⁹ erat tāq̄ i dēfiori medio diuitiaz imersus alanū h̄e magnuz modicū reputabat: quē in paupertatis medio subtiliori cernebat. Serf̄ etiā alan⁹ postmodū adiecisse. Probo vob̄ dñe ep̄e qz paup̄ est rex et dñs hui⁹ mūdi. Nā volūtati diuitis quātuncūqz potētis mundus p̄ oia nō obedit dū timet perdere qd̄ habet z vult acquirere qd̄ nō habet: z in hoc mūdus ei⁹ volūtati repugnat: qz vellet qd̄ habz nō posse pdere: z vult acq̄rere qd̄ nō habet iā acquisiuisse. Paup̄ aut̄ habet mundū volūtati iue proxi⁹ obnoxiiū. Cū enim contēnat diuitias nihil optat acq̄rere. z cū nihil habeat nihil timet amittere. Et ideo verius est quod Fortunatus ait. Pauper in angusto regnat habendo deum. Et Seneca loquens de Dyogene diuitiarū maximo contemptore: qui Alexandro regi offerenti sibi munera sic reipondit. Tolle inquit non sunt hec munera hominum sed onera iumentorum. De hoc inq̄ Diogene pulchre ait Serf̄

neca Potētior erat dyogenes alexandro macedone oia possidente. Plus em̄ erat q̄ iste nollet accipere q̄ q̄d ille posset dare. Ista tñ visus deceptio mentes potentū & diuitum hodie sic iuasit: vt ap̄d eos hō nihil reputet nisi vel duxs fuerit vel saltē diues secūdu apparētiā estimet. Refert p̄stabul⁹ q̄ cū q̄dā ph̄s diu fuissz ab ingressu curie cuiusdā regis repulsus tandem vero forte cōsiderans dictū illud poeticū *Luria pauperib⁹ clausa est dat census honores: ornat⁹ preciosis vestib⁹ admissus est: et mox aditus patuit venienti.* Ingressus autē corā rege cepit vestes suas venerabiliter osculari. Tunc rex admirās cur hoc faceret inquisiuit. Ph̄s r̄ndit. *Ego honorantem me honoro. qz q̄d veritas nō potuit: vestis obtinuit.* Inq̄t vanitas vanitatū plus defert vestib⁹ q̄ virtutibus: plus venustati q̄ honestati. Scribit in hystorijs romanorū q̄ romani q̄ viros magnificos deificare cōsueuerāt: disputauerūt in cōsilio vtrū xp̄s in numero deorū esset recipiendus: cū tot miracula fuisset operat⁹. Et tandem diffinitū est q̄ nō deberet: recipi: qz nō haberet cultores: cū paupertatē pdicauerit quā naturalit̄ vnusq̄q̄ ptēnit.

¶ Tredecimū mirabile.

Docet alatiēn libro. vii. perspectiue q̄ stelle versus terram in occidente vel oriente loca te maiores apparent oculo q̄ cuz fuerint ad celsi

medium eleuate. Modo cōsimili viri celestes q̄ to ad altiora dignitatum vident cōscendere: tanto seipos per humilitatem purificant: & tanto minores appetūt humanis aspectib⁹ apparere. iuxta illud ecclia. iij. Quāto maiores humilia teipz in omnibus. Ut elegantī methaphora de talibus posset dici: quod dictū est de hester. Fons parū creuit in fluuiū magnū & in solē lunāq̄ cōuersus est. Isti nanq̄ & si dignitate sunt magni: dū nō inde superbiunt humilitate sunt parui ac per hoc i lunam solēq̄ methaphorice conuertuntur: quia istar luminariū celestiu exaltati humiliiores fiūt. Talis fuit virgo gliosissima que dum fuisset ad tante dignitatis fastigiū: vt dei mater fieret exaltata: mox seipam ostendens paruulā instar stelle se obtulit in ancillā: & ideo vocamus eaz cōgrue maris stellā. Refert grego. in primo libro dyalogorū de quodam qui dicebat cōstantinus corpore quidez parū: sed merito magnus: q̄ cū ei quidam vt eū videret aduenerat: despectiue dixisset q̄ nichil hoīs haberet. Protinus vir dei in eius amplexuz n̄m̄iū letus ruit: & eū ex amore feruentissimo brachijs cepit stringere & dulciter osculari: gratias ei referēs q̄ de se talia indicasset. Tu iquit solus es q̄ in me apertos oculos habuisti. Hic ad statū celsi meriti plane cōscenderat: et in hominum oculis more celestis syderis paruus

apparere volebat. Et sicut reputamus mirabile quod stella cum ascenderit ad celi medium minor appareat quantum ad intuitus oculos cum iam ab ipso longius non abscedat immo magis accedat. Sic etiam quod aliquis tanto videri vellet humilior quanto fuerit in dignitate sublimior reputamus mirabile quod rarum. Raro namque contingit ut gradus honoris tumorem non pariat in animo premeditatis. Ita secundum beatum Bernardum non est magnum esse humilem in abiectioe magna. Proxius et rara virtus est humilitas honorata. Et ut dicit Gregorius. Magnum est honorem non appetere: maius autem oblatum respicere: maximum vero de habitu non superbitre.

De instructione morali secundum duodecim proprietates repertas in oculo corporali. Ca. vij.

Oculus enim oculus numero geminus: comparatus suo simillimus colore diversus figura spectus: palpebra velatus: in capite collatus: specierum visibilium receptivus: non sui sed alterius agnitiuus. Juxta gradus distantie visibilium diversimode cognitiuus: totius corporis directivus archanoz mentis indicatiuus. post longam vigiliam somnolentus.

Prima proprietas oculi.

Primo igitur oculus est numero geminus: et hoc sicut ut testatur alathem ut unus fortificetur ex altero

et ut defectus unius per alterum suppleatur. Unde et beatus silue. ii. li. de microcosmo metrico loquens ait. Non nihil est hoc esse duos si languet alter. Et vice participis suppleat alter opus. In quo nobis socialem vitam exemplo sui natura commendet. Sicut enim oculi cum sint duo in uno capite vicissim se fortificant: sic multe persone degentes in collegio mutuo se supportant. Et ideo dicit salomon eccle. iij. Melius est duos esse simul quam unum habere enim emolumentum societatis sue. Juvant enim se quantum ad recessum a malo. Iohannes subdit. Si unus ceciderit, ab altero fulcietur. Ule solus quod si ceciderit, non habet sublevari se. De hoc Hieronymus ad rusticum monachum refert exemplum. Elidi inquit in egypto adolescens grecum in quadam cenobio quod nulla abstinentia; nulla operis magnitudie flammam poterat carnis extinguere. Hunc perclitantes patris monasterii hac arte servavit. Imperat cuidam viro ut iurgis et contumeliis insectaretur homines et post irrogatas iniurias, prius veniret ad quoniam moniam. Vocati testes per eum loquuntur quod contumeliam irrogavit. Flere ille contra mendacium cepit: nullus pro eo stetit, solus pater defensionem suam calide opponere studuit, ne abundantiori tristitia absorberetur frater. Quid multa? Jam anno expleto interrogatus adolescens super cogitationibus preteritis an ipsum molestant. Pater inquit mihi vivere non licet: et fornicari libet. O inquit Hieronymus, si solus iste

Prima proprietas.

fuiſſet abſq; coadiutore ſupatus fuiſſet. Ideo dicit ſeneca. Magna pars pctōz tollit ſi peccatori teſtis aſſiſtat. Utilis eſt etiā ſocialis vita quo ad cōſervationē in bono. Prover. xviii. Frater q̄ adiuuat a fratre q̄ſi ciuitas magna. Legit in vitis patrū q̄ quidā ſue ſalutis emulus quēdaz patrē ꝑſuluit: qđ hoz ſibi meli⁹ expediret; ducere ſcz vitā heremiticā vel cenobiticā. Cui pater noluit r̄ndere ꝑbo ne pateret calumniā ſz reſpōdit exēplo. Iubet vt vas plenū carbonib⁹ ignis afferret: qđ cū ille mādatiſ obediēs attuliſſet: pat̄ ille carbonē extrahēs quē ignitiſſimū vidit: ſeorſum in fra locauit vbi cuz eſſet ſolitari⁹: nō multo poſt eſt extinct⁹. Qđ ille nō intelligēs ait. Pater qđ ſibi vult obſecro qđ feciſti? Et ille. Jā inquit ſi aduertitiſ tue ſatiſfactū eſt q̄ſtioni. Ecce carbo q̄ prius exiſtēs cū alijs erat om̄ibus plus ignit⁹ proſus extinct⁹ eſt ab aere frigido circūſtante: qz māſit ab alijs ſeparat⁹. Reliqui vero adhuc igniti ꝑmanēt eo q̄ ex ꝑſortio mutuo in calore ſe fouēt. Sic hō manēs in ſctō collegio cōfouet in bono. Solus aut̄ exiſtēs vel circūdat⁹ ꝑrauoꝝ cōſortio q̄ inſrigidati ſunt i peccato facile tepescit: ⁊ extinguit ignis charitatis in eo. Et hoc eſt qđ dicit̄ Eccleſi. iiii. Si dormierint duo fouebūtur mutuo: vn⁹ aut̄ quo modo caleſcet. In hoc ergo q̄ ocul⁹ eſt gemin⁹

Secunda proprietas.

xxi

cōmendatur nobis ſancta ſocietas et amor mutuus. Et ideo diſcipulos tanq̄ eccleſie oculos ſpirituales dominus miſit binos. Luce. x.

Secunda proprietas.

Secūdo oculus ſuo cōpari debet eſſe ſimilim⁹. Moſtroſuz eſt em̄ ſi vnus oculus ſit maior q̄ reliqu⁹: v̄l ſi ſit aliter colorat⁹. Hoc tñ moſtrū poſſum⁹ hodie in mult⁹ videre. Iſtā cū i nobis ſit duplex oculus: intellect⁹ videlicz et affectus: ſunt quidā q̄ hos oculos habēt in colore diſſimiles: vnū docētes ⁊ aliud faciētes. Alij ꝑo in magnitudine inequales. Iſtā multa dicūt ⁊ pauca faciūt: multa cognoscūt ⁊ parū diligūt. Multū ſtudētē illuminatiōi intellectus: ⁊ ꝑaz curātes de inflāmate affect⁹. Oculū intellectus illuminat veritas: oculū affect⁹ charitas. Utrūq; parit̄ illuminari petebat dauid cuz ait. Illumina oculos meos. Sz in multis ſiniſter oculus multū illuminat cū dexter obſcuratus ſit. Qđ zach. xi. de ꝑlatis ecclie legit̄ prophetatus fuiſſe. O paſtor ⁊ idolū derelinquens gregē: brachiū eius ariditate ſiccabiſ: ⁊ oculus ei⁹ dexter obtenebreſcens obſcurabiſ. Dextrū oculū poti⁹ q̄ ſiniſtrū ſtudet diabol⁹ hōi eruere: qz hoiez quo ad ſpūalia nititur excecāre. Scit enim q̄ ſi homini dextrū oculū erueret: ipm̄ ad pugnā ipiritulem inutilem redderet. Et hoc nobis figura

tum est. j. The. xj. vbi legitur qd viri tabes obsessi dixerunt ad naas amoniten. Habeto nos federos & ierusalem tibi. Et respondit naas. In hoc feriam vobiscum fedus: vt erua oim vestru oculos dextros. Haec interpretatur serpens: amonites comprimens vel coangustans: et hostem humani generis representat: qui est. serpens blandiens in suggestione: comprimens in remorsu conscientie: coangustans in extractione pene. Serpens iste hoc fedus optat nobiscum inire: vt dimisso sinistro oculo. i. cognitione temporalium eruat dextrum oculu: per que significatur desiderium eternoꝝ. Quot sunt homines qui clare vident in temporalibus: & cecuerunt in diuinis quia multu intendunt circa questiones: modicum circa mores. De quibus potest dici illud Job. xxiiij. Paut sterilem et que non parturit & vidue benefecit. Per sterilem intellectiua: que non parit. i. non meret: quia omne meritum in voluntate consistit. Per viduaz intelligit affectiua: q in multis est vidua du sponso suo celesti non est p desiderium copulata. Huiusmodi hoies sunt monstruosi: quia vnum oculu scz intellectus habent a deo magnum & grossum qd cum eo contemplant celum & stellas: & cursus planetaz & syderum: & distantiam totius terre et climatum: vt de eis possit dici illud zach. v. Oculi eorum in vniuersa terra. Sed alterum oculu

scz affectus habent minimuz & etiã fere nullu: qd parum afficiunt ad deũ. Isti possunt dicere illud Job. xvi. Ad deũ stillat oculus meus. Isti em multa contemplant de corporalibz & caducis: sed par cogitant de spualibus & eternis. Unde ipoz oculus copiose pluit ad mundum: qd parce stillat ad deum: quia minime mouent ad eu. Isti sunt similes iacob qui amori lye pretulit amorem rachel. Rachel naqz interpretat videns principiu: & significat speculatiuas scientias: que inquirunt principia reru & principia conclusionu. Lya vero interpretat laboriosa: & significat virtutis exercitiuz. Ha virtus est circa difficile & arduu. Audiant curiosi qd dicit Seneca. Ut quid te torques in illa questione: quaz vtilius est contempsisse qd didicisse. Et idem ait. Si multum superesset etatis: parce dispensandum erat vt sufficeret necessarijs. Hunc autem que dementia est: superuacua quere in tanta teporis egestate. Et Hugo de sanc. vic. in. li. de instructione nouicioꝝ. In lectioe diuina prius debetis querere quid mores vros instruat ad virtute: qd qd sensum acuat ad subtilitate: magisqz preceptis scripturaz informari qz questionibus impediri. Legitur de beato edmundo qd mater sua eidẽ apparẽs: ipz quia studeret in figuris arithmetricis arguit & i dextera eius manu tres circulos posuit: vnu infra alium. In quoz primo

Tertia proprietates.

erat scriptū Pater: in alio, Filius: in tertio spūs sanctus descripsit et dixit. Fili charissime talibus figuris intende. Qua visioe p̄doctus: relictis curiosis sciētis ad sacre scripture studium cōuolauit. De hoc Aug. v. li. p̄se. de mathematicis scētis loquens ait. Infelix hō qui scit oia: se aut̄ ne scit. Beatus aut̄ q̄ se scit: etiā si illa nesciat. Qui nō se et illa nouit: nō p̄pter illa beator: se p̄pter te solum beatus est: si cognoscens se scit: vt se glorificet et gr̄as agat: et nō euanescat in cogitationibus suis. Sicut em̄ melior est q̄ nouit possidere arbozem: et d̄ vsu eius gratias agit: q̄uis nesciat quot cubitis alta sit: vel quāta latitudine diffusa q̄ ille q̄ eam metit et oēs ramos eius numerat: et neq̄ post possidet eam: neq̄ creatorē eius nouit aut diligit. Sic fidelis hō cuius totus mundus diuitiaz est: et quasi nihil habēs oia possidet iherendo tibi cui oia seruiūt: q̄uis nisi saltem septētrionum gyros nouerit: dubitare indecēs est q̄n utiq̄ melior sit q̄ mensoz celi: et numeratoz stellarum: et pensoz elementoz et negligēs te qui oia in mensura et pondere disposuisti.

Tertia proprietates.

Tertio oculus in diuersis hominibus interdū est colore diuersus: et p̄ oculoꝝ differētis variatur operatio visioe virtutis. Quā dicit phs xix. li. de animalibus: q̄ habētes oculos nigros sūt

Tertia proprietates.

xxiiij

acuti visus in die: s̄ obtusi i nocte. Habētes aut̄ oculos glaucos vidēt in nocte clarius q̄ in die: vt in murilegis et ceteris animalibus oculos glaucos habētibus est videre. Spūaliter ad aprādo oculi glauci eo q̄ habēt sp̄m debilem et modicuz humorē: sapiētes huius mundi significāt: in quibus et humor gr̄e deficit: et virtus operādi torpescit. Et isti clarius in nocte q̄ in die cōspiciūt: qz totū sensum suū ad terrena cōuertūt: et ideo sūt sicut talpa: q̄ sub terra sagax ē et astuta: et ibi nouit diuerticulo multa. Quā aut̄ supra terrā ascenderit efficit̄ stupida: et oēm estimationē amittit. Sic et sapiētes huius mundi in terrenis et tpalibus sūt astuti: s̄ in spūalibus hebetes et ignari. Illi vero mentis oculos spūaliter habent nigros. in quoz oculis mortis memoria firmiter est imp̄ssa. Et isti de nocte videre nequeunt: sed de die: qz tales nō vidēt. i. nō approbāt pctōꝝ opa tenebrosa sed opera lucis et opa virtuosa Eccl. viij. Memorare nouissima tua et in eternū non peccabis. De hac spūali ac laudabili mortis nigredine sponsus in canticis cōmendať: cū d̄z Come eius nigre sicut coruus. Per comas cogitationes: eo q̄ sint subtiles: et q̄li innumerabiles designant. Tūc spūaliter nigre sunt come capitis: cū est in mēte iugis cogitatio mortis. Hāc mortis memoriā antiqui commendať legūtur verbis pariter et exēplis.

Tertia proprietas.

Unde dicit Seneca in suis eplis: **Mors** ubiq[ue] te expectat: tu quoq[ue] si sapiēs fueris eā in omni loco expectabis. Et idē ait in libro de moribus **Mors** vitā differētes mors icerta puenit. **Dis** itaq[ue] dies velut vltim[us] iudicādus est. Et poeta **Horati[us]** dicit: **Omne** crede diē tibi diluxisse supremū. Et alius dicit: **Semp** habe memori mē te necesse mori. Et sicut diē hiero. i li. cōtra iouianū: **Pitago**ras phiam diffiniēs ait. **Phia** est meditatio mortis quotidie de carcere corporis inuitēs aīe educere libertatē. Et sicut refert hiero. **Plato** villā achademie in qua mor[is] tre frequenter accidit: studēdi vsui dedicauit. et hoc ideo vt terremotu scholares pterriti mortis memoria haberēt: et sic a vitijs abstinerent. Legitur etiā in hystorijs romanor[um]: q[uod] post coronationē impatoris anteq[uam] quicq[ue] aliud imperaret: intrabāt ad eū edificatores sepulchror[um] ferētes in manibus quatuor genera marmor[um] diuersor[um]: et coram cūctis pncipibus impatori dicebāt. **De** q[ui] genere marmor[um] iubes tuū fieri monumētū: In quo facto duo insinuabāt eidē. Et vt mortē obliuioni nō traderet: et vt imperiū cū clemētia gubernaret. **Reuera** magna sapiētia cōsistit i mortis memoria. Sicut em̄ initiū humane creatio[n]is incepit a puluere: q[uia] creauit deus hominem de limo terre. **Alia** littera. **Creauit** deus homi-

Nota

vitijs

Quarta proprietas.

xxiii

nem puluerē. **P**incipiū etiā gloriatiōis vltime incipiet a puluere: q[uia] pulueres n[ost]ror[um] corporum cōgregabunt: et reformabūtur corpora gloriosa. Sic etiā pncipiū spūalis recreationis p gratiā incipit a puluere. i. a mortis cōsideratiōne: in qua hō in puluerē suū reuertet. **Juxta** illud psal. **Auferes** spiritū eor[um] et deficient et in puluerē suū reuertētur. Et q[uia] vtilis est mortis memoria: ideo dauid opt[auit] ut eam semp haberet mentis oculū vigilantem et apertum orabat dicens. **Illumina** oculos meos. et c.

Quarta proprietas.

O Quarto oculus est spericus seu rotundus. **Figura** autē sperica est omniū figurar[um] simplicissima cū vna linea sit contenta. **Figure** igit[ur] oculi simplicitas nos admonet ad simplicitatē intētionis. **Figure** etiā orbicularitas psuadet vt in cūctis que agim[us] ad eternum brauiū intētionis oculū dirigamus. **Hec** autē intētionis simplicitas nō solū signatur in figura oculi: s[ed] etiaz in modo videndi: vt em̄ dicitur in libro de viū. **Quicquid** videmus sub āgulo videmus: ita q[uod] vertex est in acie oculi: basīs vero ad terminos vise rei. In quo significatur vera intētio q[ue] om̄s terminos cogitationū et affectionum nostrar[um] vnit in deū. oīa in laudē offerens creatoris. **Juxta** illud. j. **Loq[ue]r[is]. x. Siue** manducatis siue bibis

Quarta proprietas.

tis vel aliud qd facitis: oia in gloria dei facite. Ideo dñs nos ad simplicitatē intentionis admonens dicit. Math. vj. Si oculus tuus fuerit simplex: totū corp⁹ tuū lucidū erit. Si autē nequā fuerit. &c. Ille autē hz simplicē oculū q̄ in oibus q̄ agit intēdit honorē diuinū. Qui autē aliud intendit: infidelē esse dño se ostēdit. Et ideo apte subdit. Si autē oculus tu⁹ nequā fue. &c. Btūs fidelis reuera famul⁹ es si de multa gl̄ia dñi tui et si nō exeūte tñ ex te: p te trāseunte nil manib⁹ tuis adherere cōtingat. Talis fuit ioab dño suo: pugnās em̄ cōtra rabath cū iaz esset capiēda vrbs regia: misit p̄ Dauid ne noi suo ascriberet victoria. Sz multoz oculus nō est simplex sz magis duplex: similes vetule q̄ si ad celū leuet oculū vlt̄ oculos vt videat miluū: hoc facit amore pulloz. Sic multi z si aliqñ operētur aliqua q̄ videntur celestia: tñ intētionis oculo respiciūt ad trena: z iō taliū oculus nō est simplex: sed nequā potius vel iniqu⁹. Videm⁹ q̄ isti balestarij volētes videre rectitudinē signi vel cū balista recte sagittā proijcere: cōsueuerūt vno clauso oculo reliquoz aperire. Sic z q̄ rectificare voluerit opus suoz: vno vtaf̄ oculo: vt eius intētio dirigat̄ ad vnum qd̄ est necessariū videlicet ad deū: z dicat cū augustino libro cōfes. Dñe gloria nra tu esto: pp̄ te amemur z verbū tuū timeatur in nobis. Qui

Quinta proprietas

vxx

em̄ laudari vult ab hominibus a te ametur. vitu tuperate te nō defendetur ab hominibus iudicā te te: nō eripietur dānante te. In signū huius cōsuevit ecclia in fine cuiuslibet psalmi decantare Gl̄ia p̄ri. In psalmis significat̄ operatio q̄si dicamus p̄ quolibet nostro ope. Nō nobis dñe non nobis: sed noi tuo da. g. Bonitas em̄ littere scriptori dz attribui et nō penne. Iō cū ipse in nobis operet̄ oia soli deo honor et gl̄ia.

Quinta proprietas.

Quinto oculus palpebris est velat⁹. Ad hoc autē natura palpebras ingeniata est vt oculuz a nocumētis exterioribus p̄seruarēt z deperditioni spiritūū visibiliū obutarēt. Un̄ dicit phus. iiii. aīalis. Q̄ aīal carens palpebris est debilis visus: vt ptz in piscibus z leporibus quozū oculi sunt semp̄ aperti. z iō fit in eis deperditio nimia spiritūū pp̄ defectū custodie seu velaminis palpebray. Mō consimili q̄ bona sua non occultāt sed p̄ inanem gloriā z iactantiā se ostentant: duz humanos fauores appetūt totum perdunt. Un̄ Eze. Deperdarī desiderat q̄ thesaurū publice i via portat: vñ in vitis patrū dz. Sicut thesaurus manifestus cito minuitur: ita z virtus ql̄bet deperit publicata. Et q̄daz senex ait: Sicut fieri nō pōt vt herba nascat̄ simul z fructificet: ita impossib̄le est vt laudē z gloriā habētes secularium: simul

o j

Quinta proprietas

et fructum capiam⁹ celeste. In hui⁹ signū man⁹ moysi sana persistit dū in sinu recōdit: leprosa vero dū exterius p⁹palatur *Exo. liij. Legit Esa. xxxix.* q⁹ cū ezechias rex hierusalēz p⁹ manū esaiē prophete signūz incolumitatis a dño recepisset: umbra horologij. x. gradibus retrosum reuertē te cū umbra precedere debeat nō redire: misit ad euz rex babylonis nuncios litteras z muna de ferentes in quoz aduentu letat⁹ est ezechias: et ostendit eis domū aromātū aurū z argentū z totam suā congeriē thesaurōz. Ad quem missus ē esaias: z ex parte dñi predixit hec oia in babylonem auferri. Signanter autē cū dñs miraculū regi indulisset: babylonioz nūcij dicunt cū muneribus aduenisse: q⁹ tūc precipue quis sollicitatur a tētationib⁹ imissis a demonib⁹: qñ per admirabilem dei clemētiam virtus ei⁹ clarius inotescit. Tūc autē imprudētis est exultare: z thesauros bonoz suoz inaniter gloriando per iactantiā ostentare: z sic cuncta mereā amittere: qui ne perderet debuerat humiliter occultare. Audiam⁹ de magistro nro dño iesu xpo qualiter nos instruxerit sup hoc oculoꝝ vel aie spūali verbo pariter z exēplo. Dicit em̄ *Math. vj. Ne autē faciēte elemosynā nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua: vt elemosyna tua sit in abscondito. q. d. Nō admisceat se laudis appetitus vel ostentatio operi tuo.*

Sexta proprietas. vxxj

Et ibidem. Cum oraueris intra cubiculū tuū et clau. ho. ora. p. t. in abscondito. Et nō solum hoc verbo docuit: sed exemplo firmavit. Precepit ei apostolis corā quibus trāsfigurat⁹ fuerat *Mathei. xviij.* Memini dixeritis visionem zc. In hui⁹ etiam mysticū documentū post obtentum de diabolo in passione triūphum: mysteriali triduo abscondi voluit in sepulchro: vt postq⁹ de hoste triūphaueris: in secreto p⁹scientie abscondaris. Sicut em̄ dī. ap⁹lus ad *Col. iij.* Mortui estis: z vita v⁹ra abscondita est cū xpo in deo. Hoc etiā est notādū circa palpebras oculoꝝ: q⁹ sicut dicit *phs. li. liij.* de animalibus. Aues claudūt oculos palpebra inferiori: animalia vero gressibilia palpebra superiori. Per aues significant viri celestes. Per aialia mundani hoies eo q⁹ super terram sunt sapiētes. Aiales igitur hoies hnt oculū clausuz ad celestia: sed apertū per desideriū ad terrena. *Psal. Oculos suos statuerunt declinare in ter. Et de nefarijs senibus dicit. Daniel. xiiij. Declinauerūt oculos suos vt non viderēt celū. Spūales autēz viri econtrario terrena per amorem non aspiciūt sed contēnūt. Cōtemplationi vero celestū vehemēter intendūt: dicētes cū ap⁹lo ad *1^a p⁹ b⁹ iij.* Nostra conuersatio in celis est. Cū beatus martin⁹ oculis ad manib⁹ in celū semp intent⁹ limite me inquit celū videre. Et itez de ipso cantatur. *Hec**

Sexta proprietas.

terrā iā videre dignat̄ celo totus inhābat.

Sexta proprietas.

Sexto oculus est in capite collocatus. Dicit̄
Eccl. ij. Oculi sapientis in capite eius. Ca-
put nostrū est xp̄s: a quo nobis spūaliter influūt
sensus et motus. In hoc ergo capite debem⁹ ocu-
los nostros collocare: oculū videlicet intellectus
per cognitionē: et affectus oculū p̄ amorē: quia
ubi amor ibi oculus. Bene oculos suos in capi-
te xp̄o statuerat propheta dauid q̄ dicebat Ocu-
li mei semp̄ ad dñm. Intellect⁹ noster debet in xp̄o
statui: vt inspecte vite christi et cōuersioni: vita
nostra valeat cōformari. Sicut scriptor per hoc
q̄ oculos suos ad exēplar dirigit recte scribit. ij.
Paral. xx. Si ignoremus quid agere debeam⁹
hoc solū habem⁹ residui: vt oculos nostros diri-
gamus ad te. Affectus etiā noster debz in christo
capite collocari: vt attēdētes que pro nobis fecit
et pertulit: et quāta nobis beneficia cōtulit: ip̄m
sup̄ oīa diligamus. Sed multi sunt sicut porcus
qui fructus ab arbore cadētes deuorat: et oculos
ad arborem nunq̄ leuat. In psal. dicitur. Sicut
oculi ancille in manibus dñe sue: ita oculi nostri
ad dñm deū nostrū. Sunt em̄ q̄ plures vt paupe-
res trutāni: qz ad manus elemosynarij p̄pter do-
na respiciūt: et recepta elemosyna elemosynario
dorsus vertūt: et ip̄m deinceps obliuioni tradūt.

Sexta proprietas.

xxvij

Sic et multi beneficijs iam receptis a dño: p̄ in-
gratitudines auertunt̄ ab eo. Et de talibus po-
test dici illud Eccl. xxxvj. Qui querit locupleta-
ri auertit oculū suū. Postq̄ em̄ locupletati sunt
oculū p̄siderationis a deo auertūt et p̄ obliuionē
ab eo recedūt. Deu. xxxij. Impinguat⁹ ē dilect⁹
et recalcitrauit: dereliquit deus factores suū et re-
cessit a deo salutari suo. Taliuz hominū ingra-
tudo cōfundit̄: si irrationabiliū bestiaz gratitu-
do penset̄. Refert cōmentator super librū de aia-
libus: q̄ quidā paterfamilias aspides quendam
a deo domesticauerat vt quotidie veniens de ca-
uerna sua ad mensam patrifamilias hora pran-
dij quasi petens cibū: post comestionē ad cauer-
nam vnde venerat accedebat. Qui progressu tē-
poris duos filios genuit: quos secū ad mensam
hospitis sui vt cibarent adduxit. Unus vero fili-
orum tanq̄ indomesticus filium patrifamilias
venenauit. Quod cernēs mater velut ingratum
filiū puniens in cōspectu omniū interfecit: et qua-
si rationis capax cōfusa cū altero filio verecūda
recessit. Adhuc aut̄ ad plenā cōfusione humane
ingratitude aliud exempluz referam gratitu-
dinis bestialis. Scribit in historijs romanorū: et
idez refert polycraticus. lib. v. q̄ in vrbe romana
homo q̄daz andronic⁹ noīe ad mortē p̄pter sua
facinora cōdēnat⁹ leonē obiect⁹ ē deuorad⁹. Qd̄

D liij

Sexta proprietas.

vt leo pcul a spexit: repete q̄si admirās stetit: ac demū ad ip̄m placide quān letabundus accessit: ⁊ caudam more canū adulantū blande mouit: ⁊ corpori hoīs pre timore s̄a mortui se adiungens crura eius ⁊ manus leniter lingua demulsit. Tūc homo ille blandimēta leonis p̄senties vix oculos ad ptuendū leonē paulatim aperuit: ⁊ aīum quē ppter metū amiserat recuperare cepit. Tūc quasi post factā mutuā recognitionē letos videns et gratulabūdos ad inuiscē hoīem ⁊ leonez: ⁊ ac clamantē populū q̄ conuenerat ad spectaculum: cesar illū hoīem ad se vocās diligēter inquirīt: cur atrocissimus leo sibi solī pepcit: q̄ ceteros p̄tin⁹ deuorare cōsueuit. Ille hō rem mirabilē narrās ait. Cū puinciā affricam p̄ cōsulari imperio meus dñs obtineret: ego ppter crudelitātē ei⁹ ⁊ verbera dominiū eius ferre nō valēs: ad campoꝝ solitudines fugiens elongaui: ⁊ in cauea q̄dam latebrosa quā repperi latitauī. Ad quā caueam nō multo post venit hic leo pede debili ⁊ cruento terribiliter rugiēs: ⁊ pre dolore vulneris ingemiscēs. Quo viso vltra modū suz territus: ⁊ q̄si toto animo cōsternatus. Sed postq̄ leo specū ingrediēs ⁊ in habitaculū suum in gressum me vidit: ad me mitis ⁊ mansuetus accessit: ⁊ pedem lesū ostendens mihi gratia curationis porrexit. Tūc ego ingentem stipitem vestigio pedis eius herentem

Septima proprietas.

xxviii

diligenter reuulsi: ⁊ cōpresso vulnere sanie ad generatam eduxi: ⁊ cruore detergēs vulneris ip̄ius leniter exiccaui. Tūc ille p̄ medelam meā alleuiatum se senties: pede in manibus meis posito recubuit ⁊ quieuit. Et ex eo die p̄ triennū ego ⁊ leo in eodem specu māsimus: ⁊ eiusdem cibarijs vli fuimus. Cum em̄ feras venatōe ceperat: pinguis ora membra mihi offerebat: q̄ ego ignis non habens copiā: meridiano sole cocta edebā. Sz post q̄ illius vite beluine me te duit: leone venato p̄fecto specū reliq̄. Et post fugaz tridui a militibus deprehēsus: ad dñm meum quē quondam fugeram sum adductus: ⁊ ex affrica romam ductus: vbi me capitali sentētia damnatū dñs meus dā dum ad bestias pcurauit. Hic autē ē leo ille quē quodā sociū habui: q̄ mihi vt videtis gratiā ⁊ vicem exhibet: ⁊ p̄ fideli societate: ⁊ p̄ sibi exhibita p̄ meam operā sanitate. Tūc andronicus iubēte cesare est a pena solutus ⁊ eidem leoni vt socius est donatus. Exinde amicitibus sibi leone ⁊ homine: ⁊ vrbem peragrantibus ⁊ circuiensibus dicebant omnes. Hic est homo medicus leonis. Erubescant igitur homines beneficiorum diuinorum immemores: tantam ferarū ad suos beneficos gratitudinem audientes.

Septima proprietas.

o liii

Septimo oculus est forme seu speciei rei visibilis receptiuus. Cuius inter alia hec est vna pbatio manifesta. Probatur enim in principio p spectiue: q si qs in luce diei vehementer aspiciat in celū de loco sup quem domus habeat foramē magnū discoopertū ad celū: et reuertatur postea ad locū obscurū vel claudat oculus aspiciet foramen illius foraminis cū figura. Foramē qd nos oēs attēte debemus ⁊ frequēter aspiciere est latus xp̄i pforatū in cruce. Apo. v. Videbit eū ois oculus ⁊ q eū pupugerūt. Et zach. xij. Aspicient ad me quē cōfixerūt. Oēs ei xp̄m cōfiximus: immo ⁊ crucifiximus: qz p oibus crucifixus est xp̄us. Intret igit vnusquisq domū cōscientie sue: ⁊ mētis oculo christi vulnera cōtēplet: vt christo passo p suo modulo cōforme. Scribit in li. de commixtione elementoz. q si interfectoz eū quē interfecit aspexerit: vel si p̄ns affuerit: p̄tinus sanguis de interfecti vulneribus emanabit. Quod si verū est: inferri potest: q si nos christū occidimus cuz pro nobis occisus fuerit. non recte ipsum aspiciat quem sanguis eius ac si recēter de visceribus eius flueret oculū saltem nostre mentis nō afficit. Sed pauci hoc foramen aspiciunt. Un cōquerit dñs puer. j. Extēdi manū meā in cruce. s. pforatam ⁊ non fuit qui aspiceret. O q̄ deuote respiciebat hec foramina beatus Bern. vnde exponens

Illud Can. ij. Veni in foraminibus petre: in cauerna macerie: sermone. lxj. sup cantica loquitur ita. Securus habito qz statuit supra petrā pedes meos: fremit mūdus: p̄mit corpus: insidiat diabolus: nō cado: fundatus em̄ sum supra firmam petrā. Peccauī peccatū grāde turbabit cōsententia: sed nō pturbabit qm̄ vulnerum dñi recordabor. Mempe vulneratus est ppter iniquitates nostras. Ego hō fidenter qd ex me mihi deest vsurpo mihi ex visceribus dñi: qm̄ mie affluūt: nec desunt foramina p q̄ fluant. Foderunt em̄ manus eius ⁊ pedes: latusq lancea perforarunt: ⁊ p has rimas lz mihi sugere mel de petra oleūq de saxo durissimo. i. gustare ⁊ videre qm̄ suavis est dñs. Clavis em̄ reierās: clavis penetrās factus est mihi vt viderē voluntatē dñi. Patet arcanum cordis p foramina corporis. Patent viscera mie dei nostri: in qbus visitauit nos oriens ex alto. Pro igit ad illa sic referta cellaria atq ad ammonitionem pphete relinquā ciuitates ⁊ habitabo in petra: ⁊ ero q̄si colūba nidificās in summo ore foraminis. Hoc sumptum est Hier. xlviij. Et idem Bern. in illo sermone qdragesime Cadent a latere tuo mille. dicit: Utinam ego talis mereare esse columba que in foraminibus petre habitē ⁊ in foramine lateris dextri.

Octaua proprietas.

Octavo oculus corporalis est non sui sed alterius agnitivus. Et in hoc differt oculus carnis ab oculo mentis. Nam oculi corporis seipsum videre nequeunt: sed alia conspiciunt. Contra oculi cordis de se non de alijs infallibiliter iudicare possunt. Unde qui alios iudicat non seipsum oculos mentales convertit in oculos corporales. De quibus Job. x. Nunquid oculi carni tibi sunt. Et ideo fatui sunt qui facta aliorum et cogitata que conspiciunt nequeunt temerarie iudicare presumunt: Sed hodie quod plures inveniunt tales. Unde Aug. ix. li. confes. Curiosum est genus humanum ad cognoscendum vitam alienam: desideriosum ad cognoscendum suam. Et Bern. li. considera. Multi multa sciunt et seipsum neque sciunt: alios inspiciunt et seipsum deserunt. Et Grego. nazan. dicit: Nichil suavius videtur hominibus quam aliena loqui vel aliena curare. Sed hoc a composita mentis arbitrio videtur alienum. Sed sicut dicit Hiero. ad assellam epistolam. lxxxiij. Periculosum est de secreto alterius iudicare. Et non facilis verba prava dixisse de rectis. Isti sunt sicut scholaris fatuus: qui habens librum litteris latinis conscriptum quem bene intelligeret et in eo studendo multum proficere posset: et tamen in eo nunquam inspicere vellet: sed in libro greco vel hebraico sibi profus incognito quotidie mularet. Tales videntur speciem humanam exire et lincis speciem induisse: dum dicunt se cordius

secreta videre: cum tamen dicatur. j. Corint. iij. Quis enim scit hominum que sunt hominis nisi spiritus hominis qui in ipso est. Et vere stulti sunt quod ut dicit Tullius in li. de tuscula. questio. proprium est stultitie vitia cernere aliena et suorum obliuisci. Isti sunt quibus dicit dominus Lu. vj. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui: trabem autem in oculo tuo non consideras. Aut quomodo potes dicere fratri tuo sine etiam festucam de oculo tuo ipse in oculo tuo trabem non vides? In seipsis enim non vident peccata grandia: in alijs autem videtur que parva sunt vel forsitan nulla. Unde et Horatius poeta dicit Lu tua non videas oculis mala lippus inunctis: cur in amicorum vitis tam cernis acute Tales assimulantur furibus: que arcas apertas negligunt. id est conscientias proprias: que eis aperte et note sunt. Sed arcas clausas. id est aliorum conscientias que non videntur inquirunt. Seneca. Fures signata querunt aperta pretereunt. Tales proprie dormitantibus comparantur. Ille enim qui dormitat ad se claudit oculos dum caput inclinat: ad alium autem oculos aperit dum caput erigit. Sed audiat quid de eis dicitur puer. xxiiij. Inductur pannis dormitator. Occasione enim huius dormitationis qua volunt iudicare: alios se neglectis vestientur pannis: id est veste damnationis. Et qui nituntur alios confundere iudicando temere: induentur quasi dipteryde confusione sua. Oculus exis

stans in luce non videt existentes in tenebris: sed potius everso. Sic peccatores in tenebris existentes in luce gr̄e temere iudicare presumūt. Iusti vero celit̄ illustrati pctōres iudicare nō norunt. Et ideo vt filij lucis sim̄ cū peccatores cōspiciamus: nō eos facile iudicem̄: sed magis cōdolentes eoz miserie defleamus quia in similibus aut lapsi sum̄ aut labi possumus. Legimus de sc̄to iohāne elemosynario in vita ip̄ius: inter alia bona que hic sanct̄ habebat q̄ neminē iudicabat. Sed cū audiebat iudicātes alios corrigebat dicens. Vos peccatis: primo contra mandatū dñi sc̄z. Nolite iudicare et nō iudicabimini. deinde qz nescitis qualis modo sit quez peccantē sciuitis. Sepe em̄ peccatū furis vel perisuri vel fornicatoris vidimus: sed eius penitentia que deo accepta est nō videm̄. Legit̄ etiā in vitis patrū de sancto J. heremita: q̄ inuitatus in scythia ad iudicādū ibi fratrem culpabilem: sportā vetustissimā plenaz arena portabat. Interrogat̄ qd hoc esset respōdit. Peccata mea sunt post me sequētia et nō video ea: et hodie venio iudicare aliena. Bene iste in luce gr̄e positus erat: q̄ peccatōrē existentes in tenebris iudicando temerarie nō videbat. Dicit Ansel. in li. de similitudinib̄. Cōsideratio alieni pcti multa mala in diuersis parit. Si em̄ peccator est qui alterius culpam considerat: malo illi

exemplo in peccato perseuerat. Si vero penitēs a peccato penitētia frigescit: eodem exemplo: q̄ si eodez peccato vel alio tentat̄ facilius exemplo supatur. Si aut̄ tētatione carebat: eo ip̄o tentat̄ q̄ vicium illius cōsiderat. Si vero iustus preterendo se illi in superbiam extollit: quē si diligebat etiā in deo: nūc incipit habere odio. Nō est ergo facile considerāda alterius culpa: cuī cogitatio tot generat mala. Sācti vero viri nō temere iudicant alios: sed sollicite nouerunt iudicare seip̄os sciētes qd̄ scriptū est Eccl. xvij. Posuit oculum ip̄oz sup corda ip̄oz. In quo verbo sapiēs predictam proprietatē interioris oculi nobis apte demonstrat: vt dum oculus sup cor poni dicit̄: seip̄m posse videre monstrat. Secreta aut̄ alienoz cordium videre non valet. Nā ea solus homo cuius sunt aspicit: et nullus alius nisi deus cuius ocul̄ cuncta cernit. Unde dicit̄ Job. xxvij. Semitam ignorauit avis: nec intuitus est oculus vulturis. Peccator p̄ vulturem designat. Vultur em̄ pedibus libēter graditur: vnde et a quibusdam gradipes appellat̄: q̄a terrena peccator amat: et terrenis peccatis inhiat. Quis etiā vultur in altum volat: qz peccator quisqz mentes ad celestia leuat: sed qua intētionē hoc faciat alter ignorat. Quis em̄ intuet̄ oculos vulturis. i. intētionem cogitationis. Hoc opus sibi reliquit: qui cogitationes

hominum solus nouit.

¶ Hona proprietates.

Nono oculus est s̄m diuersitatem distantie
visibilitū diuersimode cognitiuus. Si enī
rem videat a remotis: eaz iudicat esse parua. Si
vero de prope: iudicat esse magna. Unde solem
quē a remotis cernimus: esse modicū iudicam⁹:
cū tñ demōstratione certissima demonstratur esse
centies sexagesies sexies maior terra. Modo cō
simili peccatores a deo et a celesti premio p̄ pcti
distantiaz plurimū elongati. Longe est enī a pec
catoribus salus dñi: et celeste premiū paruipēdūt
Terrena vero quib⁹ per amorem sunt propinqui
magnipendūt. Un̄. Numeri. xxiiij. Dixit balaā
filius beor. Dixit homo cui⁹ obscuratus est oculo
sus: q̄ cadens habet oculos aptos. Videbo eū
sed nō modo. Intuebor eū s̄z nō prope. P̄ctōres
siquidē cadētes et deiecti ad tēporalia p̄ amores:
oculos habentes apertos: sed ad celestia obscu
ratos deū q̄si p̄cul aspiciūt: et ideo ip̄m nō s̄m ei⁹
magnitudinē estimātes cōtemnūt. Unde et phar
rao per pctiñ a deo elogat⁹ dicebat. Quis ē dñs
vt audia uocem eius? Nescio dñm et israel nō di
mittā. Un̄ et talib⁹ tanq̄z longe distantibus dicit
dñs Esa. xxxiiij. Audite q̄ longe estis et cognosci
te fortitudinē meā. P̄ari ratione qz cōtemplantē
celestia tanq̄z ob defectū amoris a se distātia: re

putāt ea exigua. In quoz p̄sona d̄z Esa. xxxviiij.
Attenuati sūt oculi mei suspiciētes i exelso. Ter
rena uero utpote affectui eoz proxima iudicant
esse magna. Un̄ et d̄ auaro dicit dñs Isiere. xxij.
Qui dicit edificabo mihi domū latā et cenacula
spaciosa. Et seq̄tur. Tui enī oculi et cor ad auari
ciam. Oculo nāq̄z auari terrestris dom⁹ quaz de
prope respicit sibi magna uidet. Celestis uero do
mus quā procul aspicit parua putat: cuz tamen
scriptū sit Baruch. iij. O israel q̄z magna est do
mus dñi: et ingēs locus possessionis ei⁹: magn⁹ et
nō habēs finem excelsus et imensus. Ecōtra hō
sanctoz oculis celestia ut p̄pe posita uident ma
xima. Et ideo David cui⁹ affectui de⁹ propinqu⁹
erat dei magnitudinē cognoscebat. Un̄ dicebat.
Quia ego cognoui q̄ magnus est dñs. et de⁹ no
ster p̄re oibus dijs. Et de magnitudine celestis
premiij idē ait. Quā magna multitudo dulcedis
tue dñe. Terrena uero cū sint ab affectu sc̄toz re
mota parua uidentur eis imo etiaz quasi nulla:
Un̄ Isiere. iij. Aspexi terrā et ecce vacua erat et
nihil. Cōsimilis est rō de humilibus et supbis: q̄re
istī magnos se reputāt: illi paruos. Semel inter
scholasticos hec q̄stio fuit mota. Quid ē q̄ quā
to aliquis perfectior et sanctior tanto humilior: et
quāto magis pctōz tāto superbior: cuz ecōtrario
esse debeat ut uidet. Nam hō sc̄tus plus uidetur

habere materiã vñ extollí debeat: peccator vero vñ humiliari debeat: cū nullū bonū habeat. Et respondit qdam loquēdi promptulus q immo ecōtrario debeat esse. Humilitas inq̄t deo hominē approximāt: supbia ab eo elōgat. Videmus em̄ in hac machina mūdiali: q̄ quāto circūferentia est minor: tāto est centro pp̄inquoꝝ: et quanto fuerit maior: tanto est a centro remotioꝝ. Sed dicit Dio. in angelica hierar q̄ d̄us est q̄si quoddā centrū: et sp̄s intellectus mouent̄ circa deū more circūferētie circa centrū. Per hūc modum est de hoibus q̄ suo modo circa deum mouent̄ q̄si circūferētia. Juxta illud Act. xvij. In xp̄o viuimus mouemur et sumus. Quāto ergo quisq̄ est breuior. i. humilior: tāto deo pp̄inquoꝝ. Et quāto p̄ supbiam maior: tāto a deo remotioꝝ. Psal. Humilia respicit. s. de p̄pe: et alta. i. supba a longe cognoscit. Et Eccl. xv. Lōge abest a supbia. Illūc aut̄ sic est q̄ quādo aliqd̄ a remotiori videt̄: tāto minus videt̄. Qui em̄ turrim aliquam respicit a remotis: videt̄ ei q̄nto remotioꝝ tāto minor: et q̄nto pp̄ioꝝ tanto maior: et cum ad pedem turris p̄uenerit: eā esse maximā iudicabit. Viri autē sc̄ti sunt p̄pe deum positi. vñ petebat vnus ex eis Libera me deus et pone me iuxta te. Immo sedent ad pedes dñi tanq̄ eius discipuli Deu. xxxiiij. Qui appropinquāt pedibus eius accipiūt de do

ctrina illi. Et idcirco cū se cōspiciūt tanq̄ gna uos circa gigātes positos deū magnū reputāt et se paruos. P̄ctōres aut̄ a deo p̄ pcm̄ distātes seip̄sos magnificāt et extollūt dū dei magnitudinē nō attendūt.

Decima pp̄rietas.

Decimo oculus est totius corporis directi uis. Unde et oculi vocant̄ luminaria: q̄a lumē exteri⁹ recipiūt: et acceptū cōmunicāt et refundūt. Unde secūdus p̄hs oculū diffiniēs ait. Oculus est dux corporis: vas luminis: index animi. Oculus em̄ nō sibi soli videt: sed toti corpori. In quo natura nos instruit vt bona q̄ habuim⁹ alijs cōicāre liberalit̄ studeamus. Cū et sapiēs de sapiētia loquēs Sap. vij. dicit: Quaz sine fictione didici et sine inuidia cōico et honestatem illi⁹ nō abscondo. Ad hoc etiā admonemur. j. Pe. iij. Unusq̄sq̄ sicut accepit gratiā in alterutrū illā administrātes: sicut boni dispēsatores multiformis gr̄e dei. Bona em̄ sp̄ualia si q̄s cōmunicet: nō ido min⁹ h̄z. Et idcirco sicut dicit Cassiodor⁹ in suis epl̄is epl̄a. xiiij. nō debz esse difficile bñficiū qd̄ nō patitur largitate detrimētū. Et Aug. dicit li. de ciui. dei: nō fit minor accedēte vel p̄manēte cōsorte possessio bonitatis: quā quāto lati⁹ tāto cōcordius indiuidua sociōꝝ possidet charitas. nō habebit deniq̄ istam possessionē q̄ eā voluerit habere cōmunē. et tāto

eā reperiet ampliorē: quāto ibi ampli⁹ posuerit
 amare consortē. Et ideo etiā dicit Anticlaudia
 nus in pmo li. Exeat istud in cōmune bonū me
 lius sub luce patebit. Itaq; bonū qđ sepe latet:
 splēdore minori degerat. Lucetq; magis si luce
 fruatur. Sic flos in fruct⁹: in flumē riu⁹ inundās
 igitur et in messem pinguis pcedet arista. Itē in
 vi. li. dicit. Grā thesaurus animi pdiga largos
 Vult possessores: et dedignatur auaros. Clausa pe
 rit: diffusa redit: nisi publica fiat. Labit: et mul
 tas vires acqrit eūdo. Dicit quidā sapiēs: Itō
 tam ingratitudinis videris incurrere: dū pigri⁹
 taris ceteris cōicare qđ gratis pbaris accepis
 se. Hac q̄ppe negligētia qđ deterius arta serare
 custodia: qđ distributū danti et accipiēti cōferre
 potuit salutis incremēta. Itāpuisse videt̄ proxi
 mo qđ nulli cōicat quod accepit q̄si gloriās de pri
 uato. Ceca prudētia est nolle pdesse cū possis.
 Huic autē sentētie cōsonat qđ dicit Bern. Item
 pfecto pximi retines: si donis sciētie et eloquen
 tie adornat⁹ verbū bonū qđ posset pdesse mul
 tis: inutili imo dānabili silētio ligas: cū maledi
 ctus sit qđ abscondit frumēta i pplis. Prover. xi.
 Spiritualiter autē sicut oculus corporis lumen
 suū ceteris mēbris cōicat: dū nō solū sibi videt:
 s; toti corpori. Sic quicūq; illustrat⁹ dono sciē
 tie debet oibus illud liberaliter impartiri vt pos

sit dicere illud Eccl. xxiiij. Videte qm̄ non soli
 mihi laboravi: s; oibus exqrentib⁹ disciplinaz.
 Sic dauid qđ petierat a dño dicēs. Illuua oculos
 meos: alibi dicit. Docebo iniqs vias tuas. Et
 paulus qđ lumē oculoꝝ amiserat: postq; visum a
 dño p manū ananie recepit: cōtinuo in synago
 gā ingressus: iudeis pdicare cepit. Itō dicebat
 Seneca in quadā epla: In hoc gaudeo aliqd di
 scere vt doceā: nec illa res me delectat: licz sit ex
 imia et salutaris: qđ mihi vni sciturus sum. Et si
 cut videm⁹ qđ ocul⁹ corporalis nō ideo minus
 videt qz toti corpori videt: quin poti⁹ ex vidēdi
 exercitio potētior reddit in vidēdo. Vñ ex lōga
 mora in carcere cōtigit aliqs cecos esse. Sic et
 sciētia cōicando nō minuit sed auget. Vñ dicit
 Isido. Sciētia quā aure cōcipis ore effūde. Sa
 piētia em̄ dando fit largior: retinēdo minoratur
 Et in pma epla alexādi ad didymū regē brag
 mānoꝝ sic dicit: Libera res est doctrine cōitas:
 et nesciēs pati dispendiū cū in altero participa
 ta fundit. Sicut si ex vna face plura lumina suc
 cēderis: nullū damnū pncipali materie genera
 bis: qđ quidē facultatē accipit plus lucēdi: quoti
 ens causas inuenit plus pstandi. Aliqñ donum
 sciētie ad dño subtrahit: cū accepta sciētia ceteris
 nō cōicatur: s; magis illiberaliter occultat. Vñ
 et Bern. de seipso refert iup Lanti. omel. lxxxij.

Undecima proprietas.

cū interdū ex his que suggererat spūs: et si nō in
fidelī: mīn⁹ tñ feruentī aīo reseruaret: vt haberet
quīd diceret denuo tractaturus. Ecce vox venit
ad eū dicens. Donec istud tenueris: aliud nō acci
pies. Sim⁹ igit̄ instar oculi corporalis bonorū
nostrozū cōicatiui. Dicit em̄. Tul. in lib. de offi.
Unū oibus debet esse propositū: vt eadem sit vti
litas vnusquisq; z singulorum.

Undecima proprietas.

Undecimo oculus est arcanorū mētis indi
cator. Un⁹ z mot⁹ oculi significat status
interiores animi. Ut em̄ patet p̄ phm. xij. lib. de
aīalis. si oculus fuerit nimis mobilis: significat
instabilitatē mētis. si nimis tardus: pertinacia z
volūtatis. si mot⁹ mediocris: facillē significat mē
tis apprehensionē: z in apprehensione debitam
fixionē. Sunt em̄ quidā in principio feruētes: q̄
post a bono inchoato desistūt: quia ad tempus
credūt: z in tpe tētationis recedūt. Alij sunt tepi
di z remissi. Alij aut̄ bonū facilliter inchoant: z re
cepto firmiter perseverant. Cū em̄ oculus sit in
dex animi: vt dicit secundus phs: hinc est q̄ plerū
q; p̄ oculū perpēdere possum⁹ mētis statū. Qua
lis em̄ vnusquisq; intra se lateat: exterior oculus
manifestat. Un⁹ z de assuero legit̄. Hester. xv. Cū
q; eleuasset faciē: z ardentib⁹ oculis furozē pecto
ris idicasset. Et Eccl. xix. Ex visu cognoscit vir

Duodecima proprietas.

xxxv

et ab occurſu faciei cognoscit sensatus. Ubi em̄
amor ibi oculus. Et ideo facile cōuertit̄ oculus
ad qd̄ inclinat̄ affectus: vt dicit̄ Job. xxxj. Si se
cutus est oculus meus cor meum. Et ideo decet
multū honestū virū vt ab obscenis z impudicis
spectaculis eius oculus arceatur: ne ip̄ius oculi
incōtinentia mētis impudiciā fateat. Unde
dicit̄ Tul. in li. de offi. Cū pericles z sophocles
ad colloquendū de cōsultationib⁹ publicis cōse
dissent: z casu qdā pulcher adolescēs trāsiret: ait
sophocles. O pericle vide pulchrū puez. Rndit
pericles. Pretorē decet nō solū man⁹ z linguaz:
sed etiā oculos habere cōtinentes. Sicut em̄ de
recentia piscis iudicam⁹ p̄ oculū. nō est em̄ recēs
piscis q̄ habet oculū putridū z sanguineū: sic nec
bene caut⁹ videt̄ q̄ hz oculū impudicū. Itā vt di
cit Gre. impudic⁹ oculus impudice mētis ē nūci⁹.
Et versificator dicit. Incōstās anim⁹: oculus va
gus: instabilis pes Sunt hominis signa de quo
mibi nulla boni spes.

Duodecima proprietas.

Duodecimo oculus ē post lōgā vigiliā somno
lētus. vñ z de aplis d̄ Math. xxvj. Inuenit
eos dormiētes: erāt ei oculi eoz grauati. Postq̄
em̄ corporalis oculus circa exteriora visibilia diu
fuerit occupat⁹: oportet q̄ spūs aīalis q̄ ad exte
riora vacauit reuertat̄ interi⁹: z tūc dormit aīal z

e iij

Duodecima proprietas.

quiescit. In qua oculi natura nos instruit: quod cum homo diu circa exteriorum administrationem intederit: expedit ei ut ad interiora redeat: et sic somno spirituali dormire valeat: et ideo delectabiliter requiescat. Et hoc est quod psalmista dicebat. Si dederero somnum oculis meis et palpebris meis dormitationem: donec inueniam locum domino. Et alibi: In pace in idem ipsum dormiam et requiescam. Ideo monet nos dominus esai. xxvi. Clade popule meus intra in cubiculum tuum et clade ostia tua super te. quod dicitur clade sensuum tuorum ostia: et intra in conscientie domum. Et tunc homo interiorum nostrorum dormit somno contemplationis: quo sensus exteriores ligantur: et a suis actibus suspenduntur: ut possit dicere illud quod dicit sponsa. Cantico. v. Ego dormio et cor meum vigilat. Nam viri spirituales instar leonum et leporum apertis oculis dormire dicuntur. Unde et paulus excecatus exterius: illuminatus est interius. Exemplo igitur corporalis oculi dicitur homo ab exterioribus ad interiora conuertitur. In cuius rei mysterium diaconus lecturus euangelium: primo baiulat sibi librum sed redit vacuus: ad demonstrandum quod post predicationis exercitium est contemplationi vacandum. Et ideo prelati qui est corpori ecclesie pro oculo deputatus: postquam vacauit exterius circa commissum sibi populum dicitur redire interius ad seipsum exemplo iacob circumspicere pastoris qui postquam pas-

Duodecima proprietas. xxxvi

uerat oues laban dixit. Iustum est ut aliquando etiam prouideam domui mee. Unde et Bernardus salubriter monebat eugenium in libro de consilio. Quid tibi prodest si uniuersos lucreris teipsum perdes? Quam obrem cum omnes te habeant: et tu esto ex habitibus unus. Hoc autem non est solum plato necessarium: sed etiam cuilibet aliorum ut aliquando relictis exterioribus interius redeat ad seipsum. Unde Seneca in suis epistolis epistola. xiiij. dicit: Quicquid feceris cito redi a corpore ad animum: illum diebus ac noctibus exerce. Et in epistola. lxxviij. dicit: Vir magnus ac prudens animum deducit a corpore: et multum cum meliore ac diuturna parte versatur. Et beatus Bernardus in libro meditationum dicit: Ubi cumque fueris: tuus esto. Noli te rebus tradere sed commendare. Sed multi sunt quorum oculus vagatur semper exterius: nec volunt unquam redire ad suam conscientiam utpote domum cunctis spiritualibus bonis destitutam. In hoc similes histrioni: qui inuitus habitat domum suam: et libentius frequenter alienam. Sicut enim in domo histrionis nihil est atrio frigidius: eo quod histrionis spiritus moratur exterius: nec est ibi vas ad ignem: nec scutella lota. Sic in corde hominis qui quotidie vagatur per iutilia: nec est ignis deuotionis. nec scutella lota lacrymis peritosis. Et ideo peccator non libenter vadit ad conscientiam. quia non inueniret ibi nisi malitiam. Et ideo potest proprie dicere illud Job. vii. Et non reuertetur oculus meus ut videat bona.

e iiii

De septem differentijs oculorum: iuxta differēntiam septē capitaliū vicioz. **C**ap. viij.

Superboz oculi q̄ semp magna et excelsa respiciūt: dicuntur tumidi et elati. Elationē em̄ animi p̄tēdunt sublimes oculi. **U**n̄ dicit greg. i moral. Cordis supbia vsq; ad mēbra foras extēditur: et p̄ oculos primū iudicat. Et architremi⁹ describēs statū supbi dicit. At vbi p̄ voto respōdent oia vultu **C**adet: et ignitis oculis p̄noscit irā. Et digito nasū feriētī magna minas. Hos oculos p̄pheta dauid detestabat in p̄ximo dicēs. Superbo oculo et insatiabili corde: cū hoc nō edebā. Et iterū de seipso idē dicit. Dñe nō est exaltatū cor meū: neq; elati sunt oculi mei. Neq; ābulauī i magnis. Et iō nicticoraci se cōparat dicēs. Fact⁹ sum sicut nicticorax i domicilio. Nicticorax em̄ nō quēlibet iustū nobis inuit: s; eū qui inter hoies degēs ab ituitu hoim se inquātū potest abscondit: lucez refugit: qz hūane laudis gloriā nō attēdit. Sciebat em̄ qđ scriptū est esa. v. Oculi sublimiū deprimēt. et ideo dicit etiāz. Oculos superboz humiliabis. Tales oculi deo q̄ est mitis et humilis corde: potissime sūt odiosi. vñ dicit in puer. Sex sunt q̄ odit dñs: et septimuz detestaf aia ei⁹. Oculos sublimes. rē. Ideo publican⁹ q̄ nō audebat oculos suos ad

celū leuare. q. d. nō sum dign⁹ videre altitudinē celi p̄e mltitudine iniquitatis mee: legif iustificatus fuisse. Lu. xvij. Nec mir⁹ si sublimes oculi displiceāt deo: qz i hoc maxime hō assilat diabolo. De quo dicit Job. xli. Omne sublime videt: et ipse est rex sup oēs filios supbie. Et de ātichristo dicit ij. Thessal. ij. q̄ extollet sup omne qđ dicit de⁹ aut qđ colit. Ideo petebat salo. eccl. xxij. Extollentiam oculorum ne dederis mihi. Sunt autem quidam qui oculos exteriores habent satis humiles sed interiores min⁹ sublimes: dū p̄ subtilitātē nimīā plana fastidiunt: et archana dei curiose p̄scrutari volūt. et iō merito hebetati: ad talia nō attingūt. **U**n̄ dicit puer. xxij. Ne erigas oculos tuos ad opes q̄s habere nō potes: qz faciet sibi pēnas et volabūt in celum. i. celabūt se tibi. Multa em̄ sunt q̄ quāto plus p̄scrutant: tāto minus sciūtur. Ideo dicit Lan. vj. Auerte oculos tuos a me qz ipsi me euolare fecerunt. Immo sepe tales p̄pter suā superbiā visuz interiorē amittūt q̄a de sua sciētia intumescūt. In hoc similes vesperilionib⁹: q̄ ideo debilitervidēt: quia humor chrySTALLIN⁹ q̄ est necessari⁹ oculo ad videnduz trāsit in substātiā alaz. **U**n̄ vidētur habere alas coriales de q̄bus dicit Ouidi. Sustinuere tñ se perlucētib⁹ alis. Et iō p̄pter volatū amiserūt visum: quia subtractum est oculis quod posituz

est in alijs. Et illos significant: q̄ quanto magis
 clari per scientiā extollunt: tanto magis lumine
 gratie diuine priuant. De quib⁹ dicit Iho. j. Quas
 nuerūt in cogitationib⁹ suis: et obscuratū est insi-
 piens cor eorū. Et. iij. Re. vj. de assyrijs q̄ inter-
 pretant sublimes dicit Percute obsecro gentes
 hanc cecitate. Nec mirū si superbia excecatur oculo
 rationis: q̄ superbia est albugo spūalis in oculo:
 sicut exponit Grego. sup illud Leuiti. xxj. Si
 albuginē habēs in oculo: pupilla oculi nigra videt:
 alba non videt. In oculo habet albuginē: q̄
 sibi arrogat virtutis candorē. Et interdū incur-
 ritur hui⁹ cecitatis dispendiū post exercitiū vir-
 tuosorū operū. In cuius signū tobias fatigat⁹ a
 sepultura mortuorū veniēs domū lumē perdidit
 oculoꝝ. Et ideo vt dicit Gre. de superbia loquens
 Valde timendū est vitiū qd̄ de victoria nascit⁹ vi-
 tiorū. Et vere superbus cecus est: cū seipsum esse
 hoīem nō cognoscat. Homo em̄ ab humo dicit⁹.
 Si autē de humo se esse cognosceret bene instar
 terre: que elementorū est infima: nouissimū locorū
 tenere cōtēderet: et se humiliando infimū reputa-
 ret. Ideo psal. petebat Sciāt gētes qm̄ hoīes sūt
 Et ideo signāter dñs qm̄ oculos ceci nati aperuit
 sup oculos ei⁹ lutū liniuit. Joh. ix. Per cecū na-
 tū ille p̄grue designat⁹: q̄ de sua origine vel bouis
 naturalibus inaniter gloriāns excecatur: qui si

lutum. i. vilitatem humane originis atq̄ finis:
 mentis sue oculis superposuerit: depresso tumore
 re excecatis supbie humiliabitur et videbit.

Secunda differentia de inuidia.

Oculus inuidi instar oculi strabonici nō res-
 tate videt illum cui inuidet. Unde. j. Regū.
 xvij. dicit⁹: q̄ postq̄ dauid triūphauerat de philis-
 teo: nō rectis oculis saul aspiciebat dauid a die
 illa et deinceps. Nam felicitas alterius est inuido
 cruciatus. Nam inuidus alterius rebus marces-
 cit opimis. Et ideo dicitur inuidus quasi nō vi-
 dens. Inuidi nāq̄ dum aliene felicitati inuidēt:
 aliorū promotionē seu prosperitatem videre non
 valēt. Dicit⁹ Gen. xxxj. Labā audiēs q̄ iacob di-
 uitijs fact⁹ esset indit⁹: nō exhibuit faciē suā sicut
 heri et nudius tertius. Et gen. xxvij. dicit⁹. Vidit esau
 q̄ pat̄ su⁹ nō libēter aspiceret filias chanaā: qd̄ i-
 terptat possidētes. Inuidia nāq̄ nō est ad iopes
 sed ad pluriū possessores. Dicit em̄ phs: q̄ inui-
 dia est tristitia ex apparētī prosperitate alicui⁹ bo-
 ni habēs initiū. Et ideo nō est via qua inuidiā de-
 clinare valeas nisi miserrim⁹ fias. Nam sola misē-
 ria caret inuidia. Vn̄ socrates platoni discipulo
 suo querenti qua ratione inuidiā p̄discipulorum
 declinaret. Esto iqtvt tersites: cui nihil boni suc-
 cedebat. hic ē q̄ illi q̄ sūt illustrioris meriti: ma-
 gis subiacent inuidiē et detractioni. Inuidi enim

vt ait Boe. nequeunt oculos tenebris assuetos:
ad lucem pspicue veritatis attollere: similes aut
bus quarū intuitum nox illuminat: dies cecat.
Et hinc est q̄serui dominos: et subditi platos de
tractionibus insequunt. et raro euenit quin plato
et p̄sidenti a subditis detrahatur: q̄uis et platos in
terdū recte suum officium exequatur. Oculus em̄ in
uidoz torqueat visis p̄speritatibus proximoz.
Job. xxiii. Si subito apparuerit aurora. i. in itis
um p̄speritatis alicuius: suspicant vmbra mor
tis. i. tristant et dolent: ac si mortez sibi imminere
viderēt. Et iō socrates dixit. Utinā inuidi in ois
bus ciuitatibus oculos et aures haberent: vt de
cunctoz felicitatibus tristant. Et q̄dam volēs
alij summā maloz omniū imprecari ait: Oibus
inuideas: inuidebit nemo tibi. Hic est oculus de
quo dicit Eccl. xliiij. Ocul⁹ malus ad mala. Sem
per em̄ ad mala p̄ximī respicit et a bono se auer
tit Et iō recte p̄ hely figuratur: de quo dicit. i. Regū.
liij. q̄ oculi eius caligauerāt et non poterat videre
lucernā. Tales sūt inuidi p̄ inuidiā excecati: q̄ bo
nos videre nequeūt: q̄ sunt lucerna in domo dñi
donec sint p̄ mortē extincti. Nā liuoz post fata q̄e
scit. Aliq̄ em̄ hominē post mortē comēdant: cui
dū viueret inuidebant. Vñ poeta dicit. Urit em̄
fulgoze suo q̄ pregrauat aures Intra se positus
extinctus amabit idē. Lucerna extincta fetet. In

uidus ergo nō potest videre lucernā donec exting
uat et fetet qz inuidus q̄ primū non poterat re
spicere dū erat in lumine gr̄e: tunc p̄mo videt eū
cum extinctus est et factus fetidus p̄ peccatū. vñ
dicit Richardus de san. vic. Inuidus bonū q̄d
videt inuidet quod audit odit: quod tangit ex
tinguit. Iterū aut inuidus bonū alterius emulat
q̄ vellet etiā graue pati dispendiū dūmodo alter
grauius lederet. Sicut ille q̄ sibi vñ oculū opta
uit erui: vt vtroqz proximus p̄iuaret Infelix pla
ne q̄ de sola p̄ximorū miseria prosperat: et cui so
la fratrum p̄speritas aduersat. Et qm̄ inuidus de
bonis p̄ximī visis dolet: in doloribus semp ma
net. Et potest dicere illud Job. xvij. In amaritu
dine morat oculus meus. Et Chryso. super Jo.
dicit: Oculus inuidi liquat tristitia. Inuidus cū
morte viuit cōtinua: et tanqz separat ab eo q̄ est vi
ta: a quo vt dicit plato: relegata est ois inuidia.
Natura em̄ aq̄le in p̄bando pullos suos talis es
se dicit. P̄ponit siquidē eos sub solis radio: et eū q̄ so
lē immobiliter aspicit: tanqz filiū cōseruat et nutrit
alios at̄ abijcit tanqz degeneres q̄s viderit oculoꝝ
intuitū a solis radijs deflectētes. Sic et ipse deus
qui aq̄le comparat Deu. xxxij. Sicut aquila p̄
uocās ad volandū pullos suos: inuidos abijcit
tanqz sibi dissimiles: fulgozem bonozum in alijs
respicere nō valentes. Et quia lucem prosperita

tis videre rennuunt: cōgrue inferni tenebris miseriam obtinebunt.

Tertia differentia oculi de ira.

Ira turbat oculū ratiōis. **U**n̄ psal. **C**ōturbatus est in ira oculus me⁹. **E**t alibi. **T**urbatus est a furore ocul⁹ me⁹. **I**ra furore appellat. **I**ra iratus est insanus ad tps̄ fm̄ senecā. **E**t **H**orati⁹ poeta dicit. **I**ra furor breuis est. **I**deo dicit hugo de s̄cto vic. **S**upbia aufert hominī deū: inuidia primū ira seipm̄. **H**ec aut̄ interior iracūdi turbatio interdū in exteriori manifestat̄ oculo. **U**n̄ architremit⁹ statū irati describēs ait **E**t cū turbat̄ animi pax intima v̄bis. **I**ntonat ardeicit oculis vultuq; minas. **S**urgit in articulos: oculisq; mouētib⁹ irā. **F**ulminat ⁊ monit⁹ fumātī despuit ore. **U**n̄ etiā pbatū est q; aliqruz hoīm oculi sunt naturalit̄ infectiui: si quē respiciāt cū eos cōtigerit vehemēter irasci. **U**n̄ refert solin⁹ in lib. de mirabilib⁹ mūdi. **I**n sicia feminas quasdā nasci q̄ bicie nūcupant: ⁊ phibet eas in oculis geminas pupillas habere: ⁊ visu perimere si forte aliquē respexerint cū fuerint vehemēter irate. **E**t qm̄ ratiōis oculus est i irato turbatus: ideo nō potest recte iudicare e dreb⁹: nec mirū cum iracundie sanguine sit respersus. **I**ra enim fm̄ phm̄ est accensio sanguinis circa cor. **E**t ideo dicitur **J**ob. xvij. **C**aligauit ab indig-

natione oculus meus. **E**t sicut imago in aqua turbida nō apparet: sic ⁊ interdū in mente dum per iraz turbata fuerit veritas nō relucet. **Q**uia fm̄ poetam **I**mpedit ira animū ne possit cernere verū. **H**anc aut̄ turbationē pcurat diabolus **E**st eū sicut piscator astut⁹: q; pp̄ hoc aquā turbat vt piscē capiat. **S**cit em̄ diabolus q; si i hoīne turbauerit aut velauerit oculū ratiōis: capiet eū ac ducet p̄ sue libito volūtatē: exēplo eq; qui tūc ad molā circuit cū ei⁹ oculi sunt velati. **H**inc est etiā q; iratus cuius interiorē oculuz turbauit impet⁹ ire solet interdū immoderate punire. **U**n̄ valeri⁹ maximus li. iij. dictoz ⁊ factorum memorabiliū refert: q; charentinus architas cū diu in romanis partibus sub pictagoza pho studuisset: tādēmq; post adeptū donū scientie ad patriā remeasset: iuraq; sua pp̄ter villici negligentia perditā ⁊ corrupta vidisset intuens male meritū: hoc fertur dixisse nobile verbum. **I**huc de te suppliciu sumerē: si tibi irat⁹ nō essez **M**alo em̄ impunitū dimittere: q; propter irā iusto grauius te punire. **H**oc idē refert **H**iero. ad saliuam epla. xij. vbi refert architā dixisse. **I**az verberibus te necassem nisi tibi irat⁹ fuissē. **R**e fert etiā valerius libro predicto q; cū plato aduersus delictū sui sui vehemētius exarsisset. ita vt vindicte modū inspicere nō posset: ipso amī-

co suo castigatōis mādauit arbitriū: deforme si
 bi futurū existimās si cōtigisset vt parē reprehē
 sionē culpa serui platonis aiaduersio mereret.
Et subdit valeri⁹. Fuit ergo nimis liberalis ar
 chite moderatio: tēperatio: platonis. **I**do dicit
 Job. xxxvj. **N**ō te superet ira vt aliquē oppōmas
Et tullī⁹ libro de officijs. **P**rimo cauēda ē ira
 in puniēdo: ne maior sit pena q̄ culpa. **E**x his
 dictis possum⁹ elicere saluberrimū documentū:
 q̄ ira pendēte nihil est acceptandū s; magis in
 postez donec mot⁹ ire sedat⁹ fuerit: saniori cōsi
 lio deferendū. **J**uxta illud poete. **D**ū furoz i cur
 su est: currenti cede furozi. **U**n legi in hystorijs
 romanoz q̄ theodosi⁹ impator cū ad ferenduz
 iussa seuera nimū esset pron⁹: a quodā pho fa
 mosissimo taliter ē correct⁹. **C**ū aut phs aduer
 tisset imperatorē facile cōmoueri: ne asperū ali
 quid statueret: monuit vt cū irasci cepisset. xxiiij.
 litteras alphabeti memoria recēseret: vt illa cō
 citatio motu alio trāsducta lāguesceret. **Q**uo fa
 cto si qd statueret equū esset. **U**t em dicit seneca
Lex videt iratū: iratus nō videt legē. **E**t phs di
 cit: q̄ duo sunt maxime cōsilio cōtraria. videlz
 festinātia ⁊ ira. **H**ic etiā possum⁹ informari q̄
 nō debet aliq̄s indignari si irat⁹ cū cecus sit in
 eū impingit: sed sibi poti⁹ irascat qui sibi ab ira
 to nō cauit. **I**deo dicit seneca. **M**ale de te loqui

tur. **M**oueret inquit si hoc videndo faceret: ied
 morbo laborat.

Quarta differentia oculi de accidia.

Accidiosi quoq; interiores oculi somno pig
 ricie sunt grauari: ⁊ signant p discipulos
 dormientes de q̄bus dz **M**at. xxvi. **I**nuenit eos
 dormiētes erant em oculi eoz grauari: hi possūt
 dicere illud **P**salmi. **D**ormitauit aia mea pre te
 dio. **H**oc puenit ex incōsideratōe facietatis eter
 ne. **S**i em repromissam opulentā glorie celestis
 attēderent: mentis somnū discuterent: ⁊ ad eam
 cōsequēdam oculos intentos ⁊ apertos haberēt
Pro. xx. **A**peri oculos tuos ⁊ saturare panibus
Causat etiā somnus accidie ex incōsideratione
 pene future. **D**e q̄ pōt exponi qd ait iacob **Gen.**
xxxj. **D**ie noctuzq; estu vrebam ⁊ gelu: fugiebatq;
 somnus ab oculis meis. **I**n estu ⁊ gelu vritur: cui
 mētis oculis inferni supplicia contemplat. **U**bi
 reprobi trāsibūt ab aquis niutū ad calorē nimū
Job. xxiiij. **Q**d si cōsideret: ab eius oculis som
 nus fugit: qz somno pigritie non obdormit. **R**e
 fert macrobius in saturnalibus q̄ imperator au
 gustus narrata sibi nimia magnitudine debitoz
 quā qdam eques romanus dū vixit celauerates
 culcitra eq̄tis vbi dormire consueuerat ad opus
 sui p̄tinus iussit emi. **E**t satellitibus admiranti
 bus iussione: hāc reddidit rationē. **H**abenda est

ad somnū culcitra ⁊ sollicitē custodienda in qua ille dormire poterat q̄ tantis debitis obligatus erat. Multo igitur magis mirādū est quomodo peccatorū oculi somnū captūt: q̄ eterne pene debito obligatos se sciūt cū oculos quos culpa potuit claudere pene p̄sideratio debeat aperire. Un̄ iob post flagella dixit. Nūc oculus meus videt te Job. xliij. ⁊ Hiere. i. dicitur. Virgā vigilantē ego video Virga em̄ eutgilās a somno corporis ⁊ accidie: est consideratio pene future. Et iō d̄r in vitis patrū. q̄ abbas achilles cuidā fratri cur pateretur accidiā fiscitārī. Ideo inq̄t accidiā pateris q̄ nōdū vidisti p̄mia que speramus: neq̄ sup̄plia q̄ timemus. Si em̄ ea diligēter inspiceres: in cella tua etiā plena vermibus sine accidie torpore iaceres. Hic aut̄ torpor accidie nō solū facit interiorē oculū anime p̄re tedio dormire: immo etiā interdū exteriorē oculū. Sunt em̄ nonnulli ecclesiastici in hora matutinalis officij in cubilibus dormitētes vel in choro si forte cū aliis affuerint dormitētes: cōtra quos bt̄s: Bern̄. in eplā ad cluniacēses. Quid hic ignauiē o boni milites socijs in sanguine et cede versantibus vos aut̄ c̄bos diligitis delicatos: aut somnos capitis matutinos. Alijs redimentibus t̄p̄is qm̄ dies mali sunt. Vos ecōtrario ⁊ longas noctes dormiēdo cōsumitis: ⁊ dies fabulādo ducitis ociosos. Idē

sup̄ cantica. Doleo aliquos v̄m graui in sacris vigilijs dep̄mi somno nec ciues celli reuereri: sed in p̄sentia celestū p̄ncipum tanq̄ mortuos apparere: cū vestra ipsi alacritate p̄moti vestris interesse solēnijs delectent̄. Vereor ne v̄raz delidiā alī qm̄ abhominātes cū indignatione recedāt. Et si somnus huiusmōi vel dormitatio in tali tempore ratiōabilis argui possit i q̄libet ecclesiastico: multo magis ratiōabilius in p̄lato: q̄ tanq̄ vigil et speculator ecclie debet sollicitē vigilare: vt non dormiat neq̄ dormitet q̄ custodit israel. Debet em̄ p̄latus vt pastor p̄vigil custodire vigilias noctis sup̄ gregem suū. Helinādus frigidī montis monachus in suis chronicis li. viij. inter oia narrationē huiusmodi refert de seipso. Audī inq̄t fabulā nō fabulā sed rem gestā: philippus belucei. ep̄s apud nos aliq̄n hospitatus est non vt q̄dam deuoratiōis causa sed deuotiōis. Jam em̄ ordinis nr̄i cōmunis hospitalitas plures inuenit q̄ eā deuorēt. Singularis sanctitas qui eam honorent. P̄cepit autem mihi p̄fatus episcopus vt eum facerem missam matutinalem audire. Ad quem cuz die crastina prima iam cantata venissem inueni eum adhuc dormientem: et nemo de familia v̄l de familiaribus excitare eū p̄sumebat. Ego autem accessi p̄pius: ⁊ excitavi eū q̄si iocūdo dicēs: Jā diu est q̄ passerēs surrexerūt ad

benedicendū dño: et nostri pontifices adhuc sūt
in cubili suo. Attende pater qđ dicat psalmogra
phus. Preuenerūt oculi mei ad te diluculo. Su
per quo verbo dicit glosa ambrosij Indecēs est
xpiano si ipm ociosum in lecto radius solis iues
niat. Ad quam vocem expergesact⁹ ep̄s et confu
sus indignatus aduersum me qđ eū tam libere ar
guissem substomachans ait. Uade miser interfi
ce pediculos tuos. Ego aut motum illius con
uertens in locū respondi. Uide tu pater ne te inf
ficiant vermes tui. Ego em iam vermes meos i
terfecī. Scito pater hanc esse differentiam inter
vermes diuitū et vermes pauperū: qđ vermes di
uitum diuites occidūt: vermes aut pauperum a
paupib⁹ occidunt. Lege machabeoz et iosephi:
et actuz apostolorū hystorias: et inuenies reges
potentissimos anthiochum herodem et agrippā
a vermib⁹ fuisse cōsumptos. Qua ratione simul
et auctoritate ep̄us oppressus statim obmutuit.
Accidiosi igit habent oculos interiores obceca
tos. Unde dicit Prover. x. Sicut fum⁹ oculis
sic piger Ut enim fumus oculos obscurat cor
poris: sic et accidia oculos mentis. Nec miruz si
accidiosoz oculi qui torpent ocio obscurent ne
videant. Nam visus iuuat ex gustu. Unde dicit.
i. the. xiiij. Extendit ionathas summitatem vir
gule quam habebat in manu et intinxit in fauum

et cōuertit manū suam ad os suū et illuminati sūt
oculi eius. Virga recta intellectū significat sim
plices et rectū: que in manu habet qm̄ in opere ex
erceat. Summitas virgule est summitas intelligentie:
hec in fauū mellis intingit qm̄ ad occultam sacre
scripture intelligentiaz peruenit. Manus ad os
conuertit qm̄ op⁹ doctrine sociat. Libus autem
spūalis anime est exercitium operationis bone.
Unde dicit veritas Joh. iij. Meus cibus est vt
faciaz voluntatem eius qui misit me: vt perficiā
opus eius. Quia igit ociosi de hoc cibo non co
medunt ideo oculi eoz obtenebrati sunt et possūt
dicere illud. Psal. Oculi mei languerunt pre in
opia. Ideo dicit zacha. xj. Brachium eius aridi
tate siccabit: et oculus eius dexter obtenebrescens
obscurabit. In brachio itelligit opatio. Tunc er
go brachiū ariditate siccatur: cū hō torpēs in ocio
bonū nō opat: et tūc necessario dexter oclis obtene
bratur quia intellectus quo ad noticiā spūaliū
obscuratur. Et ideo salomō cuius oculi pre alijs
fuerūt per sapientiam illustrati: postqđ cōstructo
templo dñi cepit ocij torpore marcere: statim fas
ctus ydolatra legitur infatuat⁹ fuisse. iij. Regū.
xj. Infelix igit accidiosus qui dum sectatur ocios:
interiorem amittit oculū. Referē parabolice res
gem quēdam tres filios habuisse. Qui volēs de
regno suo p̄m extremam sui voluntatē disponere

cōuocatis corā se tribus filiis dicit pigrosi regnum suū se velle legare. Tūc ait primus. Michi igitur debet regnū quia a deo piger suz q̄ cū ad ignē sedeo: et prius crus cōburi permitto q̄ illud retrahā ab ignis incendio. Immo inqt sc̄s ego ad regnandū sum aptior qz suz pigrior. Nam cū funē habeā in collo et mox suspendi debeā et gladius in manu teneā: ppter pigriciā ad abscidenduz cordā: nō porrigo manū meā. Immo subdit tertius ego regnare debeo q̄ in pigricia ceteros antecello. Resupinus em̄ in lecto iaceo et stillat aqua sup vtrūq̄ oculuz dextrū sc̄z et sinistrū et propter summā pigriciam a statu meo me non remoueo ad partes dexterā vel sinistrā. Huic rex legauit regnuz: per integrū ip̄m reputans magis pigrum. Rex iste significat diabolum q̄ est rex sup om̄s filios superbie. Job. xli. Per primū triuz filiorū ille congrue designat q̄ existens in societate peruersa p̄ quā ad malū incenditur: magis eligit igne pcti cremari q̄ a tali cōsortio separi. Sc̄s vero filius significat illū q̄ licet peccatoru suoz funib⁹ videat se cōstrictū vel etiā circūplexū qui bus mox suspendēdus est ad inferni patibulū: nichilomin⁹ pigristat funē peccati prescindere gladio lingue. i. in cōfessione. Per tertiu aut filium super cui⁹ vtrūq̄ oculū dextrū videlicet et sinistrā aqua stillare d̄r: ille cōgrue designat q̄ doctrinaz

audit de paradisi gaudijs et inferni supplicijs: et pre pigricia statū suuz nō deserit: nec se voluit ad dexterā amore et desiderio pmioz: nec ad sinistrā vt saltē pctm deserat metu territ⁹ tormentoz.

Quinta differentia de auaricia.

Aclaroz oculi mūdane possessiōis puluere sunt respersi: et ideo excecati. Nam oculi stultoz in finibus terre Prover. xvij. Et sup illud psal. Mane astabo tibi et videbo: dicit glosa. Nō videt q̄ temporalib⁹ adheret. Et ideo sunt sicut talpe que oculis priuate sunt et oculoz signacula tm̄ gerūt: terrā fodiūt et eam super se iaciūt. Sic et auari in hoc mūdo prudētie tenent similitudinē: sed nō habent vere sapiētie veritatē. Et dū terrena querūt: terrenis desiderijs seipos viuos sepe liūt: qz vt dicit Prover. xij. Desideriū impij monumentū illius. Hic est oculus de quo dicit zacharie. v. Oculus eoz in vniuersa terra quia ad acquisitionez terrenoz tendit tota intentio auaroz. Oculus aut rē clare et plene videre nō valet nisi res ab eo proporcionaliter distet. Et ideo qz cupidi temporales diuicias super oculos cordi ponunt: peruersum de diuicijs iudicium ferunt vt que sunt vilia reputēt p̄ctosa. Et sicut p̄ interpositionem oppaci corporis inter solem et oculū corporis: habet fieri corporalis eclipsis. Sic dū terrenum aliquid per amoz interponitur inter

oculū cordis ⁊ solem iusticie habet spūalis ecclis
 sis in anima cupidi prouenire. *Jo. Psal. Sup*
cecidit ignis scz ardētis auaricie: ⁊ non viderunt
solem scz iusticie. Et ideo cōgrue argentū inter
pretat q̄si ardoz gentiū. Sicut em̄ visus excecāf
per peluim ardentē: sic cupidus per terrenozum
amorē. Cū em̄ vbi amor ibi oculus: cupidus ad
aurū qd̄ sume diligit: oculū oīno intentionis cō
uertit ⁊ dū in eius fulgore ⁊ pulchritudine delect
tatur: instar vtri spūaliter excecāf. Cum aut̄ auari
cia sic homini lumen oculozū abstulerit: ip̄m ad
molā. i. ad voluntatem tpaliū hoz molere facit
vt legif de samsonē Judicū. xvj. Quē cū appres
bendissent philistim statim eruerūt oculos eius ⁊
clausum in carcere molere fecerūt. Nec mirum si
cupidus clare videre nequeat cū in oculo trabes
gerat. Ille nanq̄ in oculo gerit trabē qui affectu
aspirat ad ecclesiasticā dignitatē. Aranea a tra
be dependet ⁊ se totā euiscerat: fila de suis viscer
ibus educēdo: et telam inutilē cōponendo. Sic
ambiciosus seu cupidus pendet mēte ab ea quā
ambit ⁊ appetit dignitate. Educit fila dū distras
hitur p̄ vana desideria. Inutilē telaz textit diu las
borat propter rem trāsitoriā quā aliquando non
at: ingit. Et si forte ad eā puenerit non diu subsis
tit. Se euiscerat cū diuersis cogitatioib⁹ cōsum
ptus: animi virtutē eneruat. Ideo cupidi q̄ digni

tates ambisit vere dicere possunt. Anni nri sicut
 aranea meditabunt. Et sicut *Leuitici. xxi. pros*
hibeat a templi ministerio habēs albuginē i oculo.
Sic ⁊ ambiciosus esset ab ecclesiasticis bñficijs
merito repellendus qui tanq̄ albuginē mēs
tis oculū excecantē: habet in oculo desideratā ec
*clesie dignitatē. Cui potest dici illud *Isaie. xxij.**
Cui oculi ⁊ cor ad auariciā. Quantū aut̄ cupiditas
in excecādo p̄ualet hoc p̄z q̄ prophete ocul
os cupiditas excecavit. Et ap̄ls pecunia corru
ptus dñm inocentē crucifigendū tradidit mani
bus impioz. Nec aut̄ auaricia ridiculā ⁊ miserā
dam cōtraxit familiaritatē cū semib⁹: vt cū min⁹
egeant auidius cōcupiscāt. Et cū rebus sint citi
us carituri: tāto auidius studeant parcitati. Itā
et manus in iuuentute porrecta: in senectute plu
rimum contrahit: ⁊ que in iuuentute contracta ē
aut nuncq̄ aut raro in senibus dilatat. Quāuis
aut̄ auarus spūaliū oculoz lumine sit priuatus:
sibi tamē videt prudentissim⁹ ⁊ p̄re alijs oculat⁹
postq̄ numos in arca fuerit speculat⁹ vel cōrem
platus. Cōsiderat em̄ illud quod dicit petroni⁹.
Quisq̄s habet numos secura dormiat vmbra.
Fortunāq̄ suo tēperet arbitrio. Larmina cōpor
nat: declamet et cōcrepet oēs. Et pagat causas
sitq̄ catone p̄noz. Multa loquor q̄sitis numis
p̄ntibus opta. Et venit ⁊ clausus possidet arca lo

nem. Sed potest dici illud apoca. iij. Tu dicis quod
 diues sum et locupletatus et nullus egeo: et nescis
 quia tu es miser et miserabilis et pauper et cecus et nu-
 dus. Miser in vita: miserabilis in fama: pauper in
 bonis operibus: nudus in virtutibus: et cecus quod
 spirituali cognitione priuatus. Et quia cupidus seu
 auarus puluere temporalium ut dictum est excecatur.
 ideo per thobiam stercozibus hyrundinum excecatus
 congrue designatur de quo dicitur Thob. iij. Ex nido hi-
 rundinum calida stercoza inciderunt super oculos
 eius fieretque cecus. Stercoza hyrundinum sunt pos-
 sessiones temporalium: que calide dicuntur: quia plus
 quam debeant diliguntur et ideo qui ea diligunt excecatur.
 Sed qualiter hic visus valeat reparari dicitur Thob.
 vi. Exentera hunc piscem et cor eius et fel repone tibi.
 Sunt enim hec necessaria ad medicamentum utiliter.
 Piscis est Christus. Exenterat hunc piscem qui profunde
 cogitat Christi passionem: cor eius reponit: qui ex quanto
 corde Christus dilexit nos attendit. Fel etiam reponit qui
 quanta fuerit eius amaritudo passionis intelligit.
 Et hec sunt necessaria utiliter ad oculorum spiritualium
 medicinam. aliter etiam curatur predicta cecitas felle
 piscis: cogitando amaritudines que sunt in diuitiis.
 Et enim labor in acquirendo: timor in possidendo
 dolor in amittendo. Quod si quis diligenter attendit
 temporales diuitias non amabit. et sic spiritualiter illustratur
 oculorum lumen quod per cupiditatem amiserat rehabebit.

Sexta differentia de gulositate.

Oculi gulosorum dicuntur carnes: quia ad procurandum
 dum carnem totaliter sunt intenti. Job. x. Nunquid
 quod oculi carnes tibi sunt. Et iuuenalis dicit. Sunt
 quibus in solo est viuendi causa palato. Gulosorum
 oculi ad escam contemplantur sunt acutissimi et tanquam
 oculi aquilini. Dicitur iob. xxxix. Nunquid ad preceptum
 tuum eleuabitur aquila et in arduis ponet nidum suum.
 Inde contemplantur escam et oculi eius de longe prospiciunt.
 Est enim natura aquile quod cum ad alta volauerit inde
 de pisces in mari prospicit: et ad eos vorandos in-
 star tormenti descendit. Et gulosorum oculi non tantum
 contemplantur in aquis: sed etiam in omnibus elemen-
 tis iuxta illud poeticum. Inter ventricolas versatur
 questio pisce. Quis colit meliore lacus: quis fertur
 aer altibus: que terra feras effundat ediles. Hic
 est oculus de quo dicitur Deutero. xxxiiij. Oculus
 iacob in terra frumenti et vini. Nam ut de gulosis
 poeta testatur. Ingenium est quesisse merum nam gra-
 tia mensis. Absque vino decisa venit: nec plena vo-
 luptas. Est mensa que fundit aquas facinusque rece-
 ptis. Inaufragum fecisse cibus solentia mensa: ba-
 chus ait. Et sicut viros spiritualium oculi semper
 ad dominum: sic carnalium seu gulosorum oculi semper ad
 cibum et ad veteres quem colunt et faciunt dominum suum
 Ad phil. iij. Quorum deus veteris est. Quod expones hugo
 secundo libro de claustro aie dicit. Per similitudinem

deo cōparat venter: cū dicitur quoz deus venter est
 gloria in cōfusione. Solēt em̄ dijs tēpla cōstrui:
 altaria cōstitui: ministri ad seruendū ordinari: pe-
 cudes immolari: thura cremari: Deo si q̄dem vē-
 tritēplū est coquina: altare mēsa: ministri cocci:
 immolate pecudes cocte carnes: fumus incenso-
 rū odor asporū. S; vt ait q̄dā. *Non tibi sit vent̄ dñi*
s; viue decēt. Serua gustādo q̄d q̄tū quō q̄t: Su-
losus viso dlectabili cibo: oculo capis q̄si hamo
Job. xl. In ocul̄ eius q̄si hamo captes eū: i hamo
nāq; quo piscis capis esca supponitur, sed ferrum
interius occultat. Sic in cibo delectabili exteri⁹
dulcedo respergit̄ q̄ gulosus allicit̄, intus tñ latet
aculeus quo mens spūaliter saucia. Cū z Boe.
de cōso. p̄hte. Hoc habet voluptas oīs vt stimu-
lis agat feruēt̄: z apum p̄ volatū vbi grata mel-
la fudit: fugit z nimis tenaci ferit ic̄ta corda mor-
su. Et qz illecebra gule p̄ oculuz intrat ad aiā:
ideo dicitur signant̄. puer. xxiiij. He intuearis vi-
nū qñ flauescit cum splēduerit in vitro color ei⁹
Ingređitur blāde s; in nouissimo mordebit vt co-
luber: z q̄si regulus venena diffundet. Regulus
em̄ interficit solo visu. In hoc aut̄ q̄ dicit: He in-
tuearis vinum: notat ingluuiem modernoz: qui-
bus nō tm̄ sufficit sapor gule s; volunt vt oēs sen-
sus eodē inebrientur calice. Delectatur em̄ visus
in claritate: tactus i frigiditate: gustus in sapore

nasus in odore. Et qz non est in vino q̄d delectet
 auditū: assumunt cum vino lyrā z tympanū. esa.
 v. *Lythara z lyra z tympanū z vinum in cōuiuijs*
is vestris. Gula igitur q̄ sic per oculos capit: cor-
porales oculos sepe tollit: dum potatores bibulū
media de nocte phalerni: de die quasi de nocte
palpāt. malūt oclos pdere q̄ ebrietate carere: di-
cētes arguētib⁹. Plus valet bonū vinum q̄ pur-
rus oculus. Ideo dicit puerb. xxiiij. Cui ve: cui so-
uee: cui suffossio oculoz: nonne his qui morant̄
in vino z student calicibus epotādis. Sicut autē
gula interdum aufert z excecatur oculos corpis sic
etiā z oculos cordis. Osee. iij. Fornicatio, vinuz,
z ebrietas aufert cor. Et poeta dicit. Itatiōis vi-
le sepulchrum ebrietas. Et sicut canis q̄ cecum
ducit: cū os in luto viderit: ad illud cum audita-
te diuertit. z cecū p̄ immūdiā secū trahit. sic z
gula postq̄ sp̄m̄ excecauerit: p̄ pctōz spurcitas
sp̄m̄ ducit. Sic em̄ z p̄thoplastis cōtigit. Vidit
em̄ mulier q̄ bonū esset lignū z ad velsendū suas-
ue z pulchrū oculis: tulit de fructu illius z come-
dit. Gulosi igit̄ ingurgitatione ciboz z potuū de-
primentes sp̄ritum rationis excecant: z sic ocu-
lo rationis priuati: z quasi bestiales effecti: instar
pecudū quarū tota causa versat̄ in querēdis pin-
gulibus pascuis: student delicatis cibarijs z ca-
licibus epotandis et tunc arte multiplici: que

Septima differentia.

runtur irritamēta palati. Et vt verbis vtar poetis. Par labor et studiū quo fercula sine peracta. Quo frustrata mō qua scissa libidine possūt. Ardorē sudisse gule nā forma paratis. Delicias p̄ciunq̄ parit multūq̄ tenet Materies forme nā si labor improbus assit. Materiam superabit opus opibusq̄ paratis. Addet opes acuetq̄ gulis ardetibus ignes. Quis autē vt ait phus habens aliquid humani pudoris: voluptatibus his duabus coeūdi se et comedēdi que homini cū sue et asino communes sunt gratuletur.

Septima dñia de luxuria.

Oculus corporis est ianitor cordis: q̄ si pudicus fuerit: quicquid indecens nouerit esse excludit. Impudicus vero oculus querens quod placeat: per omnia discurret: sicut malus ianitor volens intrare patitur: nolentes vero monet et hortatur. Legit Gen. xxxix. Intecit dñia oculos ioseph. Hec sunt impudicitie tela: quibus vulnerant multi: licet longe positi. His telis pudiciam oculorum opposuit Scriptum est enim. Noli intedere fallacie mulieris puer. v. Et ideo in oculis eius non fuit captus: sicut econtra de holoferne contigit Judith. x. Cumque intrasset ante faciem eius iudith. statim captus est in oculis eius holofernes. Basiliscus enim intuitu suo aues volantes interficit: sic et mulieris aspectus quicquid viros celestes ad ima voluptatis

De luxuria.

xlviij

trahit: et sic spiritualiter interficit. Vñ puer. vij. dicitur muliere ornatu meretricio preparata Multos vulneratos et eiecit: et fortissimi quos interfecit sunt ab ea. Basiliscus licet sit breuis serpens multos visu interficit. Sic licet aspectu modicum quod videatur: tamen multos vulnerat et occidit. Videatur namque probabile: quod cum mulier vix libidinosè respicit: tunc a corde mulieris libidinosus fumus exiens usque ad oculos venit: deinde radios visuales mulieris inficit: qui sic infecti veniunt ad oculos viri: supposito quod videamus extra mittendo. Et cum ad oculos viri puenerint et eos infecerint: infectio usque ad cor viri: transit sicut a corde mulieris processit. Hec est enim natura radij venenosi: sicut per simile potest videri. Canis enim rabidus in cerebro venenum habet. et quando aliquem in quocumque parte corporis mordet: ille postmodum patitur et inficitur in cerebro sicut canis mordens infectus erat in simili membro. Cordis enim infectio ad oculos venit. vñ et poeta dicit: Excubie lapas faculis ignescit ocellus. et secundum philosophum cum menstruada mulier speculum aspicit: maculat ipsum et inficit. Sic interdum mulier ex libidine virum respiciens inficit animam in qua tanquam in speculo: dei relucet imago Sicut autem mulieris aspectus actiuus. id est cum respicit sepe ledit: sic et eiuudem aspectus passiuus. id est cum aspicit interdum non minus offendit. Vñ Quin. in. li. causaz dicit. Vitijs nostris in animam per oculos via est.

Et Jerc. ix. Ascendit mors p fenestras nostras: Ingressa est in domos nostras. Sicut enim aliquñ cōtingit q̄ intromissus p fenestrā latrūculus magnis latronibus hostiū aperit: q̄ ingressi domus spoliant et dñm domus necāt. Sic aspectus illicitus p fenestrā oculoꝝ immissus: portā consensus aperit: et tunc hostis intrans: et domū virtutibus spolians spiritū occidit. Tren. iij. Oculus meus depredatus est animā meaz. Et iō sicut dicit Helinandus: stulta est castitas q̄ inordinate ridet: vel respicit indecenter. Venatores volētes feraz inuenire et capere: paruos canes venaticos q̄s furetos appellāt: solent premittere: q̄ huc et illuc vagari nō cessant donec predā inueniāt. et cū ab eis inuēta fuerit: tūc venator magnos canes emittit et postq̄ ferā ceperint. venator supuenit et venabulo feraz occidit. Sic et diabolus q̄ hominē venat ad mortē: tanq̄ furetos impudicos iuuentis premittit oculos: q̄ tādū vagant p vicos: donec predā inueniant. i. aliquā pulchrā mulierē aspiciant. Et tunc diabolus mittit ad cor magnos canes. i. immūdas cogitationes. et tandē superuenit et venabulo cōsensus vel opis animā occidit. Qui em viderit mulierē ad cōtupiscēdū eaz iā mechatus est eam in corde suo: et sic est spūaliter interfectus. Un̄ et fornicatio: d̄r q̄si fortis necatio v̄ fornicis occasio. Maxima leonis hec esse dicit: q̄ si

quis iuxta leonē trāseat: et leonē nō respiciat ille sus euadit. si autē leonē aspicit: ip̄m leo deuoraturus inuadit. Sic interdū ex aspectu mulieris in tantū hoīem inuadit carnalis tētatio q̄ ip̄m spūritualiter interficit: quā si nō asperisset securus euasisset. Ideo Job d̄r. xxxi. Depigi fedus cuz oculis meis: vt nec cogitarē quidez de virgine. Sup quo v̄bo dicit greg. Nō licet intueri qd̄ nō licet cōcupisci. Et Jñ. in li. de syno. Tolle materiā delinquēdi: si vis esse a fornicatiōe tutus: esto visione discretus. Nullus sane mētis iret ad spectandū basiliscū: cuius aspectus interficit. Ergo nullus debet ire ad spectacula muliez: quarū aspectus interdū interficit et occidit. Quidā iuuenis heremita cū abbate suo in ciuitatez iuit: vbi mulieres in chorea respexit: et cuiusmodi res essent ab abbate sollicite inq̄siuit. Cui abbas eas anseres esse respōdit. Reuersus puer in claustrū inconsolabiliter flere cepit. Cui abbas. Quid vis fili mi: Et ille. Volo de illis anserib⁹ q̄s in ciuitate vidi. Tūc abbas fratrib⁹ puocatis ait. Cōsiderate fratres mēte sollicita: q̄s periculosa sūt muliez spectacula. Nā hic puer innocēs q̄ prius mulieres nō viderat in heremo nutritus solo visu sic est igne carnalis cōcupiscētie accensus. In sanus esset habēs vas plenū balsamo: si illud in media platea poneret: et omnibus exponeret vt

Septima differentia

vnusquisq; cōtra vas lapidē iactaret. Insan⁹ est
igif qui habēs in corde balsamū grē tanq; i vas
se debili: pp̄t vertibilitatē liberi arbitrij: habēs
etiā thesaurū castitatis ⁊ integritatis in corpo-
re: qđ pp̄t pronitatē est multū fragile: si ad spe-
ctacula muliez ausus sit accedere: ⁊ vas suū
ictibus lapidū exponere. Mulier em̄ quā p̄mo
respicit ad cordis sui vasculū: speciei sue simili-
tudinē q̄si lapidē vnū mittit. Et idez accidit qñ
secundaz aspicit. ⁊ quot impudice cernūtur: q̄si
cōtra eū tot lapides iaciunt. Et idō d̄z Ezech.
vj. Oculi eoz fornicātes post idola. i. post muli-
erū recepta simulachra. Et Seneca i epla. Nil
taz dānosum bonis morib⁹: q̄ in aliquo specta-
culo residere. Tūc em̄ p voluntatē facili⁹ vicia
subrepūt. Et Greg. in dial. dicit. Quia q̄ corp⁹
suū cōtinentie dedicāt habitare cū feminis non
p̄sumant. Haz species muliez oculis apposita
facit pluries cogitare nephāda. Sicut em̄ na-
turaliter magis nocet oculo corporis visibilis
nimis albi aspect⁹: q̄ visibilis vehemēter nigri
sic etiaz magis periculosus est aspectus femine
pulchritudinis excellētis: q̄ mulieris deformis
vel ei⁹ que est habitu meretricio p̄parata: q̄ ei⁹
que simpliciter est induta. Haz luxus vestiū la-
sciū demōstrat animū: ⁊ aspicientes inuitat ad
malū. Hinc est illō poeticū. Arguit exterior anī

De luxuria.

1

nū stat⁹ intīm⁹ extra. Pingif affect⁹: cultu mō-
strante latētis. Copia sit mētis habit⁹ q̄ cetera
velat. Pectora reuelat: apitq; abscondita morū.
Sarrulus interp̄s ⁊ mentē veste loquēdi. Pres-
dicat exterior interna pagina leges. Ideo dicit
eccl. ix. Auerte faciē tuā a muliere compta: ⁊ ne
circūspicias speciē alienā. Prop̄t speciē em̄ muli-
iez multi perierūt. Narrat Sigibertus in suis
chronicis: q̄ tribun⁹ vn⁹ cū vxore sua ad iohā-
nem anachoritā accessit: ⁊ ipm vt se videndum
p̄beret vxori hoc multuz desiderāti rogauit: ille
aut hoc respuit ⁊ abiecit. Glade qz in domo tua
hac nocte me videbis. Nocte illa in somnis ap-
paruit mulieri ⁊ ait. Desiderio tuo parēs o muli-
er ad te veni: ⁊ te admonco vt nō faciē corpora-
lē seruoꝝ dei: s; eoz gesta velis p̄ spiritū cōtēpla-
ri. Et in vitis patrū legif: q̄ quedā vidua ad be-
atū arseniū de remotis partib⁹ venit: ⁊ p̄strata
cū lachrymis ait. Ora p̄ me deū. Cui ille r̄ndit.
Oro deū vt tui memoria deleat de mēte mea: et
ab ea se diuertit. Illa nō ingemiscens recessit.
Quantū ergo nos debiles timere possum⁹: cuz
audim⁹ q̄ iancti viri adeo vitabāt muliez aspe-
ctus. Sicut dauid q̄ oculos suos iecit in muliez
rez ⁊ firit: illicito appetitu deuict⁹ homicidiū ⁊
adulteriū p̄petrauit. Nisi em̄ feminaz incaute as-
pexisset: in tantā tentationē carnis minime ceci-
disset.

§ ij

Septima differentia

disset. Si ergo per incuriam oculoꝝ tant⁹ vñr cecidit: nos qui longe ab eius distam⁹ sanctitate: tam mortale precipitiū sūm opere timere ⁊ cauerē debem⁹: ⁊ orare cū eodem dauid ⁊ a dño petere. Auerte oculos meos ne videāt vanitatē. Propter hoc dicit Grego. Deprimendī sunt oculi q̄ si q̄dam raptōres ad culpam. Nec em̄ eua lignū vetitū contigisset nisi primo illud intēte resperisset. Gen. iij. Mulier autē non tm̄ capīt virū p̄ oculos: sed etiā p̄ singulos sensus: ⁊ primo p̄ auditū Sicut ⁊ syrene: que sunt monstra q̄dam marina: virgineū vultū habentia: q̄ cantu suo nauigātes alliciunt: illectis soporē imittūt: ⁊ soporatos inficiunt. Sic ⁊ mulier cantu suo hominē attrahit: et in pctō obdormire facit: ⁊ sic spūaliter ipsuz interficit. In quo facto vterq̄ culpabilis existit: et mulier quia virū pditiose peremittit: ⁊ vir q̄ ad cātuz eius vt stult⁹ accedit. Et ferūt fabule: dña q̄dam vaccam quandā dilectissimāz habuit: quā pastoris cuiusdam custodie cōmisit. Pastor ille argus noie centū oculos ferē habuisse. Juxta illud poete. Lentuz luminib⁹ argus cinctus erat. Sic autē volens vaccam diligentissime custodire binos sibi oculos simul sinebat dormire: ceteris nonagita octo interi vigilantib⁹ ⁊ vaccā custodiētib⁹. Quidā autē h̄re cupiēs vaccā: filius suū noie mercuriū cū instrumēto musico misit ei. Qui cū

venissz: cuz argo cepit histrionico more fabulas dicere ⁊ plerūq̄ cantare. Et tam diu nō cessauit hoc agere donec duo argi oculi ceperūt dormire Deinde ad cantuz eius duo obdormierūt alij: et sic deinceps: donec somnū caperēt vnuerſi. Q̄ cernēs mercurius caput argi ptin⁹ amputauit et vaccā rapuit: ⁊ ad patrem adduxit: ⁊ ei retulit qualiter arguz per cantus blandimenta seduxit. Argus iste centū oculis oculatus figurat virum prouidū ⁊ vndiq̄ circūspectū. Cui tm̄ timendū est ne si cantus mulier libēter audiat: a circūspectōnis sue vigilantia cadat. Et dormitāte ipsi⁹ prouidentia spūaliter pereat: ⁊ animā quā diligenter seruare debuit: per peccatuz amittat. Ideo dicit Hiero. in quadāz epla. Gradis virtutis est ⁊ sollicitē diligētē est: te castum seruare: ⁊ in carne nō carnaliter viuere: teq̄ pugnare quotidie: ⁊ inclusum hostem aliquāliter expugnare. ⁊ hoc est vaccam quā argū fabule ferūt centū oculis obseruare. Secūdo mulier capīt virū per visum. Tigris em̄ dū cernit speculū in vīa a venatoribus ex industria positū: delectata pulchritudine speculi sistit gradū et obliuiscit catuloꝝ suoz. Per speculum lucidum intellige corp⁹ mulieris ornatū: q̄ cuz stultus aliquis respicit: spūalē aliqñ gradū figit: ⁊ celestia q̄ deberet in se q̄ obliuioni tradit. Capit etiā mulier hoiez p̄ olfactū. Sicut em̄ pāthera vt

dicit phis: odoris sui fragrantia attrahit alia aia
 lia: que postq̄ senserint suauitatis eius odorem:
 ipam comitant etia vsq̄ ad mortē. Sic et plerūq̄
 fatui: quoz̄ cor varijs odorib⁹ delectat currunt
 post odorem muliebrū vnguētoꝝ. Sed audiant
 mulieres talibus intēdētes qd̄ dñs minat̄ Esa.
 iij. Pro eo q̄ eleuate sunt filie syon: et ambulaue
 rūt collo extēto et nutib⁹ oculoꝝ ibant. Et sequi
 tur. In die illa auferet dñs olfactoria: et i aures et
 specula: et erit pro suauī odore fetoz̄. Tandē vero
 mulier capit p̄ tactū. i. opus nephariū perpetrā
 do: et tunc interficit̄ miser hō: exēplo vnicoꝝnis: q̄
 sicut asserūt q̄ naturas scripserūt aiallū hoc mo
 do capit. Virgo nāq̄ puella decēter ornata in sil
 ua preponit: q̄ venēti sinū aperit: in quo ille om̄i
 ferocitate depolita caput ponit. Quem sopora
 tum venatores capiūt et occidūt. Sic samson dor
 mēs in sinu dalile oculos perdidit: ex quo mor
 tez tandē incurrit. Judicū. xvj. Aspect⁹ siquidez
 mulieris aufert interdū oculū ratiōis. Un̄ dicit
 Gre. i. moral. Sit inq̄t recte retributiōis examine
 vt q̄ exteriori negligenter vti: interiori oculo nō
 iniuste cece. Dicit em̄ Euse. in chro. q̄ gorgona
 meretrix p̄t̄ eximiā pulchritudinē ita spectatoꝝ
 res suos mētis reddebat iopes: vt eos vertere vi
 dere in lapides. Coru⁹ cū iuenerit aial mortuū:
 primo eruit sibi oculū: et p̄inde extrahit ab eo ce

rebrū. Sic et mulier primo capit per oculoꝝ aspe
 ctum: et deinde extrahit ex eo cerebrū cū aufert ei
 sensum suū et reddit eū fatuū. Nā ois amās cec⁹:
 nō est amor arbiter equ⁹. Nā deforme pecus ius
 dicat esse decus. Nā sicut dicit Solin⁹ i li. de mis
 rabilibus mūdi: hic est modus capiendī simias.
 Nā cū habeāt ingeniū emulādi: dū gestis venātī
 us effigiare appetūt: visco a venatoribus in silua
 relicto oculos suos abluūt: sicut a venatoribus
 mēdacio factū viderunt. Et cū eaz̄ obducti sunt
 oculi: promptū est eas capi. Sic et mulier impu
 dica oculos suos limit et ad hoc vt capiat̄ ab hōi
 bus se disponit. Et vñ faciē exteriore clarificat:
 iteriore obfuscat. Hiere. iij. Cū p̄ixeris stybio
 oculos tuos: frustra p̄poneris. Quedā meretrix
 cum ex morbo vnū oculū amisisset: et ei sacerdos
 diceret q̄ istud ei p̄pter pctm̄ suū digno dei iudic
 cio cōtigisset. Malo inquit cōtenta esse vno ocu
 lo q̄ vno viro. Ecce feminā propter suaz̄ inconti
 nentiā oculis orbatā: vno tm̄ in corpore: sed duo
 bus i mēte. Nec aut̄ cecitas carnalis p̄cupiscēte
 figurata est in sauli cecitate. Act. ix. Ipse em̄ seq̄
 batur legis cerimonias: q̄ precepit carnales ob
 seruātiās. Sz̄ curat⁹ fuit cadēdo in terrā. i. mace
 rādo carnē suā: et ostendendo se ananie. i. sacerdo
 tī in p̄fessione. Nec etiā cecitas pueniēs ex pec
 cato luxurie figurata est cū suo remedio in cecita

te tobie. Tobias quidē stercozibus hirūdinū ex
cecat⁹: felle piscis sup oculos posito legi fuisse
curat⁹. Per stercoza significat luxuria. iuxta il-
lud eccl. ix. Mulier fornicaria q̄si stercus. Pis-
cis q̄ nutrit in aquis: peccatū significat carnis
q̄ nutrit in fluxu abūdātie tpalis. Quia nō ha-
bet vnde suū paup̄tas pascat amorē. Piscis h̄z
in carne dulcedinē: sed in felle amaritudinem. z
peccatū carnis habet dulcedinē in actu: s̄z ama-
ritudinē in reatu. Si igit sup mētis oculos po-
natur fellis amaritudo: nō carniū dulcedo. i. si
hō cogitet z attēdat nō delectatōis carnal̄ dul-
cedinē: s̄z pene subsequēt̄ amaritudinez: tali me-
dicamie curabit a carnal̄ p̄cupiscētie cecitate.

De sumptuositate oculi et ceterarum
partium corporis. Cap. ix.

In mēsa cuiusdā prelati: mota fuit
hec q̄stio: Q̄d est membrū sūptuo-
sius in corpore hūano: cōiter loqn-
do? Et respōsum fuit ab oibus q̄
veter est membrū sūptuosi⁹. iuxta
illud eccl. vi. Dis labor hois in ore ei⁹. Interro-
gat⁹ tādez quidā p̄hs: qui cū alijs discūbebat:
q̄d ille sup hoc sentiat. Sentio inq̄t q̄ oculi plu-
ris cōstant q̄ mēbruz aliud corporis humani.
Quia sex sunt q̄ diuitib⁹ sumpt⁹ nimios afferūt
sc̄z p̄ciositas vestiū: equoz: edificioz: libroz et

cibarioz: vasoz argēteoz z aureoz. Supfluitas
aut ista nō ob aliud est inuēta: nisi vt pascat ocu-
los. i. z q̄d misabili⁹ est aliēos. Cū seneca. Hō
fames nobis magno s̄z ābitio p̄stat. Et in li. de
morib⁹ idē ait. Jā nō sunt hoies ad rapinā dēti-
tibus z vētre z ore cōtenti: oculis q̄z gulosi sunt.
Et quidā ait. Pl⁹ oculi pascūt animū q̄z fercula
ventrē. Pl⁹ honor obsequij q̄z sapor ip̄e sapit.
Cū z poeta describēs auiditatē oculoꝝ gulosi
sup dapes effusi ait. Respicit ergo dapes circū-
fusosq̄ parat⁹. Jaz notis oculis nozat circūspi-
cit oēm. Lururiē mēse metit̄ fercula rursus: In-
spicit z blādīs epulas p̄currit ocellis. Et i hoc
p̄z oculi p̄digiū: qz etiā aux cōuertit i cibū. Dū
em̄ gula pascit̄ cibo: ocul⁹ auro pascit̄ z argēto
Cū z poeta. Mollis fit cena metallū. Ingenit⁹
q̄z rigor oculi pegrinat in vius: P̄cipibusq̄ ci-
bū metiri cogit̄ aurū. Narrat Helinādus q̄ an-
no. M. xcij. rex quidā anglie Guilielm⁹ noie cū
calciaref nouas caligas quodā mane a cubicu-
lario suo q̄siuit quāto empte fuerāt p̄cio. Cūq̄
ille respōderet: tres solidos: indignās z fremēs
ait. Fili meretricis ex quo rex h̄z caligas p̄cij
tā exilis: vade ex parte diaboli z affer mibi em-
ptas marcha argenti. Fuit ille z multo viliores
attulit: z quāti p̄cij p̄ceperat emptas fuisse cō-
finxit. Iste inq̄t rex coueniūt regie maiestati: in

quē oculi oīm sūt intēti. Iste vt alienos pasceret oculos denarios cōmutauit in solidos. Tāta est oculoz sumptuositas: vt salomon qui de se dicit *Ecc̄s. ij.* Dia q̄ desiderauerūt oculi mei nō negaui eis: dixit alibi: Oculi hoīm insatiabiles. *Pro uer. xxvij.* et *Ecc̄s. xiiij.* Insatiabilis oculus cupidi. Tāta est em̄ oculoz sumptuositas vel curiositas: vt nō solū faciat in sumptibus excedere: verum etiam interdum faciat insanire. *Iuxta illud Ezech. xxij.* Insanuit cōcupiscētia oculoz suoz rū. Hoc em̄ exēplū gr̄a videre possumus in nero: ne. Ut em̄ *Eusebius* in suis chroniciis: et *Boe. in li. de cōsolatiōe philosophiē* testant̄. Nero vt effrenato appetitui oculoz suoz satisfaceret: vrbē romanā incēdit: vt similit̄ troie ardentis inspiceret. Cū refert *Drosius*. Impator nero effigiē troiani incēdiij videre desiderās: vrbis rome incendium voluptatis sue spectaculū fecit. Per septē dies septemq; noctes ardens ciuitas regio pavit aspectus. Qd̄ qdē vniuersale vrbis incēdiū ipse ex altissima turre p̄spectās: letusq; vt aiebat: flāme p̄chritudie tragico habitu heleisphes odā sacerdotales sonās hymnos ciuitatis in q̄ solis splēdor colit̄ decātabat. et qd̄ amplius auditū offendit: matrī sue adhuc viuētis viscera secari p̄cepit: vt sic locū oculis cerneret i q̄ nōdū natus m̄lto tpe iacuisset. Istū plane oculi sui demētē fecerāt

quē ad p̄petrādū nepharia p̄trahēbant. *Propt̄ qd̄ nō immerito cōquerit̄ Ecc̄s. xxxij.* Inequius oculo qd̄ creatū est: Quā sumptuosa sit et damnoſa curiositas oculoz: testificant̄ nō solum diuinā rū testimonia scripturarū: immo etiā fabule poetarū: vñ *Fulgētius li. iij. nichologiarū* sic dicit: *Curiositas oculoz germana detrimēta periculorū nouit suis amatoribus parturire.* Cū acteon venator dianā lauante curiositate quadā oculoz videre voluit: et in ceruū cōuersus a canibus suis nō agnitus: ab eis legit̄ fuisse deuoratus.

De corporaliū oculoz carētia equanimiter sufferēda. L. x.

Attias amisso oculoz lumine legit̄ deo gratias egisse *Tob̄e. ij.* Interdū amisso oculo rū lumine hoī cedit ad bonū. Itā vt ait *Sen. in li. de remedijs fortuitoꝝ.* Intelligendū est p̄tē esse innocētie oculos p̄didisse. Hinc oculi adulteriū monstrant: hinc incestum hinc domū quam concupiscas Irritamēta vitioꝝ sunt et duces scelerū. Melius est autem oculos nō habuisse q̄ deum oculis offendisse. Cū dicit *Tullius* in suis orōnibus. Miserior es cum omnē fraudem oculis ras pueris: q̄ si oculos omnino nō habueris. Hinc etiam sicut testat̄ *Policratus li. viij.* Quidā p̄hi sibi oculos effodisse legunt̄: ne exterius illecebris caperent̄. Utiq; admirādo bonit̄ honesti ferues

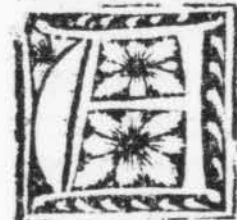
bant zelo: quibus recti scientiā nō haberent. Siq̄dem vt dicit Aristo. voluptatus inītia obliuioni mancipāda sunt ⁊ soli exitus memorandi penitētie pleni. Et iō sancti viri dū mala ex oculis penitētia diligēt cōsiderant in orbatōe vnus oculi vel amboꝝ si cōtigat exultāt. Vñ legiſ de petro monocolo abbate clareualeſi. q̄ cum morbo alterū oculū pdidisset: iocando solebat vir dei dicere: vnū se de suis hostibus euasiſſe: ⁊ se plus a residuo q̄ a perditō formidare. Cōsimili mō q̄dam alius sanctus hō amiſſo vno oculo: amicis flētibus ait. Nolite flere. de duobꝰ em̄ inimicis vnū amiſi. Legiſ li. vj. historie triparte: duz iulianus apostata apud cōstantinopolim idolis immolaret: marius ep̄s calcedonie ad eū accessit: et ip̄m publice impiū apostatāqꝫ vocauit. Iulianus v̄o ei solam cecitate impperauit. Erat em̄ senex ⁊ p̄ imbecillitate oculoz manu alterius agebat. Et addidit impius iulianus. Neqꝫ galileus deus tuus curare te pōt. Respōdēs v̄o marcus. Ego inquit deo meo p̄ cecitate gr̄as ago: q̄ hoc ideo est gestū: ne te videā pietate nudatū. Narrat Sigibertus in chronicis ⁊ idēz habet in vita sancti audomari. Audomarus teruanēſis ep̄s p̄ sentio factus cecus: cū atrebatīs in trāſlatōe ſc̄i vedaſti viſum diuinitus recepisset: dolens q̄ cecitatez quā donū dei reputauerat amiſsiſſz: orōnibus ob

tinuit vt iterū cecus eſſet. Et sic cecus exterius illuminatus eſt interius dicēs Ad te leuauit oculos meos q̄ habitas in celis. Sepe em̄ cōtingit: vt cū lumen corporaliū oculoz amiſſiſ: spūaliūz vigoreſ. Legiſ i. viij. li. historie tripartite: q̄ didimus a puericia cecus gr̄aticā: dialecticā: rethoricā arithmeticā: geometriam: aliasqꝫ philosophicas diſciplinās auditu didicit ⁊ memoriā ſciuit. Inſup nouū ac vetus testamentum sic p̄fecte cognouit: q̄ multos libros edidit: ⁊ de trinitate tres libros fecit. ⁊ ſup librum perſarchō origenis explanationes eximias reliquit. Quod vidēs anthonius ait illi. Nō te cōturbet o didime amiſſio corporaliū oculoz. Tales em̄ oculi tibi deſunt q̄ bus ⁊ muſce ⁊ pulices nocere poſſunt. Sed gaude potius qm̄ habes oculos q̄bus etiam angeli cōtūnt: p̄ quos ⁊ deus videt ⁊ eius lumē iſpicit. Hinc etiaꝫ legimus quosdā mūdi p̄hos ſibi oculos eruiſſe: vt totā cogitationē ad mentis cogitaret puritatē: ſicut dicit Hiero. cōtra iouinianum. Hoc em̄ feciſſe democritū p̄m. Claudius in li. ſuo teſtaſ: ⁊ etiā Agellius in li. noctiū atticarū: et etiā Iuſtinus referūt q̄ platōis diſcipuli i tēploꝝ rū vijs ⁊ porticibus v̄ſabāt vt amoniti anguſtioris habitaculi ſc̄titate: nihil aliud q̄ virtutibus cogitarēt. Quorum etiā quidam ad hoc ſibi oculos eruiſſe perhibentur ne per eozum viſum a cō

teplatione sapiētie tardarentur.

De instructione scholariū ex septem cōditiōi-
bus que requirūtur ad vīsum. Cap. xj.

Ad hoc vt fiat visio ppleta: ista sep-
tē sūt necessaria Debīta dispositio
organī: p̄sentia subiecti: p̄portio
distātie: soliditas rei vīse: attentio
potētie: mora t̄pis: diffusio lumis:
mediū illustrātis. Debītā autē dispositionē orga-
ni auferūt ista tria. Tumor seu p̄minētia sup̄bie
pulis auaricie: humor cōcret⁹ luxurie. Prop̄
p̄mū dicit p̄hs. xix. de aīal. q̄ ocul⁹ p̄minēs est
visus debil⁹: z oclus p̄fūdus ē boni visus z fort⁹
Mō p̄sili ē de hoīe hūili. Nā sic oculos p̄fūdus
hūtes meli⁹ vidēt lōga distātia: z etiā subtilia z
minuta: q̄ hūtes oculos tumidos seu etiā p̄mi-
nētes: q̄ etiā de facili ledunt ab obiecto sensibili
Sic z hūiles clari⁹ vidēt subtilia q̄ sup̄bi. puer.
xj. Ubi hūilitas ibi sapia. Jō dicebat saluator
Math. xj. Cōfiteor tibi dñe p̄ celi z terre: qz ab-
scōdisti hec a sapiētib⁹ z prudētib⁹: et reuelasti
ea paruulis. glo. i. hūilib⁹. Quōqz em̄ paruulis a
dño reuelant⁹: q̄ a sapiētib⁹ abscondunt⁹. In cui⁹
signū p̄ leproso sal⁹ fuit samarie nunciata. Et
subiugalis asina balaā dñm suū a via reuocauit
illicita. Un̄ z ātoni⁹ heremita singlos patrū in-
terrogabat de scripturis: z q̄sqz fm suā sentētia z

rūdebat: ioseph interrogat⁹ vltimo rūdit. Nescio
Et ait ātoni⁹. Hic sol⁹ viā sciēdi inuenit: q̄ se ne-
scire rūdit. Hinc ē qd dicit Bern. in li. de ḡdib⁹
hūilitatis. Illud qz q̄ in scala illa q̄ in typo hūi-
litis iacob mōstrata est dñs apparuit: qd nob̄
aliud inuit: nisi q̄ in culmine hūilitatis p̄stituit
cognitio v̄itatis. Et Jsi. dicit li. ij. soliloquior.
Veritas mētez fugit quā humilē nō iuenit. Et
Valeri⁹ maximus li. viij. dicit de socrate: qz ad
addiscendū semp se paupē credidit: ad docēdū
semp se locupletissimū fecit. Ad hoc ergo qz sco-
laris in scia bñ p̄ficiat: oportet qz hūilitati stu-
deat. qz fm psal. dñs intellectus dat paruulis. i.
hūilib⁹. Et Apo. iij. Ecce dedi corā te ostiū ap-
tū. i. ingressū ad noticiā scripturaz: qz modicaz
habes virtutē. i. humilitatē: q̄ facit hoīem ī ocu-
lis suis modicū reputare. Deu. xxvij. Si custo-
dieris mandatū dñi dei tui: aperiet tibi thesaur⁹
suū optimū celū. i. noticiā celestīū. Mandatum
autē dñi est hūilitas. Math. xj. Discite a me q̄a
mitis iuz z hūilis corde. Hec autē scolaris hūi-
litas ī trib⁹ p̄sistit. P̄rio qdē vt a q̄z libēt addi-
scat. vñ au. Ego senex z tot ānoz ep̄s a collega
meo nōdū āniculo parat⁹ sū edoceri. vñ z paul⁹
sapia legis p̄dit⁹ vtpote a gamaliele edoct⁹ mis-
sus ē ad ananiā vix simplicē ab eo instruēdus.
Un̄ dictū est ei. act. ix. Surge z igredere ciuita:

te: dicit tibi qd te oporteat facere. Ubi dicit glo
sa. Exēpluz dīcēdi dāi z supbia icrepat. vt nul
lus aliū indignū estimet a quo doceat qd igno
ret. Itē q nulla scientiā contēnat. Dicit em an
selmus in libro de similitudinib⁹. Similitudo ē
inter stultos paupes z stolidos scolares. Paup
em insipiēs cū obolū acqrit vel aliqd parui mu
nisculi dicit. Ad qd illud tantillū seruabo: non
pp̄ hoc diues ero. Expēdaz hec itaqz i pomis
aut in nucib⁹ aut alia quacūqz re mihi delecta
bili. nō em istud custodiēdo sollicitus esse volo.
Sic stolidus scolaris dum paruipēdit minima
nūqz pficit ad maiora. Sapiēs vō paup pua q
acqrit diligentē custodit: z q min⁹ se habere cō
siderat eo magis retinere desiderat: quatin⁹ ex
paruuloz cōgerie ad maiora qat qnqz ptingere
Sic is q sentit se pauperē esse sciētie: dz facere si
velit ad aliquē effectū scie puenire. Mā sicut par
ua grana massaz z gutte fluuiū: z multi numi di
uite faciunt: sic multe sciētie particulares sapiēs
tez efficiūt. Itē requirit vt illatas iniurias z cō
tumelias paciēter sustineat. Circa hec em antiq
phi legūtur fuisse studiosissimi. Un̄ quidā phs
sibi maledicēti ait. Tu didicisti maledicere: z e
go didici maledicta contēnere. Legit etiā q so
crates cū semel p villā trāsiret z quidā eū cū pu
gno in capite pcussisset: nihil aliud r̄ndit: nisi q

percutiētī qsi iocans ait Malū est q hoies igno
rant qn armati z qn inermens incedere debeant.
Si em hūc ictum p̄sciuissem caput cooperuissez
Legit de eodē pho q cum vellet nubere mulierē
litigiosimā quam inuenire potuit sibi matrimo
nio copulauit. Que ipm statim vt domum intra
uerat iurgijs z cōtumelijs impetebat. Ille aut vt
patientissimus ad oia tacebat. Lunqz ab amicis
interrogatus fuisset cur tam inq̄tissime mulierē
nubisset r̄ndit: vt discerē in domo qlis esse debeā
in foro Hiero. etiā in libro cōtra iouinianum lo
qns de patiētia eiusdē socratis ait. Accidit qdaz
tpe q cū socrates vxori sue i alto domus solario
existēt: eiqz infinita cōuicia ingerēt diu p̄ patiē
tiam restitisset: tandē aq immunda pfusus: nihil
r̄ndit amplius qz deteriso capite ait. Sciebā inq̄t
futurus esse q post ista tonitrua pluuia seq̄retur.
Olim cū phie studiū flozeret athenis senex qdam
sedebat in porticu ciuitatis z qn aliqz scolaris ve
niebat ad studiū: senex ille cōuicijs puocabat il
lum Et si videbat in illo aliqd signū impatientie
non pmittebat illū intrare: sed tanqz ineptum ad
studiū: ire retrosum cōpellebat Scolaris igit. i.
internus oculus nō debet esse supbia p̄minēs si
ue tumidus: s; humilitate pfundus. Actores at
p̄spectiue scie cōsueuerunt causam triplicem assis
gnare quare peius videāt q habēt oculos p̄minē

res quæ oculos profundos habentes. Prima causa est quæ profundus oculus est magis a nocentibus exterioribus elogatus. Secunda causa est quæ in oculo profundo virtus visiva amplius adunatur: eo quæ magis interius profundatur. Tertia causa est quæ profundus oculus ad nervum commune propinquius accedit. In quo nervo virtus visiva sicut in fonte consistit. Ex consimilibus causis sapientia magis conceditur humilibus quæ superbis. Primo quæ quæ humilitas est maxime a periculis elogata: et ideo novit declinare pericula. Unde et cum anthonus mundum laqueis plenum vidisset et quereretur quæ laqueos istos evadet: respondit humilitas. Hec mixta si humilitas laqueos evadit. Quia si sint in alto laquei: humilitas evadit quæ caput demittit. Si sint inferius: humilitas evadit quæ ad terram vel pedes respicit: hoc autem est initium sapientie scilicet mala spiritualia declinare. Secundo quæ humilitas bona sua non ostendit sed magis congregat et occultat: et quanto amplius tanto videt perfectius. Unde sicut dicit plinius in .ij. li. naturalis historie Oculus existens in profundo puteo potest de die videre stellas in celo. Et dicit ptholomeus in principio almagesti quæ inter sapientes humilior sapientior existit. Sicut locustior magis altioribus habundat aqua ceteris lacibus. Tertio quæ humilitas est maxime deo propinqua. Unde et beata virgo quæ fuit humilissima ac per hoc deo summe prece: omnia verba salvatoris in corde suo legitur conservasse.

laqueos

ostendit

Et ideo pleniorē noticiam de divinis creditur per ceteris plenius habuisse. Deu. xxxij. Qui appropinquant pedibus eius accipiunt de doctrina illius. Qui ergo voluerit ad veram scienciam pervenire: ad illum debet per humilitatem accedere quæ scienciam dei est. I. Reg. ij. In quibus sunt omnes thesauri sapientie et scientie absconditi Col. ij. Oportet enim familiarē esse thesaurario quæ vult gaudere de thesauro. De quo dicitur ad eius ostium humilitatis pulsare in cuius manu liber est omnium scientiarum quæ solus agnus quæ occisus est dignus est aperire. Apo. v. Hec est clavis illa quæ aperit et nemo claudit claudit et nemo aperit: et sine qua ad intelligentiam veri nullus accedit. Hec est enim quæ cum discipulorum oculos tenerent ne sapientiam quæ eos alloquebatur agnoscerent: aperuit eis sensum ut intelligerent scripturas. Nam qui presumptuose ingenij aut studij viribus scripturarum integritatem apprehendere conatur: quæ si ostium infringere temptat: et ideo quasi a sacrario sapientie exclusus: ab intelligentia veri alienus existat. Nam et sodomite dum angelos correctores malicie: et viri iusti. scilicet loth hospites corripere voluerunt cecitate percussi sunt oberrantes circa parietem tanquam ceci et tenebris obvoluti. sic dum elati ad parietem scripturarum oberrant: iusto dei iudicio ceci fiunt sicut sensum rectum quæ in domo simplicis est cum quæ est famociatio dei: et quæ corrector est malicie versus angelum non attingunt. scripta quæ de sacra est quasi angelus: quæ deo mittente ad increpandum hominum maliciam in mundi sodo;

debet

b ij

nam descēdit et dicit. Audite verbū dñi p̄ncipes sodomoz: auribus percipite legē dei mei p̄plus gomorre. *Esay. i.* Scdm̄ q̄d impedit debitā dispositionem oculi est puluis auaricie. Et tō quōdam phi execrabant diuicias: nec putabant cuz eoz sollicitudine aliquā prudentiā obtinere. Unde sic dicit tullius in li. de officijs. *Mobiles phi desiderio scie acq̄rende patriā relinquētes in exiliuz iuerunt nunq̄ postea reuersuri.* Anaxagoras etiā am cū post longa tpa studioz in patriā redisset et possessiōes suas quas reliq̄rat defras reperisset. *Nō essez inquit saluus nisi iste p̄sset.* Dixit etiā socrates *Nemo locuples fiat vt doceat nisi se ad addiscendū pauperē et egenū credat.* Sicut enim puluis oculū obtegīt et visum impedit: sic rerum affluentia lumē ratiōis extinguit. *Un̄ et pulchre ait polycras. Nulla libris apta erit manus ferugine tincta. Nec numata queūt corda vacare libris. Nō est eiusdē numos librosq̄ probare. Numipe te cū libricolis nequeūt simul esse. Ambos crede mihi non capit vna domus.* Socrates etiā cum athenis causa studēdi pergeret non parum auripondus in mare proiecit et ait. *Ite pessime diuicie sollicitudinibus plene: submergā vos ne submergar a vobis.* Refert victrinus in li. vi. architecture. *Aristip̄ phs socraticus: cū p̄ naufragium ad littus rodieliū fuisset eiectus cū geometricas*

figuras vidisset in sabulo: ad comites exclamauit pre gaudio. *Bñ sperem: hoim vestigia vido.* Statim in oppidū rodū cōscendit et ad gymnasiū deuenit: ibiq̄ disputans cū phiē p̄fessoribus dotatus ē multis munerib⁹: vt nō tñ se ornaret: sed etiā hijs q̄ secū fuerūt: et vestituz et cetera que opus essent ad victū p̄staret. Cū aut̄ ei⁹ comites in p̄riam voluissent reuertī: et ei dicerēt qd̄ domū vellet nūciare. *Dicite inq̄t cū ad p̄riam veneritis huiusmodi possessiōes et viatica oportere parari liberis: q̄ a naufragio possent euadere cū ip̄s euadentibus: et talia vite p̄sidia: quibus obesse nequeat rez mutatio: nec bellivastatio: nec fortuna alia quantūcūq̄ aduersa.* Ecce phicū simulz saluberrimū documentū: hortās ad sapiētā potius q̄ ad pecuniā acquirēdā. *Iuxta illud Sapientie. vii. P̄reposui sapiētā regnis et sedib⁹: et diuicias nihil esse dixi i cōparatiōe illi⁹ qm̄ om̄e aurū in cōparatione illi⁹ harena est exigua: et tā q̄ lutū estimabit argētū in cōspectū illi⁹.* De hoc etiā *Theophrast⁹ ait. Inter hoies solus ille qui fuerit doct⁹ in alienis locis nō reputabit peregrinus. Amisissis ei familiarib⁹ et necessarijs amicis nō erit amicis et familiarib⁹ destitut⁹: sed i oi ciuitate reputabit tanq̄ ciuis et not⁹. Difficilesq̄ fortune sine timore pōt despiciere casus. Ille vero q̄ nō sciētis s̄ diuitijs est vallat⁹: lubricis incedit*

stineribus: infirmis p̄sidijs inrens et instabilib⁹
 Dia em̄ munera fortune cū dan̄ ab ea facile adī
 munt. Discipline h̄o cū ais p̄iūcte permanēt sta
 biliter vsq; ad exitū vite. Hinc apparet quozūdā
 modernoz stulticia q̄ om̄ez scientiā laborē inutis
 lem arbitran̄: nisi eā diuicie cōsequantur. Cū tñ
 fm̄ sapiētis sniam p̄stet eā sup salutē et om̄ez pul
 critudinez appetendā. Sap. vij. Super salutē et
 speciē dilexit eam. Tertiu quod impedit debitaz
 organi dispositionē est amor carnalis cōcupiscē
 tie. Cū dicit p̄hs. xij. li. de aialib⁹: q̄ aues habē
 tes in oculis humorē purū et tēperatū sunt acuti
 visus et alti volatus: vt ptz de aq̄la q̄ propter pu
 ritatē oculoꝝ volat ceteris auib⁹ altius: et solem
 cernit irreuerberatis obtutib⁹. Modo p̄sili ha
 bētes puritatē mentis et carnis p̄nis virtutū vo
 lant sublimi⁹: et celestia contēplant limp̄idi⁹. hic
 em̄ Jōhes euangelista p̄p̄ prerogatiuā virgīnee
 puritatis tanq̄ celestis aq̄la p̄e ceteris alti⁹ tūc
 volauit q̄n fluēta sapie de ip̄o dñici pectoris fōte
 potauit. Paul⁹ etiā q̄ de puritate sua loquēs ait
 ij. Th̄i. p̄io. Gr̄as ago deo meo cui fuis in p̄sciē
 tia pura: q̄n iā ad celestia euolasset dicit. Cōuer
 satio n̄ra in celis est Phil. iij. Suit igit̄ alti vola
 tus: fuit etiā acutissimi visus q̄n ad tertiū celū. i.
 ad tertium gen⁹ visionis: vt intellectualiter con
 templaretur celestia suit raptus. ij. Cor. xij. Et

dicit Cassiodorus q̄ Paulus venit ad tantā sa
 pientiā propter carnis mūdiciam. Sapiētia em̄
 cū sit speciosior sole vt d̄r Sapiē. vij mūdū requi
 rit hospitū. Narrat Grego. nazāzen⁹ q̄ cū ipse
 iuuenis studeret athenis apparuerūt ei in visiōe
 due speciosissime puelle: et accedētes p̄p̄ ruerūt
 in ei⁹ amplex⁹. Ipse h̄o vt cast⁹ erubuit et admī
 ratus nō modicū ait. Que nā estis? Et ille. Nos
 inq̄unt sum⁹ due puelle tibi ad modū familiares
 et dilecte. Et ego sum castitas dicit vna: et ego sa
 pientia dixit alia. Et venimus ad te volentes res
 cum o castissime iuuenis habitare: qz tu nobis
 in corde et corpore tuum sc̄m̄ habitaculum p̄e
 parasti Sapiētia em̄ in animas sc̄tās se trāssert
 et imundū habitaculū detestatur. In huius rei fi
 gura legitur Exo. xix. Quod moyses filijs israel
 receptoris legem p̄cepit vt vestimenta lauarēt
 et a mulieribus abstinerent. Cū em̄ lex dñi sit im
 maculata vt dicit psal. Eloquia dñi eloquia ca
 sta. diuina sapia imaculatū et castū req̄rit discipu
 lū. Ideo dicit hugo in didascalō. Illaudabilis ē
 sciētia quā vita maculat ipudica. Et. j. Reguz.
 xxi. Achimelech sacerdos anteq̄ panes p̄posi
 tiōis daret dauid et pueris ei⁹ diligēt q̄liuit. Sūt
 nevasa pueroꝝ mūda maxie mulierib⁹ i q̄ misice
 dat̄ itelligi: vt q̄ des̄drat a sūmo sac̄dote xp̄o p̄e
 sapie et intellect⁹ cibari: studat castitati. vii etiā dic̄

h iij

pane

Augu. li. xij. de trini. q. plato narrat quendam puerum de geometria interrogatum sic respondisse: tanquam esset illius peritissimus discipline. Dicit etiam augustinus in libro de ciuitate dei quod socrates primus inter philosophos philosophiam conuertit ad mores: cum omnes ante illum magis naturalibus intenderunt. Hoc autem fecit socrates ut ibidem Aug. dicit: ut de primis libidinibus exoneratus animus ad noticiam diuinorum ascendere posset: ubi tanquam in suo fonte omnium rerum causas inspiceret. Sicut enim candela madefacta vix potest accendi: sic in corde pleno carnali concupiscentia lumen doctrine vix potest suscipi. Et si forte recipitur a vento vanitatis extinguitur. Et sicut oculus corporalis clare videre non potest si fuerit lippus vel sordibus plenus: sic ad hoc quod oculus cordis spiritualis sincere diuinam sapientiam contemplet requiritur ut ab humore prauo carnalis concupiscentie depuretur. Iohannes dicit. iij. Reg. vj. Aperuit dominus oculos pueri: et vidit motem plenum currus et equibus incircuitu helysei. Perfecta namque portio sapientie non compatitur fedicitatem incontinentie. Iohannes dicit. Die. epistola. lxx. ad rusticum monachum. Amantiam litterarum et carnis vitia non amabis: non solum autem debitam dispositionem oculi interioris tollit et impedit humor carnalis concupiscentie quantum ad luxuriam: immo etiam quantum ad gulam. Ita ut ait senecca: copia ciborum subtilitas impedit. Psal. Turba

ti sunt et moti sunt sicut hebraeus: et omnis sapientia eorum deuorata est Hiero. contra iouinianum. Sapientiam operam dare non possumus si mente abundantiam cogitemus. Ita ut idem ait epistola. lvi. Non est eiusdem hominis vna gustare et prophetas vel apostolos intelligere. Et isidorus li. de summo bono. Qui nimis cibis vtuntur quantomagis ventrem pascunt tanto amplius sensum mentis obtundunt. Ita greci dixerunt. Ex crasso ventre subtilis sensum gigni non posse. Et ideo salomon dicit Eccle. ij. Cogitavi a vino abstrahere carnem meam ut animum reuocarem ad sapientiam Iohannes dicit. Dan. j. quod pueris qui a vino abstinuerant et vesci cibis regijs noluerunt dedit deus sciam et disciplinam in omni libro et sapientia. danieli autem intelligentiam omnium visionum. Et dan. x. dicit. In diebus illis: ego daniel lugebam triu hebdomadarum diebus et panem desiderabilem non comedi: et caro et vinum non introierunt in os meum. Et sequitur postea quod missus est ad eum michael ut ei reuelaret archana. Cum igitur sobrietas mens et studium sapientie sint conexas: et tanto federe societas indecens est viris scolasticis si vacent epulis et studeant calicibus epotandis. Unum quidam scolaris socio suo qui derelicto studio comestationibus intendebat ita scripsit. Tu qui disciplinam militie et libris omnia proposueras: nunc codices ad calices transtulisti: et scribere in bibere conuertisti. Et nunc predicaris egregius potator qui prius fueras no-

minatissim⁹ disputator. Plus studēs in calicib⁹ q̄ in codicib⁹. Plus vacās comestationibus q̄ lectionib⁹. Plus in salmone q̄ in salomone studēs. Nō est hec mutatio dextere excelli. P̄t̄z igitur q̄tū spectat ad informationē scholarū q̄ debita dispositio organi requirit ad visuz: et q̄liter hec dispositio debita habeat impediri per tria.

Secūda conditio ad visuz necessaria.

Secūdo ad visum requiritur presentia obiecti. Nō em̄ sufficit scolari vt a magistro audiat: sed oportet etiā libros diligēter inspiciat. Nam duo sensus deseruiūt scie acquirēde. visus scilz et auditus. Ideo dicitur Prover. x. Aurē audietem et oculū videntē dñs fecit vtrūq̄. Et iō dicit Augu. li. j. contra academicos Qui sine scriptorum notario aure decerpūt laborē studentū sicut venti puluerē tollūt. Ideo dicit Hiero. epla. xl. Utinā oīm tractatorū haberē volumina: vt tarditatē ingenij eruditōis diligētia cōpēsaret. Sunt etiā multi q̄ libros multos pulcherrimos et bene paratos habere volunt sed in eis studere nolūt. Et tales per herodē cōgrue significari possunt: q̄ interpretat gloriās in pellib⁹ caprinis. Gloriantur em̄ in pellib⁹ caprinis et vitulinis. Sz timēdū est ecōtra illd̄ qd̄ d̄r in Job. Pellē p̄ pelle: ne scz p̄ pelle caprina quam detinet iniusticia: def̄ pellis eoz inferno cremāda. Tales em̄ vt d̄r Iho. j. vers

tatem dei in iniusticia detinet: qz libros suos de quibus nihil faciūt deberēt tradere pauperibus scholaribus q̄ libēter addiscūt. Isti fructū scie non attingūt qz in libris quos propter eoz pulchritudinez clausos detinet raro vel nunq̄ studēt. Et ideo nō est mirū si in eis parū intelligāt q̄ libros et si habeāt sibi velant. Ad visuz aut vt dixi requiritur p̄ntia obiecti: et iō pōt dici q̄ legit esa. xxxix. Erīt vobis visio oīz sicut verba libri signati: quē cū dederint sciētī lras. i. ei q̄ reputat scire cū tñ nihil sciat dicēt: lege istū. Et rīdebit. i. rīdere poterit. Nō possum. Signat⁹ est em̄. De talib⁹ scholaribus ait quidā. In nugis sunt subtiles i necessarijs tardi et hebetes et ne nihil fecisse videantur cū repatriauerint de pellib⁹ vitulinis cū magnis spacijs lata cōponunt volumina: eaq̄ pellib⁹ caprinis rubeis et pulchris vestiunt et sic cum sapientī sacculo: sed cum insipienti animo ad parentes redeūt. Que est ista sciētia. s. q̄ est in libris vel sacculo predictis: quam fur surripere: mus rodere: tinea demoliri aq̄ delere: ignis cōburere pōt. Cū semel quidam de numero ratiū fatuoz rediret ad patriā cū numerositate libroz: p̄tigit casu q̄ ei⁹ sūmari⁹ libros portās in aquā cecidit: et sic totuz amisit. Quod attendēs scholaris quidam post eū peditās paup libris diues scia: q̄ qd̄ i scolis audi erat non libris sed memorie cōmendauerat hos

versus cōposuit et ei quod libros simul et scias amisses
rat ait. *Lordi nō carte tradas q̄ noueris arte. ut
si carta cadat tecū sapiētia vadat.* Et ideo dicit
castodor⁹ in eplis. *Non bibliotheca. potius com-
ptos eboze aut vstro parietes: q̄ tue mētis sedez
requiro.* In quo nō libros sed id quod libris p̄ciuz
facit libroꝝ sentētiās collocasti. Et seneca dicit.
Non refert q̄ multos libros habeas sed q̄ bo-
nos et in mente tua reconditos.

Tertia conditio necessaria ad visum.

Tertio ad visum sequit̄ proportio distātie. *Non
si visibile sup oculum ponit̄ vel nimis distat
ab oculo nō videt̄. Modo cōsimili si scholaris ab
aliq̄ scia nimis distat per odium: vel si accedat ni-
miū per amorē inordinatū: nō videt̄ eaz s̄m rectū
de ea iudiciū. Non amor et odiū p̄uertit̄ iudiciū. et
sicut dicit Sen. perit̄ iudiciū cū res trāsit in actū
Hinc p̄tingit aliq̄ q̄ multis opa p̄pria licet nō
multū valētia: vident̄ alijs operib⁹ q̄uis prestan-
tioribus meliora. Non quod fecit̄ quisquis tuet̄ opus.
Ut em̄ dicit petrus alphōsus. Naturaliter vnus
q̄sq̄ glia in suo carmine qualicūq̄ sicut et in sua
ple. Videt̄ em̄ symie q̄ ples sua ceteris antecel-
lat in pulchritudine cū extremū teneat in defor-
mitate. Cū et symia de suo filio fingit̄ dixisse. Iu-
dicio supest̄ oibus iste meo. Sic etiam ut poeta
dicit. Auctoꝝ opus laudat. Et iter. Est cupidus*

studioꝝ quisq̄ suoꝝ. Et sicut homo de suis op̄s
bus interdū male iudicat: eo quod sint ei nimis p̄-
xima p̄ amorē: sic et de alioꝝ operibus distent ab
eius affectu per odiū vel rancorem. *Non ut dicit
Grego. Non facile capit intellectus quod abhorret
affectus. Potest etiā exponi s̄m modū p̄portio
distātie q̄ requirit̄ ad visum: ut dicatur q̄ sicut
distātia tēpata ad visionē requirit̄ ut nec ex super-
flua distātia nec ex approximatione nimia visi-
bile videatur. Sic et in spūali visione requirit̄ur.
Non elongatio a deo per infidelitatez et multitudi-
nem peccatoꝝ tollit̄ noticiam diuinoꝝ. Esa. lix.
Iniquitates nr̄e diuiserūt inter nos et deū nostrū: et
p̄ctā nr̄a absconderūt faciē eius a nobis. Et aus-
gusti. dicit. Errat qui veritatē se cognoscere pu-
tat si adhuc neq̄ter viuat. Hoc idē impedit̄ p̄-
sumptio nimia diuine familiaritat̄ et p̄scrutatio
maiestatis. Prover. xxv. P̄scrutator maiesta-
tis opprimef a glia. Jo d̄z prover. xliij. P̄ruden-
tie tue pone modū ne erigas oculos tuos ad opes
q̄s h̄re nō potes qz faciēt sibi p̄nas et volabūt in
celuz. Et can. vi. dicit sp̄sus ad sp̄sas. Auerte
oculos tuos a me qz ip̄i me euolare fecerūt.*

Quarta conditio necessaria ad visum.

Quarto ad visionē requirit̄ soliditas rei visē.
Cū aer qz nō ē corp⁹ solidū nō est visionis
obiectū. In q̄ iformat̄ scolastici circa intellectuas

les visiones intenti vt studeat in scientijs solidis non in vane. Dicit em Sap. xiiij. Vanis sunt oēs hoies in quibus non subest scia dei. Scia autem dei est sacra doctrina p qua hō cognoscit deū z etiam seipz. Et dicit beatus Ber. in qdā sermone oras Deus inqt nouerim me noueri te. Breuis orō s; fidelis. Hec em vera est phia z vtiq; prozsus necessaria ad salutē. Ex priori qdem timor cōcipit z humilitas: z ex posteriori spes z charitas generant. Et aug. dicit in libro de trinitate. Sciam celestiu terrestriuq; rerū magni estimare solet gen⁹ humanū. In quo pfecto meliores sūt q huic scie pponunt nosse semetipos. Laudabilior quippe est animus cui nota est infirmitas sua: q̄ qui ea nō respecta vias siderū pscrutat etiā cogniturus aut q̄ iā cognitas tenet: ignorās ipse q̄ ingrediat semita ad salutē. Et seneca dicit in libro de liberalibus artibus. Fatuū est studere dimensionibus terrarū z seipm nescire metiri. Stultūq; est vacare cōcordie musicorū z nō habere concordia cum pximo vel etiā cū seipō. Ber. sup cātica sermone xxxvj. Utilitas scie in mō sciēdi cōsistit: vt scias quo ordine: quo studio: q̄ fine queq; nosse oporteat. Quo ordine vt id prius qd maturius ad salutem. Quo studio vt id ardetius qd vehemētius ad amorē. Quo fine vt nō ad inanem glām aut curiositatē aut al. qd sile: sed tm ad edificationē

tui vel pximi. Sacra scriptura est tanq; spiritus dei apotheca in q̄ inuenitur efficax cōtra oē vulnus vnguetū salubre: contra morbū antidotū salutiferū: ptra dolorē remediū. Et sicut dicit Cri. In sacra scriptura iuenit igno rās qd discat cōtumax qd timeat: laborans p̄mia: pusillanims solacia. Ecce quāta est in sacra scriptura soliditas z q̄ elongata est ab ea vanitas: Et iō sapiēs inuitās nos ad studiū diuine sapie dicit Pro. xxij. Ecce descripsi eam tripliciter in cogitationibus z scia: vt ostenderē tibi firmitatē z eloq̄a veritatis. Et iō ad hāc tāq; ad obiectū firmūz solidū debemus dirigere rōnis oculū. Vñ dz. ij. pe. ij. Habemus firmiorē ppheticū sermonē cui bñfacitis in tēdētes. Ergo iuxta psalmū Die. ad paulinū eplā xxxv. discamus in terris qz scia pseueret in celis. Sed multi sūt q̄ sacra doctrinā a deo solidā reputāt inanē z vacuā dicētes illud nu. xj. Nihil aliud respiciūt oculi nri nisi man: qd interpretat qd ē hoc. Et nu. xxxj. Bīa nra iā nauseat sup cibo isto leuissimo. Sed istoz visus decipitur. Hā in sacra scriptura vitas solidissima cōtinet. Dicit em. ij. pe. ij. Nō em volūate hūana allata est aliqñ pphia s; spū sc̄to inspirati locuti sunt sc̄ti dei hoies pro. xij. Labiū veritatis firmū erit in perpetuum. In secularibus vō sciētis est vanitas multiplicis erroris. Iō dicit Jere. x. Hec dicit dñs Juxta vias

gentium nolite discere qz leges pploꝝ vane sunt. Et ad thꝝ. iij. Stultas aut̄ z inanes q̄stiones de vita. Sunt em̄ inutiles z vane. **M**arrañ Bene. xj. q̄lter duꝝ turris babel p̄sumptuose erigeret̄ in celum: p̄sumptuosus est sublatũ vn̄tatis lingue cõm̄ertium: z sc̄tã diuisione linguaz subsecuta est sectio pploꝝ. Sic z phī dum in genij sui machinas erexerũt in altũ celestia z diuina curiose rimãtes: z de suis viribus p̄sumentes: subtracta est eis vera incõmutabilis: z indeficiẽtis vn̄tas veritatis. Et ignorãtie nebulis obuoluti z in reprobũ sensum dati in sectas erroꝝ varias sunt dispersi. z dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. **R**o. j. Et iõ in dictis eoz interdũ paz est soliditatis z multum vanitatis. **E**cclẽ. vij. Verba sunt pluria m̄ tamqz in disputãdo vanitatẽ habẽtia. Et **J**ere. ij. Ambulauerũt post vanitatẽ z vani facti sunt. Et de ip̄is dici potest illud **E**sa. lvij. Speculatores eius ceci oẽs vidẽtes vana. Et tandẽ cũ hoc p̄cipiũt dicunt vel dicere possunt illud **T**ren. iij. Defecerũt oculi nr̄i ad auxiliũ nr̄m vanum. Et illud psal. Oculi mei languerũt p̄ inopia: qz in talibus sciẽtijs nõ inuenit̄ resectio sp̄ualis. **U**n̄ hie. ad damasum epla. xij. loq̄ns de filiõs quibus filius pdigus nõ poterat satiari dicit. In his nulla saturitas veritatis nulla iusticie resectio reperitur. Studiosi eoz in fame veri z virtutum penu

ria pseuerãt. Et ideo dicit̄ in psal. **B**tũs vir cuius est nomẽ dñi spes ei: z nõ respexit in va. et infa. fal. **I**ste em̄ sunt scie que faciũt insanire. **S**icut dictum est paulo actu. xxvj. **I**nsanis paulẽ. **M**ulte lre te faciũt insanire. **I**deo scientijs sc̄larib⁹ nõ debet hõ nimis esse int̄t̄us. **U**n̄ hiero. ad eusto. epla. lxxxij. refert de seip̄o q̄ ideo q̄ circa libros ciceronis erat nimĩũ studiosus: ãte tribunal eterni iudicis ē deduct⁹ z ibi atrocissime xberat⁹. **M**arrañ in vita sc̄cti **H**ugonis clunia cen. q̄ semel cũ dormiret: vidit p̄ somniũ sub capite suo cubare multitudinẽ serpentũ z ferarũ. **Q**ui euigilãs z exquirẽs inuenit librũ mazonis sub cervicali repositũ: obscenitatib⁹ plenũ z ritibus gẽtiliũ. quẽ postq̄ abiecit in pace quieuit. **E**t iõ debet scholaris orare. **A**uerte oculos meos ne videãt vanitatẽ. s. scientiã seculariũ. in via tua viuifica me. **H**ec via est sacra scriptura siue lex diuina. de q̄ psal. **U**niã m̄datoꝝ tuoz curri. **H**ec ē via q̄ ducit ad celũ. **S**ap. vj. **L**õcupiscentia sapie deducit ad regnũ ppetuũ. **H**uic ergo diuine sapiẽtie debet vnusquisqz scolastic⁹ p̄ studiũ adherere: z quicq̄d de secularib⁹ scientijs nouit: in hui⁹ seruiçiũ dedicare. **U**n̄ **H**iero. exponẽs qd̄ legit̄ **D**eu. xxj. in epla. xij. ad **D**amasum ita dicit. **S**ecularis sapiẽtie typus in deuteronomio sub mulieris figura describit̄: de q̄

diuina vox precipit. vt si israelites eā habere vo-
luerit vxorē: caluiciū ei faciat: vngues refecet &
pilos auferat. & cū mūda fuerit effecta: tūc tran-
seat in mariti amplex⁹. Nec si fm litterā intelli-
gamus: nōne ridicula sūt. Itaq; & nos hoc face-
re solem⁹ qñ phos legim⁹: qñ in manus n̄ras li-
brī veniūt sapiētie secularis si qd in eis vtile re-
perim⁹: ad nostrū dogma cōuertim⁹. Si qd v̄o
supfluū de idolis de amore: de curis seculariuz
rez hic vidim⁹: his caluiciū indicim⁹: hoc vn-
guiū more ferro acutissimo refecamus. Et idō
nō absurdū nec incōueniēs alicui videat⁹: si v̄ba
phie vel ciuilis scientie in doctrina xp̄i maxime
cū ratio hoc postulauerit admittātur. Nec debz
aliqs calūniose querere de q̄ facultate sumātur:
dūmodo edificēt ad salutē. Sicut nec de herbis
querit q̄ terra eas pcreauerit: aut q̄s hortulan⁹
eas excoluerit: dūmodo virtutē habeāt salutarē
Et ideo interdū causa eruditōis cōis aliqua de
gentiliū libris recipi p̄nit in diuinis eloquijs. nā
et paulus ap̄ls cū quosdam vellet redarguere:
vlus est versibus eumenidis poete ad **L**hi. j.

Quinta conditio.

Quinto ad visionē requirit attentio visive
potētie. Cū em̄ species multoz visibiliū af-
ficient aerē mediū: & circūstent oculū & visibiles
speciē: tū aliquā de oib⁹ illis visibilib⁹ corā ocu-

lis positus visus vnicū apprehēdit: illud videlz
ad qd aia intēta intendit. Sicut cū canis vena-
ticus ardore vni⁹ cerui p attentionē potētie ve-
hemēter fuerit alligat⁹: sic illū ceruū insequit: vt
alios occurrētes vel casualitē emergētes: nō vi-
dere: nō sentire videat. De hac attētionē vidēdi
de esa. xlviii. Utinā attēdisse mandata mea: et
ad ea hortat⁹ dñs Deu. xj. Ponite v̄ba mea hec
in cordib⁹ v̄ris: & inter oculos v̄ros collocate.
S; multi sunt scholares similes marmosetis: q̄
magistro legēti assistūt: nec scholas exeūt: tñ q̄
cor & attētionē ad doctrinā magistri nequaq; ap-
ponūt: ideo lz in scholis diu fuerint: nihil profi-
ciūt. Tūc em̄ scholarī studiū pficit: cuz his q̄ le-
git vel audit diligēter intēdit: & cū ea q̄ legerit vl
audierit int⁹ in cordis scrinio examinat & reuol-
uit. Alii legere & nō intelligere. i. non int⁹ legere
negligere est. Ideo dicit Berni. ad fr̄es de mōte
dei. De q̄tidiana lectiōe aliqd in v̄tre memorie
reponendū est: qd fidelius digerat⁹, seorsumq; re-
uocatū crebrius ruminet. Et Seneca dicit. Cū
multa pcurreris in die: vnū tibi elige quod illa
die exequas. Et idem Seneca. Qui scripta sua
torquet: de singlis v̄bis in cōsilijs veniūt: neces-
se est vt qui toties ad intellectum reuocant: me-
moriter affigātur. Quoz em̄ velox est stil⁹ eozū
labilis est memoria. Sed multi sūt scholares

Quinta conditio.

desides: qui studio mentem nolunt apponere: ut multiplicē laborē studij valeant euitare. **M**ax ut ait Sene. desidioso studere torquere est. Et dū amat piger clericus sine labore viuere: querit solatium imperitię sue. Dicit em̄ cū audit q̄ alij ardentē studēt. Ad q̄d labori studij me subijcere: ad quid sapiētie studerē. nō em̄ oēs peribunt qui sapientes non sunt. **P**reterea satis sunt sapientes in mūdo: non est opus ut ego me fatigem et cruciez in discendo. **P**reterea pueritiā exui et appropinquo senectuti: nec iam possem ad magnū fructū sciētie puenire: si modo inciperē laborare. sic secū piger tractat: et in sua desidia simul et ignorātia pseuerat: nec percipit q̄ antiquus hostis ad interituz eius sibi talia suggeret: quatin⁹ in tota vita sua nulli utilitati inttendat: sed in torpore et negligētia simul et impitia semp viuat: ut tandem pereat. Dicit em̄ **M**ozit doct⁹ sili et indoct⁹. In fine mortis penitēs: et ita saluabor ut sciēs. De talibus ait q̄dam poeta. Sūt quidā q̄ scire volunt, sed non operari: nec studiū penāq̄ pati. **M**odus iste cattin⁹: q̄ scz cat⁹ vult piscē: s; nō piscari: nō loquor illis: quos causa scire iuuat q̄ pena sciendi. **H**abui ego quēdā sociū q̄ poterat tota nocte de ociosis et friuolis fabulādo vigilare. Qui tñ put mihi p̄fessus ē sepe studiū habuit sic exosus ut si cōtingeret q̄ alis dormire nō posset: aperto

Quinta conditio.

lxvij

libro et plectis in eo quattuor vel quinque lineis protin⁹ obdormiret. **I**ste plane p̄tra vixerat ei: de quo refert. **C**assianus li. v. de institutis monachorum. **C**uz inquit egypti puiciā petissemus: vidimus quendā senē noie mathetē: hanc a dño gratiam diuturnis precibus impetrasse: ut quotquot diebus ac noctibus ageretur colloquio spūali nō dormiret. si quis vero detractionis v̄bū tētare inferre: in somnū protin⁹ incidebat. ac sic nec vsq̄ ad auris quidē etus pollutionē virus eloqui poterat puenire. **N**ō em̄ sic legunt fuisse desides ad studium olim phi: qui pot⁹ tanq̄ indefessi sapientie milites circa phicū gymnasium miro modo fuerūt intenti. **M**arrat **V**alerius maxim⁹. li. viij. dictoz: et factoz memorabiliū: q̄ marcellus captis syracusanis: machinatiōib⁹ archimedis phi multū ac diu victoriā suā senserat retardatā. **E**ximia tñ phi prudentia delectatus: ut capiti illius parceretur edixit: pene tñ glie in archimede reseruato quantū in syraculis oppressis reponēs. **I**ste phs dū aīo et oculis in terra defixis formas describit: militi q̄ predandi gratia domuz irreuerat: stricoq̄ super caput eius gladio quinnā esset interrogabat: pp̄t nimā cupiditatem inuestigādi q̄d querebat: nomē suū indicare nō potuit: sed protracto manibus puluere: nolī me inquit obsecro disturbare: ex quo em̄ quasi negligens et con-

i iij

tēptor lictorꝝ gladio capite trūcatꝝ: sāguie suo ar
tis sue liniamēta cōfudit: ꝛ sic accidit vt pp̄ idē
studiū mō donaret vita: mō idustria spollaret: ea
dē q̄ idustria sibi dedit vitā ꝛ abstulit Narrat etiā
Hie. li. ꝛtra iouinianū Cū aristenes ph̄s nullū di
scipulū recipet ꝛ pseueratē diogenē remouere nō
possz nouissime claua minatꝝ ē nisi abiret Cui ille
caput dꝛ subiecisse atqꝝ dixisse: Nullꝝ taz durꝝ ba
culꝝ poterit esse: q̄ me a tuo possit obseqꝝo separe.
Bñ iste vba magistri intenta cupiebat aure pci
pere: quē ab eo n̄ valuit claua separe. Narrat etiā
Symachus in eplis: qꝝ anaxagorā ph̄m grauis
de filio nūcius a disputationibus nō retraxit. He
fert etiā. Valerius qꝝ salomon ph̄s q̄ somno sapi
entie feruore sp̄ flagrauerat. sup̄remo die ceteris
ph̄is amicis suis ip̄i morituro cōfestim assistenti
bus: ꝛ de quadā q̄stione inter se cōferētibus: iam
fere mersū facie caput erexit. Interrogatusqꝝ cur
hoc fecisset: respōdit Ut cū illud de q̄ disputatis
pcepero: iocūdius migrem a seculo. Erubescāt
igit̄ scolares desides cū audiunt etiā morientem
ab attentioe studij nō cessantē. Legit̄ etiā in chro
nicis: qꝝ virgilius poetarū eximius interrogatus
quō versus suos cōponeret: r̄ndit Queris de cō
ponēdi mō. Ego inq̄t cōpono versus meos mō
vr̄sino. Itā sicut vrsa fetū quē pariendo ineffigiatū
ꝛ informē ediderit: postmodū lambēdo effigis

at atqꝝ format. Sic versus mei q̄ sunt q̄si partus
mei cū primo p̄deunt in esse: rudi et imperfecta sūt
facie: sed post modū tractādo eos ꝛ v̄sando: ꝛ sū
mam circa eos diligētā adhibēdo eos bene for
mados reddo. Et ideo sicut ait quidaz ph̄s: ar
tiū mater est instantia: nouerca eruditionis negli
gentia. Describens quidam vitā scholaris studio
si dixit: qꝝ potus eius est e fonte: pastus in pane:
fletus e prece: cōuinctus in pace: somnus in co
dice. Sed hodie scholarium plures inuentuntur
desides ꝛ pauci feruētes. Quesiuit a me semel q̄
dā laicꝝ mihi familiaris ꝛ norꝝ i q̄ facultate eēt
plures scolares studentes parisius. Et r̄ndi qꝝ in
artibus siue logica. Et ipse: Immo in musica:
qꝝ plures musant q̄ studeāt. Diligētā ꝛ attētiō
nē scholaris i studio describit architremius elegā
ti metro loquens ita de nocturno studio scholaris
Languidus in somnis ꝛ ocello: ꝛ pectore noctes.
Extrahit alterutro vigiles oculosqꝝ lucerne. Per
uigil ꝛ lippis ꝛ lippū torq̄t ocellū Imp̄mit ergo li
bris oculi mētisqꝝ lucernā. Et libro ꝛ cubito: de
xtreꝝ innixus ꝛ auri Quid noua qd̄ vetera pepit
cautela reuoluit. Hūc oculo nūc mēte bibēs: nūc
haurit vtroqꝝ Illo plus: illaqꝝ minus nūc lecta
camino. Decoq̄t ingenij: memoriꝝ i pectore no
do. Pressius astringit nūc qd̄ nodosius optant.
Ingeniūqꝝ tenet ne tollat in altius alas. Instanti

Sexta conditio.

rodit studio conamine toto. Pectoris exterius:
 pniscq; ignescit ocellus. Immergitq; caput gre-
 mio logūq; voluptat. Precipites resicare vias
 cursusq; negates. Oppositos fregisse fores: o-
 cūq; reducit. Seplus ad librū digitq; z mentis
 acumen. Post hoc de sopore scholaris studio fa-
 tigati verius subiūgit hmōt. Nulla qes somnus
 nec em cessura deti. Cura sopozat: s; in illa pace
 sopozis. Pacis eget studij labor insopitus z ipō
 Cura vigil somno libros operāq; ministrat. Ex-
 cutit somnus aie nec pma sopoz Anxietas cedit
 sed q vigilauerat ante. Sollicitudo redit quod
 non sperauerat ante: Segnior intuitus vigilantis
 multa magistro. Hox aperit somno cū strati cor-
 poris extra. Sarcina dormitet: vigilat in pecto-
 re sensus. Tandē attētionē scholaris in p̄sentia do-
 ctoris d̄scribit Architremius versibus istis. Su-
 scitat ingenij flāmas conamina mētis. Contra-
 hit exacuit aiam totoq; coacti. Pectoris incū-
 bit oculis riguatq; magistrū. Aure z mēte bibit
 z vba cadētia pronus. Promptus vtroq; leuat
 oculiq; z mentis in illo. Fixa vigilq; manet: ac-
 es aurisq; maritat. Pronuba dilectam cupida
 cum mente mīnerua m.

¶ Sexta conditio.

Sexto ad visionē requiritur mora t̄pis. Hā vt
 pbat Ptolomeus. ij. li. de aspecti. Lz visi,

Sexta cōditio.

lxix

bile subito vsui ostendat: non tñ distincte cogno-
 scitur nisi prius aliq̄ deliberatio habeatur: q̄ mo-
 ra indiget z tpe mensurat. In quo scholaris instruit
 q̄ lectioni d̄z insistere nō eā subito pertransire: vt
 possit ad veritatis noticiā puenire. Quā dicit Ber.
 ad frēs d̄ monte dei. Tantū distat studiū a lectio-
 ne q̄ntū amicitia ab hospitio: essentialis affectio
 a fortuita saluatione. Et Bre. in. v. li. moralium
 Veritatis intelligētia cū querit assiduitate pene-
 trat. Legit Bene. xxxij. q̄ patriarcha iacob in iti-
 nere cōstitutus cū angelo vsq; ad ascensum auro-
 re luctamen exercuit: in q̄ lucta neruus femoris
 eius emarcuit: z ab hac lucta nō aī cessauit quo
 usq; benedictionē angelicā reportauit Exemplo
 eius z nos in via peregrinatiōis nostre scripturā
 tanq; angelū nunciū volūtatis diuine debemus
 apprehēdere: z cū ea luctari vsq; a d̄ ortū aurore.
 i. donec noticia veritatis luceat z oriat in mēte
 Eccl. li. Colluctata est cū sapiētia aia mea. Ex
 quo certamine marcescit neruus femoris: quia
 ex studio sapiētie debilitatur in homine concupi-
 scentia carnis Hiero. Ama scientiam litterarū
 z carnis vitia nō amabis. Et ex hoc etiā q̄ scho-
 laris intellectu z affectu q̄si duobus brachijs cū
 sapientia luctatur: q̄nq; pro benedictione glorifi-
 cationem obtinet Proverb. iij. Posside sapien-
 tiā: accipe illā z exaltabit te: glorificaberis ab ea

Sexta conditio.

cū eā fueris amplexat'. Ut em̄ dicit Bre. i moza
libus: Idcirco nōnunq̄ studiosus tarditate intel-
ligentie puni: vt eo maiora premia retributiōis
inueniat: quo magis in studio inuētionis elabo-
rat. De hac etiaz spūali lucta dicit poeta. Mens
quōq̄ studens tanq̄ pugil anxia pugnat. Perstet
adhuc instās poterit moza qd̄ neq̄t hora. In hoc
igif q̄ ad visionē corporalē t̄p̄is hora req̄ritur:
ad lectionis instantiā informamur. In hoc etiaz
instruimur: vt om̄i t̄pe sapientie studiū amplecta-
mur. Ait em̄ Hiero. in epla. xxv. Ad addiscēduz
nulla mihi etas sera videri potest: qz etsi senē ma-
gis decet docere q̄ discere: magis tamen discere
q̄ quod doceat ignorare. Et Aug. ad volusianū
Tanta est xp̄ianoz profunditas litteraz: vt sem-
per in eis p̄ficere si eas ab ineunte puericia vsq̄
ad etatem decrepitā maximo octo summoq̄ stu-
dio meliori ingenio conarer addiscere. Et ideo
sapiēs de sapiētia loquēs signāter ait Sap. viij.
Hāc amauī et exq̄siui a iuuentute mea: et quesui
eam michi sponsam assumere. Debet em̄ homo
sapientiā tanq̄ sponsam: non vt cōcubinaz assu-
mere: vt videlicet ei indissolubili copulet̄ federe:
non vt ei ad tēpus adhereat: et post hec ab ip̄a di-
scedat. Sic legunt quōdam legisse ph̄i viri siquis-
dem in multis memoria digni. Unde dicit Cla-
lerius maximus li. viij. Plato octogesimoprio

Septima conditio.

lxx

anno decedēs sub capite multos libros sophros-
nis legisse habuisse. Sic nec extrema ei' quidē ho-
ra meditatione studij vacua remansit. Sed idez
illi viuendi ac philosophādi finis fuit. In q̄ etiā
ostēdit alijs tēpora deesse: alios vero t̄p̄ibus sup-
esse. Et quintilian' in libro de oratorijs instructi-
onibus dicit. Amor scientie et vius lectionis nō
scolaris t̄p̄ibus: sed vite spacio terminetur.

Septima conditio.

Septimo et ultimo ad visionē requirit̄ diffu-
sio exterioris luminis mediū illustrātis. Nihil
em̄ videt̄ in tenebris. Unde pbat̄ in li. j. Per-
spectiue sciētie: q̄ nihil videtur nisi p̄ lucē orien-
tes sup rez visam: ab eadē vsq̄ ad oculū multipli-
catā. Sic ad hoc q̄ n̄r oculus intellectualis veri-
tatē aliquā apprehēdat: necesse ē vt sup eū solis
iusticie splēdor effulgeat. Deus em̄ est lux vera: q̄
illuminat om̄ez hoīem veniētem in hūc mūdum.
Joh. j. Et sicut sine corporali lumine nō fit visio
corporalis: sic absq̄ isto diuino lumine nō fit vi-
sio intellectual. De' em̄ est qui docet om̄em hoī-
mīnē sciaz: vt dicit̄ in Psal. Et Aug. Cathedrā
in celis habet q̄ corda docet. Sol' em̄ de' docet
hoīez effectiue: hō nō docet aliū excitatiue. Qd̄
i libro d̄ magistro pbat̄ Aug. triplici signo. Pri-
mo qz sine hoīe doctore bene potest hō ad scienti-
am peruenire: ergo oportet eum alium doctorez

habere: et ille est deus qui docet iterius. **Psal.** Audiam quid loquatur in me dominus deus. **Secundo** quia aliquis homo discendo quod non intelligit alium instruit. quod non posset esse si doctor haberet sciam causare. quia nullus potest quod non habet dare. **Tertio** quod postquam doctor fecit quicquid potest: non statim discipulus scientes efficit: imo postea cogitando et quasi consulendo lumen rationis intrinsecum in eo scientia generat. **Ideo** dicit Hieronymus ad paulinum epistola xxxiiij. Nisi aperta fuerint universa que scripta sunt ab eo qui habet clavem david: qui aperit et nemo claudit: claudit et nemo aperit nullo reserante pandente. **Et** beatus Bernardus in quadam epistola. **Falleris** fili falleris: si te putas invenire apud mundi magistros sciam: quam ibi christi discipuli dei munere assequuntur. **homo** enim hanc docet lectio sed unctio. **Frustra** igitur sibi blandis aliquis de memorie tenacitate de studij assiduitate: de lingue volubilitate: cum solus dei qui scientiarum dominus est: sit docere. **Ab ipso** igitur est scientia orationibus postulanda. **Jac. i.** Si quis indiget scientia vel sapientia postulet a deo. **Et Aug.** Oratone melius solvuntur dubia quam inquisitione alta. **Et beatus Bernardus** ad fratres de morte dei. **Hauriendus** est de serie lectionis affectus: et formanda oratio que locutionem interrumpat nec tamen impediat. **et Sap. vij.** Optavi et datus est michi sensus. **Invocaui** et venit michi spiritus sapientie.

Et ideo legitur quod beatus Bernardus quando studere volebat apto ore orationem premittebat dicens. **Declinate a me** maligni et scrutabor mandata dei mei. **Deus** meus illumina tenebras meas. **Studium** enim sapientie salutaris maxime displicet spiritibus malignis. **Et** sicut dicit Hugo de sancto vic. li. vi. de sacramentis. **Triplex** est in nobis oculus. id est oculus contemplationis: oculus rationis: et oculus carnis. **Propter** peccatum autem primi hominis oculus contemplationis in nobis est extinctus. oculus rationis factus est lippus: sed oculus carnis remansit clarus. **Cum** igitur homo considerat et attendit cecitatem et obscuritatem sue intelligentie: et percipit quod nihil sciri potest sine divini luminis illustratione: quod ei restat nisi oratio dicere. **Deus** meus illumina tenebras meas. **De instructione prelatorum ex septem proprietatibus oculorum. Capitulum. xij.**

Oculus corporis in loco eminentiori locatur: et per toto corpore speculatur ea que sunt ab eo distantia: non sibi adherentia contemplatur. **Senescere** corpore deficit et debilitatur: ceteris membris dolentibus compatitur lachrymas. **Pilos** huius in palpebris: quorum quantitas non auget. **Magna** in eo reputatur macula: que in ceteris membris modica censeretur. **Primo** igitur oculus in corpore locum obtinet pre ceteris eminentem: et hoc propter maiorem in-

Prima proprietas.

ser cetera membra dignitate In qua natura docete instruunt ecclesie oculi spirituales videlicet prelati: qui loco oculorum sunt ecclesie dati: ut sicut precellunt alios statum dignitate: sic et vite supereminant scititate. nam ut dicit Gregorius. Moribus debet esse conspicuus qui ceteris premititur vel preponitur imitandus. Et Bernardus ad Eugenium. Audi canticum minus suaue: sed salubre. Monstruosa res est gradus summus: et animus infimus: sedes prima: et vita ima: lingua magniloqua: et manus ociosa: sermo multus: et nullus fructus. Et ideo constantinus imperator matri sue helene: que sibi aliquid iniquum mandauerat: sic legit rescriptisse. Quanto excellentiore vel excellentiore locum tenemus inter homines: tanto omnium patemur spectibus. Omnium itaque mortalium oculi omnium iudicia omniumque vota: nostrum velle: nostrum nolle considerant. et ideo non solum irreprehensibile: sed etiam laudabile debet esse quod volumus. Lapis magnus de monte corruens multos subiectos lapides secum trahit. Sic et cum prelatus peccat: exemplo suo multos in baratrum inferni demergit. Gregorius. Cum pastor per abrupta vitiorum gradit: necesse est ut ad precipitium grex trahatur. Quia etiam prelati in alto sunt positi: possunt et debent non immerito casum vereri. Unde Bernardus in quadam epistola quam scripsit eugenio nouiter in papam creato: sic dicit. Factus est de filio meo pater meus eugenius: magna proxius mutatio. Qui post me

Prima proprietas. lxxij

venit ante me factus est. Fateor non inuideo. Quod considero namque gradum et vereor casum. Salligium dignitatis considero: et e vicino periculum reformido: pro eo quod scriptum est. Homo cum in honore esset non intellexit: ac si diceretur: honor absorbit intellectum. Debet etiam prelatus attendere: quod quanto gradus altior: tanto casus grauior. Unde legitur. iiii. Regum. i. Cecidit ochosias per cancellos cenaculi quod fecerat in samaria et mortuus fuit. non tamen ex casu in tantum lesus fuisset si tam alte non ascendisset. Resonare debet sepius in aure vel in auribus prelati illud verbum. Donati prepositioni quot accidunt. Unus. Quid? Casus tantum. Quot casus? Duo. Qui? Accusatiuus et ablatiuus. Hoc enim debet prelatus timere accusari de crimine: et auferri de regimine: et sic ignominiose cadere. Oculus in alto positus inferiora modica esse iudicat: et si inferius respiciat timendum est homini ne per hoc euanescat et cadat. Sic et prelato timendum est valde: ne dum ab alto subiectos considerat: per superbiam euanescat: et sic spiritualiter cadat. Ideo dicitur Ecclesiasticus. xxxij. Rectorem te posuerunt: noli extolli. Esto in illis quasi vnus ex ipsis. Unde et de rege nouiter sublimato dicitur Deuteronomio. xviii. Non eleuetur cor eius in superbia super fratres suos. Ex hoc etiam quod in humano corpore oculus est ori suprapositus: et ore

etiā vnico existente: oculus est gemin⁹ vel gemi-
nat⁹: spūaliter informā p̄latus: vt principali⁹ z
ampli⁹ intēdat circūsp̄ctioni q̄ locutiōi. Vñ z
ep̄s interptat sup̄intendēs. Sicut etiā oris vni-
tas z manuū dualitas ip̄m monet vt ampli⁹ in-
tēdat operi q̄ sermoni. nā principē z p̄latū de-
cet esse pauciloquū z multificū. Et ideo Job q̄
dicit Sedebā q̄si rex circūdante me exercitu: di-
cit Stillabat sup̄ eos eloquiū meum. Job. xxix.
Sed multi sunt plati q̄ magis p̄nt dicere: Lūq̄
federē in medio circūstante me sociorū collegio
inūdabat sup̄ eos multiloquiū meū. Sed atten-
dant q̄ in multiloq̄o nō deerit peccatū: z q̄ pla-
ti qui pauca z prudēter loquit̄ p̄mo p̄ciosus ha-
bet̄. Vñ et Job dicit ibidē: Verbis meis nihil
addere audebāt: z sup̄ illos stillabat eloquiū me-
um. Vñ et Aristo. in li. de secretis secretorū quez
scripsit ad alexandrū ita dicit. Speciosus et ho-
norificū est in rege abstinere a multiloq̄o: nisi ne-
cessitas id exposcat. Meli⁹ est em̄ q̄ aures ho-
minū sint semp̄ sitibūde ad ei⁹ eloquium q̄ suis
affatib⁹ saturētur: qz animi saturitas fastiditur.
Si igit̄ pauciloquiū decet regem: quāto magis
aiar̄ rectorē. Et iō socrates p̄s cū quidam ab
eo q̄reret quomō q̄s famā optimā cōparet: res-
pōdit. Si fecerit optima z locut⁹ fuerit pauca.

¶ Secunda proprietas.

Secūdo oculus speculat̄ p̄ toto corpore: sic
z p̄latus in ecclesia h̄z speculatoris officiu⁹
exercere. Ezech. xxxliij. Fili hoīs speculatorē de-
di te domui isrl̄. Speculatoris aut̄ est vigilare: ne
forte si somno corporis obdormiat: hostilis gla-
dius incautos feriat. Sed audiāt nostri vigilēs
qd̄ de eis dicat Bern̄. sup̄ Lanti. ser. lxxxviij. sup̄
illud Inuenerūt me vigilēs q̄ custodiebāt ciuita-
tē. Parū est inquit nostris vigilibus q̄ nō seruāt
nos nisi z perdāt. Alto q̄ppe demersi obliuionis
sono ad nullū dñice cōmīatōis tōitruū exp̄giscūt
vt v̄ suū piculū expauescāt. Inde ē vt nō parcāt
suis q̄ nō parcūt sibi p̄mētes parit̄ z pereuntes:
Quē dabis m̄hi d̄ numero p̄positoꝝ: q̄ nō plus
inuigilet subditoꝝ vacuādīs marsupijs q̄ extir-
pādīs vitijs. O vtinā tam vigilēs reperirent̄ ad
curā q̄ alacres currūt ad cathedrā. Vigilarent
vtiq̄ nec sinerent de se dici Amici mei z proximi
mei aduersū me appropinquerūt z steterūt. Vti
nam speculatores nostri eēt adeo solliciti vt sūt
grues. Ut em̄ dicit p̄hus z Hugo in libro de ius-
dicibus: Grues q̄ eligunt̄ ad hoc vt alijs vigilēt
i pede a terra suspensio lapillū tenēt: vt si forte ali-
qua dormiat illarū: lapsus a pede lapillus cadat
z tūc euigilās clamat. P̄latus igit̄ qui ad cus-
todiam sui z altoꝝ vigilat: lapillū in pede. i. chri-
stum in mente portat. Lapis enim christus: pes

k j

mentis affectus. Illud autem summopere caueat ne lapillus a pede: id est christus a mente recedat. Si autem ceciderit: per confessionem clamet ut dormientes excitet. id est plebem sibi commissam tam pro se quam pro eorum excessibus ad vigilantiam circumspectionis inuitet. Ideo dicitur puer. vi. Fili si sponderis pro amico: discurre: festina: suscita amicum tuum: ne dederis somnum oculis tuis: nec dormitet palpebre tue. Sed dicitur esa. lvi. Speculatores eius ceci omnes. Sunt enim ut hely cecutiens in ocio residentes: et de exercitu domini rumores tantum sciscitantes volentes experiri laborem exercitus: nec militare cum militantibus. Sunt etiam velut alter iacob cecutiens qui cancellatis manibus dexteram super effraim ponit: quia principales intentiones et opas terrenis insigunt: qui per effraim qui interpretatur frugifer designant. Super manassen homo qui interpretatur obliuio: et ideo significat celestia: que sunt a multis obliuioni tradita: si sinistra manu collocant quia secundarias intentiones et operas: eternis et celestibus applicant. Operamur enim principaliter manu dextra: sed raro et secundario cum sinistra. Patet etiam quod sunt ceci. Sunt enim velut alter lamech: qui dum feram sagittare putauit: hominem interfecit. Sic et ipsi plerumque cum creduntur alicuius persequi culpam: reuera persequuntur personam. Iste lamech secundum veritatem he

braicam legitur primus oculorum caliginem incurrisse: et bigamiam primitus induxisse. Et ex prelatorum cecitate certum est spirituales bigamiam in ecclesia originem habuisse. Legit enim. ij. Reg. v. quod sebuzei dixerunt ad dauid. Non egredieris huc nisi abstuleris cecos et claudos dicentes: non egredietur dauid huc. Et sequitur. Cecus et claudus non intrabunt in templum. Ceci sunt quorum oculus intellectus excecatus est per ignorantiam: et oculus affectus per malitiam. Claudus vero dicitur qui obtentis duobus beneficiis in duabus ecclesiis: cum simul in ambabus non valeat residere: in star claudi inaequales habentis tibias videtur spiritualiter claudicare. Cecus etiam qui vtrumque beneficium videre non potest. Iste vero dicitur in muris hierusalem poni: et prohibere dauid ne valeant templum ingredi: quia tales consueverunt hodie in prelacionibus statui et impedire ne boni aliquid possit in ecclesia promoueri. Iste igitur cum sint ceci: non vere possunt dicere illud Job. xxix. Oculus fui ceco et pes claudis Sed dicit Bernardus. Non struosa res est speculator cecus: doctor inscius: precomutus. Plane potest eorum cecitas apparere cum videamus eos in vita morum interdum plus quam laicos cespitare. Et ideo qui deberent alios ut oculi dirigere: faciunt eos a recto tramite deuiare. Ceci autem ideo dicuntur: quia etsi oculos habeant: eis tamen ad suum regimen

nō vtunt. Habēt em̄ plerūq; sciam: sed fm̄ eā nō dirigunt viā suā. Et in hoc assimilant pavoni: q̄ in cauda multos oculos habet: sed illis oculis nihil videt. Et ideo sepe cōtingit q̄ prelati et multi p̄ sciaz oclati: diuinā dulcedinē nō gustāt. Quibus potest dici qd̄ dixit heliseus cuidā. iij. The. vi. Videbis oculis tuis et inde nō comedes. Illi terati et simplices oculos scie nō habētes: plerūq; diuine cōlolationis dulcedinē expiunt et gustant. Et isti p̄nt p̄ isaac designari: cuius oculi caligauerant et videre nō poterat: qm̄ oblatū a filio pulmentū edebat: vt dicitur Gen. xxvij. Et habetur in scientia perspectiua: idcirco duos oculos ingeniauit natura: vt vno clauso vel etiā impedito: spūs visibilis ad alterū se transferēs virtuosis opetur in illo. Tūc em̄ in actu vidēdi pupilla oculi cōfortat qz virtus visiuā in ea habundanti⁹ adunat. Hoc videm⁹ in sagittarijs: qui vnū oculuz cōsueuerūt claudere: vt possint directi⁹ sagittare. Sic cū deū videam⁹ in p̄senti: oculo duplici. s. ratiōis et fidei: interdū cū oculus rōnis clauditur: oculus fidei deū clari⁹ et certi⁹ cōtēplatur. Cū cōtingit aliqui q̄ vna simplex vetula aliquē articulū fidei firmissime fide tenebit: circa quem aliq̄s lrat⁹ dū rōni innitit, hesitabit. Legit Gen. xlvij. q̄ oculi israel caligauerant p̄ nimia senectute et videre nō poterat. Israel interpretat vidēs

deum: et significat lratos: q̄ deū in scripturis ispi ciunt: et tñ quo ad opabilia ceci fiunt. Ecōtra legitur de moyse Deut. xxxiiij. q̄ caligauit oculus eius. Per moysen q̄ interpretat sumpt⁹ ab aq̄s significant simplices et illrati: q̄ sunt, aquis sapiētie per ignorantia sepati. et isti in his q̄ ad mores pertinet plerūq; clari⁹ vident. Lrati nāq; diffusione nimia excecant a sensibili excellentia. Nam fm̄ phm̄ excellentie sensibilū corrumpūt sensuz. Unde de paulo legit Auct. ix. Subito circūfulsit eū lux de celo: apertisq; oculis nichil videbat.

Tertia proprietas.

Tertio oculus non videt sibi adherētia: s; ab eo distantia. Sic et prelati alioz vitā discutunt: sed mores suoꝝ collateralū et familie p̄ p̄te non cōsiderant nec attendūt: vt vere possint dicere illud Psal. Lumē oculoz meoz et ipm̄ nō est mecū. Nam vt ait Hiero. ad fabritianū epla. lxxvj. Solem⁹ mala domus nr̄e scire nouissimi: ac liberoꝝ et cōiugū vicia vicinis canētibus ignorare. Si em̄ iste oculus esset sup se reflexu⁹ vt suoꝝ vitaz et mores inspiceret: interdū in eis multa mala videret. Nam sicut decipula plena est auib⁹: sic domus eoz plene sunt dolo vt d̄ Jere. v. Et si foris interficiat eos gladius: domi mors silis est. Tre. j. Videret siq̄dez in domo sua supbiaz. Juxta illd̄ Juuenal. Maxima queq; domus fer

uis est plena superbis. Sed Dauid dicit. Non habitabit in medio domus mee qui facit superbiam. Tales enim de domibus prelatorum abijciendi sunt et tollendi quantumcumque videantur alias necessarii. Juxta illud Math. xviii. Si oculus tuus scandalizat te: erue eum et projice abs te. Sepe enim cum talis eruitur in unius exterminio multorum utilitas procuratur. Cum enim illi qui remanent hec auertunt: considerant seipsum et dicunt. Cui parceret qui seuit in oculos. Corrigamus igitur mores nostros. Nam tua res agit paries cum proximo ardet. Felix quez faciunt aliena pericula cautum. Si etiam domum suam prelatum diligenter inspiceret: interdum inueniret in ea homines se inuicem odientes et sibi inuicem inuidentes. Nam ut vulgariter dicitur habitates in curia sunt ut canes in coquina. Nam dum canis os rodit socium quem diligit odit. Et ut dicit Claudianus: Ragales famuli socium spreuere superbi. Canis in prato herbam non comedit: nec tamen alia animalia comedere sinit. Sic et in curiis prelatorum nonnumquam inueniuntur aliquid: qui et si beneficiis sint indigni prohibent nihilominus alios admitti. Videbit etiam in domo sua feditatez luxurie ut possit dicere se domum luteam habitare Job. iiii. Sed dauid dicit. Ambulans in via immaculata hec mihi ministrabat. Et de beato Edynado catuarisensi legitur quod de seruitibus suis carnis exigebat mundiciam volens super omnia suaz familiam esse mundam.

Videbit etiam in domo sua versipelles dominum suum seducere molientes. Dicit Beda quod serpens qui eum seduxit faciem humanam habebat et caudam serpentinam. Huic similes sunt multi consiliiarii qui frequenter inueniuntur in domo prelati. Nam eorum sermo videtur rationabilis et discretus: sed finis est toxicatus. Attende igitur pater ac domine ne te decipiant animi sub vulpe latentes. Nam forsitan subuersores sunt tecum et cum scorpionibus habitas. Ezech. ij. Videbit etiam in manibus socioz iniquitates. nam dextra eorum repleta est muneribus. Tandem etiam cum visa in summam redegerit: videre poterit quod non deficiat in domo sua fluxum seminis sustinens et leprosus tenens fufus: et cadens gladio: et indiges pane. ij. Reg. iij. Videbit etiam fluxum seminis in luxuriosis: lepra in detractoribus: gladium in iracundis et inuidis panis indigentia in cupidis et auaris. Nihil visis bene poterit dicere illud Jerem. xxxij. In domo mea inueni malum: et pro dolore simul et admiratione poterit clamare ac dicere. Nunquid ergo spelunca latronum facta est domus ista Jerem. viij. Respiciens etiam ad illum quem in domo sua plus diligit admirans exclamabit. Quid est quod dilectus meus fecit in domo mea scelera multa. Videbit etiam verum esse quod dicit Bernar. ad Eugenium. Curia bonos recipere facilius quam malos proficit. Et itez in eadem. Non dicam te sanum dolentes latera.

Tertia proprietas:

Et iō leuiti. xliij. z. xliij. preceptū est vt nō solū sacerdos cōsideraret leprā z inspiceret q̄ hoīes inficit. sed etiā q̄ domos corrumpit vel corrodit. Quz platus nō solū alioz vitam deberet discutere: sed z seruoꝝ mores diligēter attendere. Et inq̄sitis extraneoꝝ meritīs ad se reuertēs dicat cū patris archa iacob. Justū est igit̄ vt etiam aliq̄n prouideam domui mee Gen. xxx. Multū enī prelatū per oīa decet honesta familiā. Itā vt ait Sene. Compositus p̄nceps cōpositam dz habere familiā Et boe. 8 cōso. Famulī inq̄t viciosi p̄nciosa domus sarcina est: z ipsi dño vehementer imminere. Et iuuenalis satyricus. Viuendū est recte tū p̄pter plurima: tū hīs p̄cipue causis. Ut linguas mancipioꝝ contēnas: nam lingua mala p̄dicat pessima serui. Sicut enī in mūdo maiori videmus q̄ sol non pōt illuminare remota nisi illuminet media seu p̄p̄inqua. nec pōt etiā illuminare p̄xima nisi ip̄e luceat i p̄p̄ia substātia. Sic nec platus q̄ est vt sol in ecclia bñ pōt illuminare sibi cōmissāz eccliam nisi z illuminet p̄p̄iā familiā. Itā vt dicit. i. Th. iij. Si q̄s domui sue p̄esse nescit quō ecclie dei diligētiam habebit: Si enī radius obfusces in primo. i. p̄ prauos socios z cōsiliarios necesse est vt talis pueniat ad alios. Nec pōt etiā platus bonā habere familiā: nisi ip̄e duxerit bonam vitam vult enī discipulus esse sicut magister

Quarta proprietas.

lxxvij

suus. Nam vt dz Eccl. x. Scdm iudicē populū sic z ministri eius: z q̄lis rector ciuitatis: z habitantes in ea. Et poeta dicit Dat dñs domui viuere more sui.

Quarta proprietas.

Quarto oculus debilitat corpore senescente Sic prohdolor iā qz ecclia senescente videmus eius oculos caligasse dū p̄cessu t̄pis prelati z clerici sunt deteriores laicis. vt impletū sit hodie illud vaticiniū Esa. xliij. Et erit sicut p̄p̄lus sic sacerdos. Et vtinā non peior sacerdos q̄ populus: vt addit Bern. Legit gene. xxvij. Senuit ysaac z caligauerūt oculi eius z videre nō poterat: z seq̄tur. quō iacob sibi pulmentū obtulit et comedit. Et sic gustus deceptus non fuit nec tactus etiā qz pilositatem manū z colli bñ sensit. Nec auris: nam ait. Vox tua vox iacob est. Nec odoratus: qz vestimentoꝝ fragrantiam sensit. Solus aut̄ visus ibi defecit. Sic z mō vergente mundi vespe videmus platos ecclie a statu p̄fectiōis p̄stine plusq̄ laicos cecidisse. Et iō stat⁹ ecclie figurari pōt p̄ statuā quā nabuchodonosor. Dan. ij. legit̄ in somnis vidisse. Cui⁹ statue caput erat ex auro: pectus z brachia de argēto. venē z femora ex erepedū aut̄ q̄dā ps ferrea z q̄dā fictilis. Fuit enī quōdā ecclia in p̄mitiuis platis aurea p̄ sapientia: argētea p̄ vite mūdiciā: erea p̄ eloquentia:

quod tria sunt predicatori necessaria. scilicet fulgor sapientie mundicia vite: et sonoritas eloquentie. Sed pedum. i. ultimarum ecclesie platonum videlicet modernorum: pars quedam ferrea est. pro cordis duricia: et quedam fictilis pro carnis luxuria. Cum petrus bone memorie cenomanus. archiepiscopus abbatiam clareuallensem aliquando adiuisset ut quendam conuersum eiusdem loci qui frequenter rapiebat in extasi uisitaret: et cum eodem conferret: postulauit ab eo ut sibi uisionem aliquam enarraret. Uidi inquit nupero dominam quendam uultu speciosissimam et auro et gemis ornata. Dixitque mihi stupenti: et eius ornatum ac uultus pulchritudinem admiranti. Que nam sum ego? Et rursus Uides mihi quod sis beata uirgo. Et ipsa. Respicias me a tergo. Cumque tergum eius respicerem: uidi eam putridam et uermibus scaturientem. Hinc inquit potes impedere me uirginem gloriosam non esse. Homo sum enim uirgo maria sed sum mater ecclesie que in primo statu quasi in anteriori parte mei in apostolis martyribus et confessoribus fui pulcherrima et deceter ornata: sed a parte posteriori. i. postremo tempore ut in modernis platis sum putrida et corrupta et ignominia plena. Et argentum meum uersum est in scoria. Esai. j. Narrat ualerius maximus li. vi. Cum omnes optarent mortem dionisii tanquam tyranni crudelissimi quidam mulier etatis proeuctissime syracusis degebat: que sola quotidie matutino tempore ut dionisius uideret deos deuotissi-

me exorabat. Quod ut cognouit dionisius tantam erga se mulieris beniuolentiam admiratus eam ut ad se ueniret prius accersit: et quare hoc vel que suo merito faceret inquisiuit. Cum esset inquit puella tiranum crudelem dominum habebamus eoque carere plurimum optabamus. Quo defuncto crudelior ei successit cuius est mors nobis amplius quam prioris in desiderio fuit. Tertium te superioribus importunior cepimus habere rectorem. Sic igitur si tu nobis fueris pro morte sublatus: succedet alius omnino nequissimus. Idcirco consueui quotidie deos pro tua longeuitate rogare. Hoc modo phidolorum preceit ecclesia: si quis considerat prope tempora et moderna. Olim enim moyses faciem suam uelabat quod non poterat in eum intendere filii israel: propter gloriam uultus eius. Uti dicitur. iij. Exod. iij. Sed hodie nostri moyses. i. sacerdotes moderni temporis pro confusione possunt faciem suam uelare. Nam enim in eos filii israel non dedignant intendere: sed potius erubescunt et gemunt pro dolore. Legitur. iij. macha. iij. Nam uero qui uideret summi sacerdotis uultum mente uulnerabat. Sic hodie si quis bene consideraret statum ecclesie uulneraret in mente. Hanc differentiam platonum ecclesie consideras greg. ait In iudicio ostendet quod unusquisque lucratus erit. Ibi petrus cum iudea uersa apparebit Ibi paulus cum gentibus uersis ad fidem. Ibi andreas pro se achayam ducens Iohannes asiam. Thomas india. Cum

ergo tot pastores cū gregib⁹ suis ante iudicēve
nerint qđ nos miserī dīcturī sum⁹: qđ ad dñm no
strum post negociū redim⁹ vacuī: qđ pastoꝝ no
mē habem⁹: et oues q̄s ex nutrimēto debem⁹ o
stendere non habemus. Sic pastores vocatī su
mus: et ibi gregem nō ducimus.

Quinta proprietas.

Quinto oculus ceteris mēbris dolētib⁹ q̄
si cōpatiēns lacrimat. Sic et platus inspe
ctis subditoꝝ miserijs erūpere debet i lacrimas
p̄ passionis. Exēplo Jeremie dīcētis. xiiij. **P**lo
rans plorabit et educet oculus me⁹ lacrimā: qđ
captus est grex dñi. Talis erat iob qui dicebat.
Flebā quondā sup eo qđ afflictus erat: et aia mea
cōpatiebat paup̄i. Narrat valeri⁹ maximus li.
v. qđ marcellus captis a se syracusis fieret in ci
uitatis arce. vt inde ciuitatē pri⁹ opulentissimā
nūc afflīctā posset aspicere: cui⁹ casum lugubrē
intuēs detū nō potuit phibere: quē si q̄s ignar⁹
rei vir asperisset: alteri⁹ esse victoriā credidisset.
Itaq; syracusana ciuitas hoc saltē in tua clade
maxime solamē habuisti: qđ et si incolumis stare
nō poteras: tñ sub victore clemētissimo cecidi
sti. Si igit̄ princeps iste inspecta hostiū clade la
crimas nō valuit cōtinere: quāt⁹ deberet a pla
torum oculis lacrimaz fluuius emanare: cū spi
ritualē cladē inspiciūt aiaz suo regimini cōmis

farum. Audiāt qđ dicat Jeremi. Quis dabit ca
piti meo aquā: et oculis meis fontē lacrimarū: et
plorabo die ac nocte interfectos filie ppli mei.
Debēt etiā flere cū flentibus et p̄ cōpassionez in
firmari cū infirmantib⁹. exēplo pauli qđ dicit. ij.
Corin. xj. Quis infirmatur et ego nō infirmoz.
Natura piscis est qđ cū videt periculū: piscicu
los suos recipit in ore suo. donec eos pduxerit
ad locū securū. Sic platus vidēs subditū in pi
culo cōstitutū: debet eū recipere in ore p̄ orōnez
et salutiferā exhortationē: et intra cordis viscera
p̄ compassionē. Sic faciebat paulus qđ dicit ad
phili. j. Testis est mihi de⁹ quō cupiā vos om̄s
in viscerib⁹ iesu xp̄i. Narrat iuli⁹ fronti⁹ et etiaz
valerius maxi. li. v. Cū chodr⁹ rex atheniensū
cōtra dorēses pugnatur⁹ cōgregasset exercitū:
sup cōuentu belli cōsuluit apolonis oraculum.
Cui responsus est qđ pars sua aliter nō vinceret:
nisi ipse hostili gladio interiret. Qđ quidē inno
tuit castris atheniensū et etiā aduerse parti dor
rensium. Tūc atheniēses regis sui custodiā mi
litibus cōmiserunt. Dorēses autē ne q̄s corpus
chodri lederet edixerūt. Qđ postq; chodr⁹ ag
nouit: imutato regis habitu familiarē cultū in
duit: et sarmentā collo gerēs: hostiū epulatiū cu
neos penetrauit: et vn⁹ ex militib⁹ quē falce per
cussit ipm̄ repercutiēs interfecit. Qđ quantū iste

Quinta proprietas.

propter ppli iui defleuisset salutē q̄ ob hāc causā
 faz gladiū sup se desiderauit hostilē. Erubescāt
 igitur inermes plati qui exēplo isli nō se oppo
 nūt murū p̄ domo dñi: quoz oculi sic aruerunt
 q̄ nondū pereūti cōpatientes pp̄lo lachrymam
 vnicā emiserūt. Verificat hodie illa euangelica
 parabola q̄ d̄r luce. x. q̄ viso sauciato p̄terijt sa
 cerdos ⁊ leuita. Quia videm⁹ tā de maioribus
 q̄ de minorib⁹ platis q̄ p̄patiunt de aiab⁹ sp̄ua
 liter sauciatis: cuz ad eoz spectat officiū vtpote
 medicoz sp̄ualiu⁹ saluti intēdere aiay. Nam vt
 ait grego. Cū curā ppli electus p̄sul suscipit q̄
 si ad egrū medic⁹ accedit. Sed sicut ait Bern.
 loquēs ad eugenū. Cū platoz quotidianas ex
 pensas quotidiano reciprocā⁹ scrutinio: ⁊ cō
 tinua dñici gregis detrimēta nescim⁹: de precio
 escay ⁊ de numero panum quotidiana cū mini
 stris discussio est. Kara admodū cuz p̄sbyteris
 colloquio celebrat de peccatis pp̄loz. Cadit a
 sina est q̄ subleuet: perit aia ⁊ nō est qui reputet.
 Unde ⁊ quidā versificās ait. Nō curāt aras s̄
 baras nō vera sed era. Nō equū sed equi: nō ino
 pes s̄ opes. Mirū ⁊ miserabile q̄ dolēt de amif
 sione denarij ⁊ nō tristant sup p̄ditione subditi.
 Quēsitū fuit aliq̄ndo q̄re oua strutionū suspēdū
 tur in ecclia. Aut q̄ sunt hoies q̄ dicūt plura mē
 dacia: Prima q̄stio soluta fuit hoc modo. Qua

Sexta proprietas.

lxxx

strutionū idcirco in ecclia suspēdūtur: ⁊ platoz
 oculis p̄ponunt: ne strutionē quo ad filioz incu
 riam imitent. De strutione nāq̄ d̄r Job. xxxix.
 Durat ad filios q̄si nō sint sui. S̄ ad sc̄dm sic
 fuit respōsum. Sacerdotes ⁊ clerici p̄re ceteris
 hoibus mētunt frequētius ⁊ etiā solēnius. Nā
 quotidie declamāt corā oibus. Defectio tenuit
 me p̄ peccatorib⁹ derelinquētib⁹ legē.

Sexta proprietas.

Sexto oculus pilos habet in palpebris q̄z
 Quātitas nō auget p̄cessu tēporis. Per pi
 los q̄ aiali exterius adherent significant t̄palia
 q̄ homini q̄si exteri⁹ adiacent. Cū Math. xvi.
 Nec oia sc̄z t̄palia adijciētur vobis. In hoc er
 go q̄ pili q̄ sunt in oculoꝝ palpebris nō crescūt
 p̄ p̄cessum etatis: s̄ sūt naturaliter determinate
 quātitatis: informātur eccliaſtici oculi videlic̄
 prelatis: ne tēporalia sibi multiplicent: s̄ medio
 crib⁹ sint cōtenti. Si em̄ regi terreno precipit̄ a
 dño. Deu. xvij. ne habeat auri ⁊ argēti immēsa
 pondera: q̄tomagis indicitur prelatis eccliaſ
 ticis qui non sunt domini sed dispensatores ec
 cliaſtice facultatis. Sed hodie in prelatis et
 personis eccliaſticis intantum creuerūt et mul
 tiplicati sunt isti pili: q̄ facti sunt ex om̄i parte pi
 losi: vt iam de ecclia impletū sit quod olim de
 babilone predictū fuit Esa. xiiij. Habitabūt ibi

strutiones: et pilosi saltabunt ibi. Per strutionem
 que pennas habet sed mole corporis pregrauatus in altum
 volare non valet: significantur hypocrite que bonorum
 vitam exterius imitant: sed a terrenis ad celestia
 nunquam per desiderium eleuantur. Pilosi vero sunt homines
 diuitiis temporalibus inuoluti: et isti dicuntur saltare
 in babilone. id est in ecclesia in qua fere confusa sunt
 omnia: quia ex temporalis opulentia surgit interdum lasciuia
 Deu. xxxii. Incrassatus est dilectus et recalcitrauit.
 De istis etiam sic pilosis idem propheta alibi meminit
 cum de babilone loquens ait: Pilosus clamabit
 alter ad alterum. Hodie namque videmus in ecclesia
 quod pilosus pilosum vocat: quia diues diuitie inuitat
 cum tamen dicat Math. xiiii. Cum facis pradium aut
 cenam noli vocare diuites: sed voca pauperes. Hec
 maledicta pilositas multum inualuit in prelati ecclesie.
 Nam a maiori usque ad minorem omnes auaricie
 student et pecunie congregande. Considerant enim illud
 quod ait Tullius. Optimam vectigal per symonia est.
 Utimur methaphoris et exemplis in fomentum
 auaricie et cupiditatis. Pauper inquit si pauper
 sit implebitur facile. Diues vero si prodigus sit exinanitur
 facillime. Videmus enim quod arca capacissima
 quotidianis sed per immisionibus ad ultimum
 adimplet. et ea que plena est multis emissionibus
 vacuat. Paruo etiam aquarum exitu tandem stagnum
 in aridam commutat. Videmus etiam quod si fonti sca

turienti vena auferat: non multo post fons consumitur
 et siccat. Sic de congestarum diuitiarum aceruis mun-
 nitissimis dum tamen frequentibus et continuis sumptibus
 expenditur: tandem totaliter quotidianis minuciarum sub-
 tractionibus exhauritur. Nam ut ait Claudianus
 Est luxus proplator opum cui semper adheres. In-
 felix humili gressu comitatur egestas. Ergo sumptibus
 est parcendum: et cumulandis diuitiis insudan-
 dum. Et ut dicit Iuuenalis. Lucri bonus est odor
 ex re quilibet illa tuo sententia semper in ore verset dijs
 atque ipso ioue digna poete: vnde habeat quod sit homo sed
 oportet habere. Nam secundum eundem. Quantum quisque sua
 numorum seruat in arca: tantum habet et fidei. Et iterum.
 Vincunt diuitie nec sacro cedit honori. Nam in
 hanc urbem pedibus que venerat albis. Meditationibus
 et fomentis hominum ipsorum animos amor vrit habendi.
 Hec est vanitas quam sub sole testatur Salomone
 reppisse Eccles. iiii. Quis est et secundum hanc. id est heredes
 aliquem: ut filium vel fratrem: et tamen laborare non cessat progre-
 gando superflua de quibus ignorat cui congregabit ea nec
 satiantur oculi eius diuitiis acquisitis sed si ibi ac-
 quiritur. Et reuera istud est vanitas: immo etiam
 magna pueritas. Nam ut ait philosophus commensuratio
 in fine non attenditur sed in his que ad finem ordinantur.
 Quis et cum sanitas sit finis quem medicus
 intendit in ea inducenda commensurationem non at-
 tendit: sed quantumcumque potest sanitatem inducit. 11

Septima proprietat.

eis q̄ sunt ad finē. s. medicina cōmēsuratōnē cōsi-
derat: q̄ nō quātācūq; medicinā ei q̄ patit̄ admi-
nistrat: ne eū interficiat: sed potius medicīe donū
z q̄ntitatē determinat: put morbus z patit̄is vir-
tus ex postulat. Hūc aut̄ scimus q̄ spūalia sūt bo-
na finalia z tēporalia tanq̄ ad finē ordinant̄. Ad
ea ergo spūalia sine cōmēsuratōe induci deberēt
z appeti. Tēporalia nō in mēsurā vnicuiq; decē-
ti. Sed hodie huius cōtrariū videmus fieri. Nā
fere q̄libet cōmensurat spūalia sibi dicens sufficit
mibi si hāc virtutē habeā v̄ gradū talis virtutis at-
tingā. Sz rar⁹ ē q̄ sibi mēsuret t̄palia dicens: mibi
sufficit hec p̄bēda: sed obtēta p̄ma appetit̄ z sc̄da
post hāc tertia: z sic vlt̄erius sine meta. Nā crescit
cupido cēsū crescente cupito.

Septima proprietat.

Septimo magna in oculo macula reputat̄ q̄
interdū in mēbris ceteris modica censerē.
Sic z idē peccatū malus est in p̄latō q̄ in subditō:
z in sacerdote q̄ in layco: sicut z spina plus le-
dit oculū q̄ manū: vt merito tāta sit differētia in-
ter p̄lati z subditī: sacerdotis z layci p̄uaricatōez
q̄nta est in festucā z trabē: p̄pter qd̄ dicit̄ Mat.
vij. Quid aut̄ vides festucā in oculo fr̄is tui z tra-
bē in oculo tuo nō vides. Sicut em̄ locus sacer
in q̄ delinq̄tur pct̄m aggrauat̄ sic z p̄sone gradus
z dignitas culpā exagērat. Vñ z iuuenalis ait̄ oē

Septima proprietat.

lxxij

gnimi vitīū tāto cōspectius in se crimē h̄z, quāto
maior q̄ peccat̄ habet̄. In huius rei figura moy-
ses legislator q̄ de aialibus immūdis tractabat
p̄ q̄ hoim̄ immūdiā designabat: circa immūdi-
ciā aut̄ diligentior fuit. Nā plures aues imūdas
q̄ p̄sces z bestias n̄umerauit. Ut patet deutro.
xiiij. Immūdiā cuiū designat̄ immūdiā cleri-
corū. Bestiarū aut̄ aut̄ p̄sces laicorū. Sic z cete-
ris paribus idē pct̄m cōmissum a sacerdote vel
clerico: grauius cōmissum est q̄ a laico. Sicut sa-
cerdos bonus: melioris est cōditōis q̄ bon⁹ lai-
cus: sic z peioris si fuerit vterq; malus. Nā sacer-
dos si malus est, officiū ad qd̄ tenet absq; pct̄o ex-
ercere nō p̄t: qd̄ tñ p̄t laicus etiā si fuerit mal⁹
Vñ sic bonus sacerdos vocat̄ angel⁹. Mala. ij.
Labia sacerdotis custodiūt sciam z legē req̄rent
ex ore eius: qz angelus dñi exercitūū est. Sic z sa-
cerdos malus vocari potest angelus malus. s.
diabolus. Nā sicut diabol⁹ peccat in oī suo ope:
licet etiā in se bono: vt quia credit deo vel quia
ad dei iussū de corpe egreditur obsessio: quia
hoc totum facit cū murmure z aīo malo. sic et sa-
cerdos malus etiā peccat bonum opus agendo
vt. s. missā celebrādo vel sacramēta eccl̄astica mi-
strādo. Et sic piculosi⁹ ē si q̄s dormiat sup equū
q̄ si dormiat sup solū p̄t piculū: sic graui⁹ z pi-
culosi⁹ peccat p̄lat⁹ q̄ subdit⁹. In cui⁹ rei d̄signatī

l ij

onem hely sacerdos de sella corruens legitur exprasse. Et itez cū subditi q̄si a collo dependeāt p̄lati si prelati ceciderit: ex cōsequēti sequitur: vt etiam subditi cū labēte labant. Cū plato dicitur esa. iiii. Princeps esto n̄r ruina aut̄ hec sub manu tua. Sicut em̄ videmus in nauigantibus q̄ si nauta nauigando defecerit: nō modicā affert remigibus lesionē. Si v̄o nauclerus in gubernando defecerit affert naui naufragium ⁊ subuersionem. Sic pctm̄ prelati q̄ habet alios regere magis nociuus est q̄ priuate persone. Eccl. x. Rex insipiens perdet ppl̄z suū. Et ideo d̄r de rege du tro. xvij. Hō reducet ppl̄m in egyptū equitatus numero subleuatus. Diligenter em̄ cauendus est om̄i qui in sublimitate cōstituit: ne exemplis ei⁹ cōmissus sibi ppl̄us corrumpat. Et q̄ debuit eū ad supernā pducere hierlm̄: ducat eum ad tenebras ⁊ merorem. Egyptus siquidem meror vel tenebra interpretat̄: p̄latus siquidem de om̄ibus tenet: ⁊ cū auctor esse videt̄: qz cū mala q̄ fiunt a subditis possit corrigere eoz merito particeps est que noluit emendare. Unde valde possunt et debent prelati timere audientes q̄ postq̄ israel cum madianitis fornicando dñz prouocauit: iratus dñs ad moyien dixit. Tolle cūctos p̄cipes ppl̄i: ⁊ suspende eos in patibulis cōtra solem ⁊ auertat̄ furor me⁹ ab israel. Peccasse quidem les

gitur ppl̄us: ⁊ fornicatio p̄ncipū nusq̄ exprimitur: ⁊ tñ ad patibulū p̄cipes rapi iubent. ⁊ in eorum pena dñs ppl̄o delinquēti placat̄: eo q̄ ex negligentia prelatorū sepissime excessus puenit subditoz. Patet igitur q̄ pcti macula magis nocet cū oculū corp̄is ecclie. i. p̄latū inicit: q̄ cū mēbrū aliud. i. p̄uatā p̄sonā polluit. Et id̄ sapiēter auctoz nature prouidit vt in sole nō esset macula: si cut eā esse videm⁹ in luna. Itā s̄z beatū Siluestre Sol oculus mūdi qm̄ coib⁹ astris p̄minet: ⁊ celū vēdicat esse suū. Sicut em̄ sol vniuersis eminet: vt radijs suis cūcta p̄lustret: sic p̄lat⁹ q̄si alter sol om̄ib⁹ p̄minēs singuloz merita cōspicere debz ⁊ instar solis opez virtuosoz exēplis q̄si q̄busdā radijs debet lutū. i. fluidū p̄ luxuriā deliccare: et cōgelatū p̄ auariciā ⁊ nimiam ipietatē aut arrogantiā dissoluere. Hō sine misterio ac notabili documēto: raro vel nūq̄ in sacra scriptura de obicuratione solis fit mētio qui statim sequat̄ lune ⁊ plurimū stellaz obtenebratio. Cū d̄r esa. xiiij. Obtenebratus ē iol in ortu suo: ⁊ luna nō splēdebit in lumine suo. Et Joel. ij. Sol ⁊ luna obtenebrati sūt et stelle retraxerūt splēdorē suū. Et Joel. iij. Sol cōuertet̄ i tenebras ⁊ luna i sanguinē. In q̄ spūaliter dat̄ itelligi: q̄ p̄lato peccāte p̄sequēter peccat ⁊ subditi: exēplo illi⁹ ad peccandū inducit. Dicitur em̄ Eccl. x. Scdm̄ iudicē ppl̄i sic ⁊ minister

De quatuor reb⁹ q^s debet

elus et qualis rector civitatis tales et habitantes in ea.

De quatuor rebus quas dñt spūales oculi cōtemplari. Ca. xiiij.

Ec quatuor d³ hō sepissime respicere. Scđitatē iniquitatis pprie. Calamitatē aliene miserie: acerbitatē pene ppetue: remuneratōnem vite btē. Ut sit oculatus ex oī pte: ista aialiu q̄ Joānes dicit se vidisse Apo. iij. Et aialia plēa erāt oculis añ et retro: et singula eorū i circuitu et int⁹ plena sūt ocul. Dextro em oculo d³ hō respicere p̄mia: sinistro supplicia Posteriori proximorū et miserorū q̄si a mūdo rectorū miseria. Anteriori: ppriā culpā Psal. Delictū meū corā me est sp. In huius figura dictū est Deu. iij. Ascēde cacumē phasge. et oculos tuos circūfer ad occidentē: et ad aq̄lonē austrūq; et orientē et aspice Per orientē eterna p̄mia q̄ sp̄ erūt i ortu et q̄si noua Per occidentē eterna pena i q̄ occidet et dñficiet oīs tpa lis leticia. Per austrū feruor pcti. Per aq̄lonem miseria pximi. D³ ḡ vnusq; multiplicif oculatus esse: vt n̄ solū aspiciat p̄sentia: vextiā dilligēt p̄sideret; suā. vñ Boe. d̄ psolatōe Hō qd̄ añ oculos ē sufficit itueri: s; rez exit⁹ prudētia metif. hec puidētia vel circūspectio est maxie decēs in plasto. Cñ Aristot. in li. de secretis secretoꝝ dicebat

spūales oculi cōtemplari. lxxxiij

Alexandro S^{is} puidus puidēdo q̄ pnt ptingere. Nā cū euenerit tūc sciet hoies q̄ oculi tui pcul viderint: et ppter hoc tuā laudabūt sapiam: et cauebūt tuā offēdere maiestātē Primū aut int̄ quatuor aspiciēda enūerata supius: ē ppria culpa. Cñ pctōri d³ Je. iij. Leua oculos tuos i directū: et vide vbi nūc pstrata sis. Utator siqdē si oculos leua uerit et viā imūdā piculosā et distortā viderit reuertēs ab ea diuertit. Cñ at pctōꝝ est imūda pp̄ lūtū luxurie: piculosa pp̄ foueas auaricie distorta pp̄ deuatiōnē supbie: et iō secuz est a tali via retrorsū abire. Et paulo ante p̄miserat pp̄ha. Scito et vide qz malū et amaz est reliq̄sse te dñm deuz tuū D³ em hō scire p̄ p̄teritoꝝ recordatiōnē: videre p̄ p̄ntiū p̄sideratiōnē qz malū ē sibi pp̄ gratiōꝝ spoliatiōnē: et amaz pp̄ p̄scie lesiōnē se dereliquisse dñm q̄ eū creauit cū nō erat: dñs q̄ possedit eū cū tā erat suū: q̄ redemit eū cū pierat. D³ igit hō culpā suā respicere: hoc at ad detestādū nō ad delectādū alias pctm̄ p solā recordatiōnē interficit. In cui⁹ signū vxor loth iterijt: q̄ sodomā d̄ q̄ exierat retrorsum p̄uersa respexit. Gen. xix. et ideo dicit augu. O homo si te videres tibi displiceres et mihi placeres. nunc autem quia te non vides: tibi places et mihi displices. Veniet tempus in quo et tibi et mihi displicebis. Mihi cum iudicaberis: tibi cū ardebis. Nūc em̄ peccatores nō vis

dent piculū status sui: nec mirū qz sunt excecati: llij. Re. vi. Percute gentē hāc cecitate Et seqtur Dñe apī oculos istoz vt videant. Aperuitqz dñs oculos illoz z viderūt se esse in medio samarie. s. inter hostes. Sic pctōz si oculos apertos hēt: i medio hostiū. i. demonū se videret. Diabolus ei primū nititur hoiez excecari: vt pctm̄ suū nō possit videre: sicut latro domū ingressus cōsuevit p̄mo lumen extinguere. Un̄ z antiochus tēplū ingress⁹ legif cā delabrū luis obstulisse. i. Mach. j. Sicut em̄ samson a dalila deceptus a philisteis captus: p̄mo crinibus est nudatus: postmodū excecatus: z post tertio funibus est ligatus. Sic et peccator deceptus a carne: captus a demone. p̄mo virtutibus spoliat⁹: secūdo oculis interiorib⁹ excecatur tertio peccatoz funibus constringit⁹. Et sicut vrsus excecatus peluis claritate corā dño suo ludit: sic z peccator excecatus apparenti delectatiōe: corā demonibus pctō lasciuit. Un̄ legif Judī. xvj. qz postqz philistijm excecauerūt samsonē: p̄ceperunt vt iocaretur samson z ante eos luderet. Et sicut rex babylonis filios sedechie in oculis eius interfecit z eiusdem sedechie oculos eruit: sic z rex cōfusions diabolus opa bona per peccatū mortificat: z peccatozē spūaliter excecatur. Et postqz hō cessat a bonis opibus: grē et lumē subtrahit z penitus excecatur. Pro tanto autem

pctōzes excecati sūt: qz discretiōis iudiciū amiserūt: significati p̄ sodomitas q̄ put dicit. Gen. xix. percussi cecitate ostiū loth nō potuerunt inuenire. Loth em̄ interpretat⁹ declinās: z ipsi a pctō nesciunt declinare.

Secūduz qz spūales oculi dñt cōtēplari.

Secūdo inspicienda est primoz miseria Ecclē. iij. Oculos tuos ne trāsuertas a paupere. Et iterū: Ab inope ne auertas oculos tuos Idē ingemiat vt magis ad pietatis aspectū nos moneat Pauci sunt ei q̄ p̄ cōpassionē in pauperem respiciūt: sed multi q̄ ab eis p̄ in misericordiā oculos auertūt: z eoz miseras videre non p̄nt. Oculus em̄ q̄ est in lumine nō videt eū q̄ est in tenebris. Sic z diues existēs in luce p̄spicitatis: nō videt pauperē q̄ est in caligine paupertatis. vnde z pincerna q̄ diu fuit in tenebris carceris ioseph affictum nouit: z socius fuit. Sed egressus ad fulgorē p̄spicitatis: ipm̄ amplius nō agnouit. Un̄ succedētibus p̄spicitatis oblitus est pincerna interpretis sui Gen. xl. Intellexi qz qdam dña cum videret pauperes tpe charistie herbas ad esum colligentes in agro. Nonne inqt isti possunt comedere pisa cum lardo. Rēdit vnus de assistētibus Possent vtiqz si haberēt. Huius qdē oculus qz in luce p̄spicitatis positus erat: iccirco pauperū in tenebris paupertatis degētū iopiā nō videbat.

Nam vter plen⁹ nescit qđ captat egenus. Et si
 cut videmus qđ qđ diu in lumine fuit: si accedit ad
 egrū existēte in tenebris: nō statim eū cognoscit:
 nisi postqđ diu cū eo pmanerit. Sic qđ in p̄speri-
 tatis lumine vitā agit: eos qđ sūt i tenebris aduer-
 sitatis positi: pietatis oculo nō aspicit nec cogno-
 scit: nec eoz miseret: nisi postqđ eis p cōpassionez
 se coaptauerit: vt sic cōpatiat i mēte: sicut illi pa-
 tiunt in corpe. Hec figurata sunt. Exo. iij. vbi le-
 git qđ moyli ituro vt videret visionez magnā ait
 dñs Tolle calciamēta de pedib⁹ tuis. q. d. hāc vi-
 sionē videre nō poteris: nisi pri⁹ calciamētis de-
 positis: qđ postqđ deposuit ad vidēdā visionē: qre
 rub⁹ arderet z nō cōbureret accessit. Rub⁹ ardēt
 z nō cōbust⁹ est paup vltim⁹ i paupate z miseria
 p impatiētā nō fract⁹: sed pmanēs p patientiā il-
 libatus: qđ diuites calciati rez admirabilē z ma-
 gnā reputāt visionē. hūc rubū videre nō valet
 oculo cōpassiōis diues stipat⁹ diuitijs z delicijs
 et nullis adust⁹ incōmodis: nisi pri⁹ soluerit cal-
 clamēta pedes ab offendiculis protegētia. i. car-
 nis nutrīmēta: quib⁹ impediunt affect⁹ mētis ne
 pcedāt ad opa pietatis. Un⁹ z picerna de qđ pri⁹
 mētio fuit facta: dū esset i carcere tāqđ discalciat⁹
 a delicijs segregat⁹ bñ videbat rubū qđ ardebat z
 nō cōburebat. i. ioseph qđ pattebat: s; nō deduce-
 bat. s; postqđ p̄speritatis z deliciaz calciamēta re-

sumpsit: ipz vltim⁹ n̄ agnouit. Uis videre hōez
 i paupes liberalē: z ab eoz necessitatib⁹ nequā
 oculos auertētē: respice ad btm̄ iob z audi qđ loq-
 tur: vt iust⁹ z timēs deū z recedēs a malo. Hō dic-
 ad me p̄fluebāt vndiqz historiōes z mimi: adula-
 tores z rumige ruli: venatores: z fabulaz iutiliū
 p̄cētores. nō dic vrsos alebā: vlt symias z catulos
 educabā: s; dic Humer⁹ me⁹ a iūctura sua cadat
 z brachiū meū cū ossib⁹ p̄terat: si negaui paupib⁹
 bus qđ volebāt: si oculos vidue expectare feci. Si
 comedi bucellā meā sol⁹ z nō comedit pupill⁹ ex
 ea. Et paulo aī dicit ocl⁹ sui ceco z pes claudo
 pat erā paupēz. Et vt magis affluas pietat⁹ opi-
 bus: vide aliū: qđ btm̄ iob imitat⁹: oculos vidue n̄
 fecit expectare. Narrat in historijs romanor⁹: qđ
 cū traian⁹ itur⁹ i bellū cū exercitu suo iā ascēdis-
 set equū: qđā paupcula vidua pedē ei⁹ apprehen-
 dit: z exclamauit ad imperatorē z dixit. Dñe fac
 michi iusticiā de eo qđ filiū meū iterfecit. Qui ille.
 Ego cū rediero: plenā iusticiā exhibebo. Et illa
 Quis inquit si nō redieris? Et ille. Satisfaciet tibi
 successor meus. Et illa. Tu michi debitor es
 fm̄ merita recepturus: et fraus est non reddere
 quod debetur. Successor tuus premiabitur de
 liberali iudicio: te autē n̄ liberabit aliena iusticia.
 Hōs h̄bis ip̄erator mor⁹: de equo descēdit: z to-
 tum exercitum expectare fecit: et sedens pro tr̄s

Tertium quod oculi spirituales

humili de causa vidue diligenter inquisit: et satisfactioe digna eius misericordiam releuauit. Et ideo: quod est dictum mirabile: de eius oculo pietatis respiciens: precibus beati gregozij ab inferis reuocauit. Vti enim misericordes: quam misericordiam consequentur. Iste cum beatus iob huius potuit dicere. Si oculos vidue expectare feci. iob. xxxij. Et cor vidue consolatur super se. iob. xxix.

Tertium quod oculi spirituales debent contemplari.

Tertio inspicienda est gehennalis pena. Hieronimus propheta postquam omnem successum viderat: et faciem eius a facie aquilonis: et audierat dicentem dominum. Ab aquilone pandet omne malum. Iere. i. hortabatur ceteros ad idem speculum pertuendum. Iere. xiiij. Leuate oculos vestros et videte quod veniunt ab aquilone. Per aquilonem enim quae est regio intemperatissima: et a sole maxime elongata: congrue datur intelligi infernalis pena: in qua erit acerbitas pene: et elongatio a sole iusticie propter carentiam visionis diuine. Hanc penam beatus respiciebat Hieronimus. quae dicebat. Cum considero iob sedentem in sterquilino: iohannem esurentem in heremo: paulum occisum neronis gladio: petrum suspensum in patibulo: tunc cogito quod in futuro reprobis faciat quod in presenti sic affligit quos amat. Hic aspectus utilis est ut culpa vitetur: et ut pena presens facilis reputetur. Unde dicit Isidorus. in libro soliloquorum: Proponere tibi aduersus carnis ardores futuri supplicij ignes. Memoria ardores gehenne: ardores

debent contemplari.

lxxxvij

rem excludit luxurie. Videmus quod quoniam digitus est adustus: applicatur ad ignem: ut minor calor possit extrahi per maiorem. Sic et peccator inflammaris igne peccati: si per considerationem igni se applicet infernali: minor calor extrahi poterit a maiori. Ecclesiasticus. vij. Memorare nouissima tua. id est. inferni supplicia: et in eternum non peccabis. Facit etiam haec meditatio ut presens pena reputetur facillima. Unde dicebat beatus Bernardus. Vigilias times et ieiunia manuumque labores. Sed haec leuia sunt flammam perpetuas meditanti. Narrat Beda in libro de gestis anglorum: quod tempore constantini imperatoris minoris quidam pater familias cum decessit in anglia: eius anima ante tribunal iudicis est adducta: ubi tandem obtinuit dei genitricis intercessionibus ut presens inspectis penis infernalibus: post hoc rediret ad corpus. Reuixit igitur quae erat mortua: et enarratis iam visis mirabilibus: et rebus suis erogatis pauperibus: salutatis cognatis et familiaribus profectus est in quandam insulam: ubi tantam egit penitentiam: ut lingua silens ostenderet quanta tormenta vidisset: et in maxima hieme nudum se mergebat in flumine. Et cum super hoc arguerent amici eius et noti ridebat. Sinite me: nam grauiora vidi. Consideratio gehennalis pene facit oculos aperire. Nam secundum Gregorium. pena oculos aperit: quos culpa claudit. Et non solum hoc facit cum fuerit expta: ut patet de diuite epulone: quae eleuans

oculos suos cū esset i tormētis: vidit lazarū: a q̄
 pri⁹ cū eēt in delicijs auerterat oculū: s; etiaz si
 fuerit p̄sideratiōis oculis diligēter inspecta. Sic
 enī collyriū clarificat oculū: sic ⁊ cōsideratiō in
 fernaliū tormētoꝝ. Un̄ ⁊ iob cui⁹ oculus erat ad
 videndū a deo valid⁹ vt deo diceret. Nūc oculus
 me⁹ videt te. Job. xliij. q̄si collyrio inūxerat ocu
 los vt videret. Dicit em̄. Job. xvij. In amaritu
 dinib⁹ morat⁹ ocul⁹ me⁹. Collyriū em̄ est oculi
 mordicatiū. Illi⁹ igit⁹ oculus morat⁹ in amaritu
 dine q̄ diligent⁹ p̄siderat amaritudinē gehēnalis
 pene. Et p̄ hui⁹ amaritudinis p̄siderationē: a
 missaz recuperat visionē. Un̄ in signū hui⁹ thobi
 as fellis linitioe visuz legit⁹ recepisse. Thob. xj.
 Et iō pctōres q̄ nō p̄siderāt infernale tormētū:
 sūt sicut rei: q̄ velatis oculis ducūtūr ad patibuz
 lū. Sic em̄ cec⁹ est q̄ nō videt pctm̄ suū vt ei dis
 spliceat: ⁊ celeste p̄miū vt ei placeat. sic q̄ nō vi
 det eternū suppliciuū vt eū deterreat. Et mirū est
 q̄ hoies inferni supplicia nō p̄siderāt: v̄ si cōsi
 derāt nō formidāt: cū tñ demones credāt ⁊ con
 tremiscūt. vt d̄ Jaco. ij. Legit⁹ in vitis patrū q̄
 sc̄tus q̄dā cū eū grauit⁹ spūs fornicatiōis tētaret
 orauit dñz vt tētatoꝝ spūs ei visibilis appareret
 Tūc demō in hūana specie ei apparuit. Quo vi
 so sc̄tus ait. Quid tibi p̄ficit q̄ me tētas: hoc ē
 em̄ sūma fatuitas: Hosti em̄ q̄ qñ aliquē in pec

catū p̄cipitas: pctm̄ tuū ⁊ penā p̄ p̄sequēs aug
 mētas: ⁊ nihilomin⁹ studiū tuū tēdit totalit̄ ad
 tētandū ⁊ ad p̄cipitandū hoies in pctm̄: ⁊ sic p̄
 p̄ns ad pene tue cumulū ⁊ augmētū. Rñdēs di
 abolus ait: Scio inqt̄ vez qd̄ loq̄ris: s; dicā tibi
 causā tētatiōis. Scio ei q̄ q̄sto plures pecca
 re fecero: tāto diē iudicij retardabo. Illā aut̄ diē
 sup oia reformido: in q̄ dirā illā sniam me audi
 tuz expecto. Ite maledicti in ignē eternū: q̄ pa
 rat⁹ est diabolo ⁊ āgelis ei⁹. Et vt fulminatōes
 illi⁹ sententie saltem ad tēpus valeam retarda
 te: idcirco nitor homines sic tentare.

Quartū qd̄ debet oculus respicere.

Quarto inspiciēda est remuneratio sempit̄
 na. Un̄ d̄ de moyse Leui. xj. Aspiciēbā ei
 in remunerationē. Et iō d̄ esa. xxxiiij. Oculi tui
 videbūt iherlm̄ ciuitatē opulentā. Hec est em̄ ci
 uitas quā describit Bern. in li. medita. dicēs. O
 ciuitas celestis māsis: segura patria: totū p̄tinēt
 qd̄ delectat. Incole q̄eti: ppl̄s sine murmure: q̄
 gliosa dicta sūt de te ciuitas dei. Sicut letantiū
 omniū nostrū habitatio est i te sc̄ta dei ciuitas.
 Ibi pax: pietas: bonitas: lux: virt⁹: splēdor: ho
 nestas. Gaudia leticie: dulcedo: vita p̄nis. glia
 laus req̄es: amor ⁊ cōcordia dulcis. Que ergo
 nos angit vesania vitioꝝ sitire absinthiū: hui⁹
 mundi sequi naufragiū: imple tyrannidis ferre

Quartū qđ debet oculus respicere.

dominū: et nō magis cōuolare ad angeloz societatem: sctōz splēdorē: regis potētis honorē: sup: ne glie decorē. vñ in celestibus cordis nr̄i oculus p̄ meditationez et desiderium deberet esse fixus. Qđ etiā docet hūani corporis erecta figura. Et hoc est qđ dicit poeta *Prōnaq; cū spectet aialia cetera terrā. Os hoi sublimē dedit celūq; videre. Fuit et erectos ad sydera tollere vultus.* Hinc empedocles interrogatus ad qđ natus esset r̄ndit: vt celū syderaq; cōtēpler. Cuius etiā dicti *Ber. siluestris* meminit dicēs. Querētī empedocles cur viueret ait *Ut astra inspiciā: celū subtrahē nullus ero.* In vitio patrū legit: qđ beatus anzelmus cū morerē: a fr̄ibus requisitus: vt priusq; migraret ad deū: relinq̄ret eis vnū edificatorium et memorabile v̄bū: dixit eis *ibi vbi.* Quo dicto emisit sp̄m. Post cuius trāsitū solliciti fr̄es vt intelligerēt v̄bōrū sensū: p̄ habēda expositione miserūt ad quēdam aliū sctm̄: qđ rescripsit eis: *Hec est vt puto verboz intelligentia ibi v̄ra fixa sint corda: vbi vera sūt gaudia.* Ad hanc inspectionē celestū hortabat *Die. virgine eustochiū in ep̄la. lxxxi.* *Egredere q̄so paulisper de carcere: et presentis laboris mercedē ante oculos tuos pinge: quā oculus nō vidit: q̄lis erit dies illa: cū maria mater dñi choris occurret comitata v̄gineis: cū post mare rubz submerso cum suo exercitu phas*

Sexta proprietas.

lxxxix

saone tenens tympanū p̄cinet respōsuris. Cante mus dño gliose r̄c. Tūc etiā ip̄e sp̄s occurret et dicet. *Surge p̄pera amica mea: colūba mea: formosa mea et veni.* Tūc etiā angeli mirabūt et dicēt. *Quē ē ista qđ p̄gredit q̄si auroza p̄surgēs.* Et debūt te filie et p̄dicabūt: regie et laudabūt. *Sara cū nuptis obuias veniet: āna cū viduis: pueri qđ clamabūt* *Osāna i excelsis.* Quoties te vana seculi delectauit ab̄itio: q̄tēs ibi videris aliqđ gl̄iosuz: sic ad paradysum mente transcende.

De tribus visibilibus oculum delectantibus. Capitulū. xliij.

Quia v̄o sunt qđ corporalis oculus delectabilē intuet. *Clidēz aq̄ limptiditate: florū et viridiū venustatez: et speculi claritate.* Cū v̄o. Delectāt oculū liphā, viroz speculūq; *Per aquā intelligo virginez gl̄iosaz: p̄ flores et viridia: sctōz agminaz p̄ speculū dñz ih̄z xp̄z.* *Brā si q̄dez v̄go d̄z fons hortoz pute⁹ aquaz viuētū.* *Lātī. liij.* *Itā sicut aq̄ cōis est oib⁹ iuxta illud.* *Ulus cōis aquaz: sic v̄go b̄ndicta iustis et pctōrib⁹. vñ btūs.* *Ber. Maria oib⁹ oia sctā ē, vt d̄ plenitudie ei⁹ accipiāt vniuersi.* *Capitū redēptionē: eger curationē: tristis p̄solationē, re⁹ veniā iust⁹ et r̄am angelus leticiā: fili⁹ dei humane carnis substātiā deniq; tota trinitas gl̄iaz: vt nō sit qđ se abscedat*

m j

a calore eius. Et azelmus i meditatiōib⁹ dīc. D. dñā ad te venit ⁊ te laudat ꝑcio iustoz leta. Ad te fugit territa turba reoz. Utinā ⁊ cor meuz amore tuo lāgueat: aīa liq̄ fiat; caro deficiat. Sūmū em̄ post dñm est: te intueri: in tuis laudib⁹ delectari. Prop̄ qđ ip̄a instar aq̄ oib⁹ se exponēs dīc Ec cle. xliij. Trāsite ad me oēs q̄ ꝑcupiscit̄ me. Ac si diceret illud qđ scriptū est Esa. lv. Dēs sitiētes venite ad aq̄s. In aspectu hui⁹ aq̄ delectabilis in figūt̄ aīe sc̄toꝝ. iuxta illud Can. v. Ocli tui sic colūbe sup̄ riuos aq̄ꝝ q̄ residēt iuxta fluēta plenissi ma. Nec mirū si delectabilis ē eius aspectus nā pulchritudinē cādor̄is eius admirabit̄ oclus: vt dīc Eccl. xliij. Hec ē em̄ hester regina: de q̄ dīc hester. ij. Erat em̄ formosa valde: ⁊ incredibili pulchritudie oīm oculū ḡrosa. Un̄ ⁊ aīe sc̄te velut ad eius ꝑtuitū sitibū de dicūt ei Lā. vj. Reuertere re uertere vt itueamur te. Sūt qđā clericus btē ⁊ ḡni deuotissim⁹: q̄ diligent̄ attēdēs illud qđ dīc Lā. iij. Quam pulchra es amica mea q̄ pulchra es oculi tui colūbaz. Et ifra eodē. Tota pulchra es amica mea ⁊ macula n̄ ē i te. Et ifra. vj. Pulchra es amica mea suavis ⁊ decora. Et ifra. vij. q̄ pulchra es ⁊ q̄ decora charissima i delictis. Audiēs q̄ hec oīa itelligūt̄ ⁊ reponūt̄ d̄ btā ⁊ ḡie rogabat eā deuotissime vt ei se dignaret̄ oñdere: bt̄m se reputās si eā tā speciosa sol⁹ posset aspicere. Post

m̄tra venit ad eū āgelus: ex ꝑte btē ⁊ ḡis destina tus: ⁊ salutās clericū dixit ad eū: Dñā n̄ra exau diuit̄ orōnē tuā ⁊ mādat tibi q̄ tali die ⁊ hora ad te veniet ⁊ videb̄ eā. Sz scias hoc eē nimis icōue niēs ⁊ idignū: vt postq̄ ocli tā tā speciositatē aspe xerint ⁊ decorē oīm excessiuū: postmodū videant aliqđ terrenū vel caducū. Nō curo inq̄t clericus si hā de cetero cecus: ex q̄ eā fuero semel ꝑtēplat⁹. Cū at̄ abiss⁹ āgelus cepit ille ex infirmitate eē solli cit⁹ mltū ⁊ cogitabat qđ vltra faceret postq̄ oculos amississet. Decetero inq̄t scribēdo lucrari nō pote ro panē meū sz oportebit me vltēr⁹ eē miser ⁊ mē dicū: ⁊ amittā oē solatiū: ⁊ potero dicē cū thobia Quale gaudiū mihi ē q̄ i tenebris sedeo ⁊ lumen celi nō video. Tādē cogitauit ⁊ dixit. Quā btā vir go venerit: vnū oculū ad vidēdū aperiā ⁊ aliū clau dā ⁊ sic tm̄ vnū amittā: ⁊ cū mihi vnus remāserit hic mihi bñ sufficiet. Postq̄ aut̄ assignata hora gl̄iosa ⁊ go apparuit: tantā pulchritudinē ⁊ clarit atē aspexit q̄ nec exp̄mī nec cogitari possit. Cū q̄ manum suppositā altari oculo ne eaz cum illo cerneret amoueret vt illū oculuz ap̄iret ⁊ sic eam plenius aspicere: ⁊ go gloriosa disparuit: ⁊ eam amplius nō vidit. Tunc ille vno orbatus oculo: illo. s. q̄ eā viderat altero saluo q̄ eā nō aspexerat seipm̄ acriter arguebat: ⁊ mestus nimium cum la chrimis hec dicebat. Deu miser q̄re vnū oculū

clausi quare non ambos apud utinam toro fuisse oclus
 ut ea posse videre plenius. Cumque diu beatam virginem
 exorasset: ut se iterato sibi ostenderet ut residuo sal-
 te oculo ea usquequaque videret: desiderans oculo utro
 que parari ut ea polliciter iteque contemplari: missus iteque an-
 gels dixit ei. Mandat tibi dona mea cuius sum nu-
 cius. Amice quod petis amplius: vis ne iteque me vi-
 dedo orbari oculo residuo. Et iteque dicit. Etiam mille
 oculos si haberem obtinere perpetuo perdere: dum non pos-
 sem ea perfecte videre. Cui angelus. Et ipsa clem-
 tissima mandat tibi quod ea videbis iterum et supersitem
 nequeque amittes oculum immo etiam recuperabis perditum
 quod et non multo post fuit factum. Iterato namque dulcissi-
 ma virgo ei apparuit et se sibi videndam et contemplandam
 exhibuit: et amissum eisdem oculum restauravit. Ex quo
 possumus aliquando impedire quanta sit pulchritudo
 virginis gloriose et que delectabile est oculis ea videre.
 Unde et anselmus dicit in meditationibus. Pulchra
 est maria ad intuendum: amabilis ad amplexandum:
 delectabilis ad videndum.

Secundum quod delectat oculum est flos venustas.

Secundum quod delectat oculum est flos venustas
 et viridum amenitas. Unde dicitur Ecclesiasticus. xl. Virgines et
 spem desiderabit oculus: et super hoc virides saties et
 ecc. xxxix. Florete flores et fructum in gratia. quia et sancti
 floruerunt interioribus per sanctum propositum: et fructum ex-
 terius per exemplum: non grati sunt oculo ad videndum.

Delectat siquidem oculus viri iusti cum cernit rosas
 martyrum. violas confessionum. lilia virginum. Ita secundum plin-
 nium flos rose inter ceteros flores obtinet principat-
 um. Et ideo principalis pars huius. scilicet caput. solet floribus
 bene coronari rosarum. Est enim flos rose venustus aspe-
 ctu: fragrans olfactu suo namque decore reficit aspe-
 ctum: et sua fragrantia allicit odoratum. Per quod con-
 grue designat preeminetiam martyrum. Unde et calatus
 sanguineas rosas huius: significavit per thomam martyris
 stephani loculum: ut habet in legenda inuentionis reliquiarum
 eius. Et ecclesiasticus. i. de symeone qui interpretatur obedi-
 ens: et significat quemlibet martyrem qui deo patri fuit
 obediens usque ad mortem. Quasi arcus resurgens inter
 nebulas glorie: et quasi flos rosarum in diebus vernis. Ar-
 cus enim celestis resurgit in medio nubis et sancti mar-
 tyres rutilant in medijs tormentis. Et dicitur esse inter
 nebulas glorie: quia dum affligebantur erant in celesti gloria
 meditatione. Dicitur autem quasi flos rosarum in diebus ver-
 nis propter imitationem dominice passionis que fuit in tpe ve-
 nis. Flos viole cum ad perfectum venerit. caput incli-
 nat et deprimat: et putat substatie contemnat magni-
 tudine virtutis et fragrantie: et sanctos significat professo-
 res qui maxime fuerunt humiles. Unde vnus eorum ait. Qui ce-
 teras virtutes sine humilitate congregat. quasi puluere
 in vetu portat. Dicitur et aliter. Nil ita a puericia vita
 re conatur suum quam tumere animam et erectam ceruicem dei pro-
 se odia provocare. Huius enim dominum et magistrum meum in

carnis humilitate dixisse. Discite a me qz mitis
 suz z humilis corde. Flore hō liliij nihil grōsi⁹ est
 in colore fm pliniū: redolētī⁹ i odore: efficacī⁹ in
 virtute. Hic etiā flos liliij hoc ppriū: qz cū iteger et
 intact⁹ pmanet suauit⁹ redolet: p fract⁹ aut z ma-
 nib⁹ pfricat⁹ horribiliter fetet. Et iō pgrue hō gl-
 nitatē significat: q̄ nihil grōsi⁹ nihil fragrātī⁹ dū
 pmanet illibata. Fetet aut z deo z hoib⁹ si fuerit
 p impudiciā violata. Scti igit flozuerūt in via
 p puritatē puerfatiōis: flozēt z nūc quo ad aīaz p
 adeptiōē felicitatis. Un̄ i psal. Plātati i domo
 dñi in atrijs do. d. n. flozēbūt. tandē etiā i corpe p
 dotē icorruptiōis. Un̄ in psal. Flozēbūt de ciuita-
 tate sicut fenū terre. Illi enī q̄ erūt de celesti ciuita-
 te flozēbūt sicut fenū tre. i. ad similitudiez herbe. si-
 cut enī herba i hyeme morit⁹ z i renouatiōe tps re-
 nascit: sic z corpe hoīs i pñti vita resoluit in pul-
 uerē: z i futuro resurget in icorruptōez. Bñ videt
 spūalit⁹ cec⁹ esse quē nō delectat floz tā speciosoz
 aspect⁹. Et sicut aspect⁹ floz z vtridū visuz cor-
 poralē roborat z pfortat: sic z vita sctōz z glia ita-
 entū spūale robur augmētat. Un̄ gre. Si facta
 pcedētū recolam⁹ n̄ erūt graua q̄ toleram⁹. As-
 piciam⁹ igit rēlas patie martyz: vt exuētes igna-
 uā fruct⁹ bonoz opez pducam⁹. Ad qđ monet
 Eccl. xxxix. Obaudite me diuini fruct⁹ z q̄li ro-
 se plātate sup riuos aquaz fructificate. Aspicias

Gregor.

mus z violas hūillū p felloz vt deponētes supbi-
 az p hūilitatis redolētiā placeam⁹ vt possem⁹ di-
 cere illō cātī. i. Cū esset rex in accubitu suo nard⁹
 mea dedit odorē suū. Nard⁹ est herba modica z
 aromatica: z humilitatē significat: sic dicit glo.
 q̄ deo plurimū est accepta. Aspiciamus etiā lilia
 hō ginū vt abistiētes imūdiā sctimontā iduam⁹
 Eccl. xxxix. Flozete flozēs q̄si liliū date odorez.
 Qui vult ergo oculos mentis reficere dz eos ad
 sctōs leuare z cū psal. dicere Leuaui oculos meos
 in mōtes. i. ad sctōs p altitudinē celestis puerfa-
 tionis sublimes. In his mōtib⁹ amenitatē tantā
 inueniet qz mūdi oblectamēta despiciat. Instar
 onagri de quo Job. xxxix. Cōtēnit multitudinem
 ciuitatū circūspicit mōtes, pascua z virētia queqz
 pcurrit. Circūspicit ei in mōte maritū pascua pa-
 tiētē. In mōte p felloz: pascua hūilitatis z obedi-
 entie. In monte hō ginū pascua pudicitie. Propē-
 tā dicta scti pgrue figurati sunt p virgas virides
 in parte decorticate q̄s posuit iacob i canalib⁹
 ad quaz aspectū oues cōceperūt varios fet⁹: vt
 legit Gen. xxx. Virge iste sunt scti: q̄ q̄uis essent
 in terra quantū tū poterāt erigebant⁹ ad celestia.
 Dicunt aut virides: qz ad bonū opandū semper
 erāt recētes: z cū psumauerāt: se eē adhuc i initio
 reputātes. dicūt aut ex pte decorticate: qz eoz sci-
 tas non ē nob detecta totaliter sed in parte. Mul-

m iij

Tertium quod delectat

to etiā in eis plura latēt intrinsecus q̄ appareant nobis extrinsec⁹. **C**att. iij. Absq̄ eo qd̄ intrinsec⁹ latet. hec virge i canalib⁹ sunt posite: qz vite sctōz scriptis sunt cōmēdate: z q̄si q̄busdā canalib⁹ per hmōi scripta fluit ad nos sctōz noticia. hoz aut̄ cōuersationē añ oculos debem⁹ h̄re vt eos imitādo varios ser⁹ bonoz opez possim⁹ p̄cipere. Post q̄ aut̄ ocul⁹ mēt̄is n̄re virozē sctōz aspexerit quē habuerūt in via: eleuari d̄z vt ampli⁹ delectet: ad intuentū etiā virozē quē ip̄i scti iā p̄teplant i patria: de quo dicit **H**ugo li. iij. de claustrō aie. **V**iriditas pratelli q̄ ē i medio claustrī padisi: oculos supnoz ciuiū recreat z eos semp sua nouitate cōfortat. **N**ihil em̄ ibi vetustū v̄l trāsitorizū erit: sed semp i nouitate sue viriditatis absq̄ dubio p̄manebit. **I**n medio pratelli ponit lignū vite: vt vita sit in amenitate. **E**st em̄ vite lignū sapia dei p̄ris qd̄ setis ei⁹ salutē p̄seruat z vitā p̄stat cū illuc hō puenerit qd̄ petat v̄lteri⁹ nō habebit. **T**ūc em̄ si lebit iniquitas z abūdabit charitas: nec q̄c̄q̄ ibi d̄ficiet vbi vnusq̄q̄ oia habētē in se h̄z: nihil deesse poterit: q̄n̄ dei sapia oib⁹ oia p̄uidebit. **I**bi null⁹ in suo ordie deficiet q̄n̄ in libro diuine sapie i quo scriptus est ordo nature vnusquisq̄ leget.

Tertium qd̄ delectat oculum.

Tertū delectatiuū oculi est aspect⁹ speculi. **I**n libro em̄ de speculis demōstratiue p̄bat

oculum.

xliij

qd̄ oculus in speculo naturalit̄ delectat: q̄ em̄ t̄m̄ modo seipm̄ specular̄ eo q̄ interi⁹ i eo p̄tactus radij cōgregant̄ z in superficie specularis corpis re flectunt. **S**ic z p̄teplatis oculis si i eternitatis speculo delectat: in seipm̄ reflecti nō cessat: z ex cōsideratiōe puritatis z mūdicie quā in speculo illo cōspererat p̄scie maculas incessabilit̄ purgat. **H**oc est em̄ speculū z exēplar de q̄ d̄z **E**xo. xv. **I**nspecte z fac p̄m exēplar qd̄ tibi in monte mōstratū est **E**t ideo **J**ere. iij. d̄z aie. **L**euā oculos tuos in directū. s. ad intuentū hoc speculū: z vide vbi nūc p̄strata sis **L**ū em̄ de⁹ z aia sint ad eādē imaginē, cū aia p̄teplat puritatē dei p̄pedit vilitatē sui. et ideo iob postq̄ hoc speculū respexerat defect⁹ suos cōsiderās: seipz arguebat. vñ z dicebat. **N**ūc oculus me⁹ videt te: idcirco ip̄e me rephēdo z ago p̄nias. **D**icit aut̄ vulgarit̄ q̄ turpis naturalit̄ nō libēter speculū intuet̄ ne de sua turpitudine in specta tristet̄. sic z multi in suis pctis z imūdicijs obstinati nō libent̄ speculū istud aspiciūt s̄z ab ei⁹ intuitu se auertūt: z iō suos imūdicias nō aduertūt nec aufert̄: iō d̄ic̄ d̄ns **J**e. ij. vertet̄ ad me tergū z n̄ faciē. **E**t post pauca seq̄t̄: q̄ vilis facta es nimis iterās vias tuas. et qd̄ mix̄ si vilis sctā sit q̄ speculū ad sui maculas dephēdedas nō aspicit. **E**t iō hoies q̄ nec v̄ba dei libēter audiūt: nec ei⁹ facta z opera oculo aspiciūt: in peccatis suis tan

quæ sumēta i stercozibus cōputrescūt. Et iō speculū istud frequēt debemus respicere vt mētis nre maculas possimus i nob dphēdere z purgare. Iō dicit psal. Respiciere i faciē xp̄i tui. In apta visiōe hmōi speculū btitudo p̄sistit: z hois z āglī. Iō. xvij. Hec ē vita eterna vt cognoscāt te solū deū z quez misisti ihm xp̄m. Et. j. pe. j. In quē desiderāt āglī p̄spicere. Hec mīz qz istud speculū ē purissimū. Est em̄ splēdor lucis eterne z i speculū sine macula. Sap. vij. Est etiā oim rēp̄sentatiuū. Dic ei Bre. Quid ē qd̄ n̄ vidēt q̄ vidētē oia vidēt. Et iō bti in p̄ria spectatores sci illi⁹ magnitudis: p̄ tali spectatōe deū laudāt z extollūt p̄cōijs. vñ dicit Esa. liij. Glor spectatoz tuoz leua. vo. sil. qz o. ad o. vide.

De oculo septemplici intuitus diuini Ca. xv.
Dicit iohannes apo. v. Vidi in medio throni agnū stantē tanq̄ occisū habentē cornua. vij. z oculos. vij. Per agnū occisū intelligimus xp̄z inocētissimū māfuetū: z p̄ nobis i ara crucis imolatū. Per. vij. oculos agni. vij. itelligunt p̄prietates respect⁹ dīnt: Diuin⁹ em̄ ocul⁹ ē oim inspectiū⁹. Heb. iij. Oia nuda sūt z apta coram oculis ei⁹. ad quē nob sermo. Et ecci. xxij. Oia videt oclis eius. Narrat petrus damianus q̄ hō qdā suē furatus est alienā. Erat at̄ vir ille hospitālis valde. Et qz bti misericordes qm̄ ip̄i miam

cōsequēt: dñs ihs q̄ nūq̄ obliuiscit viros miē: statim adest i paupis effigie: z tāq̄ p̄lixo crinē tōsozē rogauit. erat em̄ hmōi hō ille vt sibi crinē tōderet. Ille p̄tinus reuerent paupi assurrexit z assūptis forpicib⁹ eū tōdere cepit. Qd̄ dū faceret i eius occipitio duos oculos latētes repti: q̄ viso vehemēt expauit: qd̄ hoc eēt q̄siuit. Cui ille. Ego inq̄t ihs vocoz q̄ vndiq̄ cūcta cōtēploz: Et isti sūt oculi q̄ bus vidī suē quā i caueā p̄clusisti. Moroz dispusit: z vir ille cōpūctus suē restituit. Et iō dicit Eccl. xxij. Oculi dñi multo plus lucidiores sup solē: circūspiciētēs vīas hoiz i absconditas p̄tes. Scdō oculoꝝ diuinoꝝ intuitus ē timoris iculsiuus. ac p̄ hoc a p̄cti p̄petratōe retrahimur. Fur em̄ non auderet furari si sciret se a iudice videri. Iō. xx. Rex q̄ sedet in solio iudicij ituitu suo dissipat oē malum. Et amos. ix. Ecce oculi dñi sup regnuz peccans et conteram illud a facie terre: Nullus auderet fornicari in oculis hominum: quātō magis confundi deberet aliquid turpe cōmittere ante diuinum aspectum Bernar. Quouis angulo quouis diuersorio reuerentiam habeto angulo tuo: ne illo presente audeas. quod me presente nō auderes. Hic est magni consilij angelus: cui patens est ois angulus. Et qdā ait. Cum qd̄ turpe facis: qd̄ me spectate ruberes. Cur spectante deo nō magis ipe rubes. In cūctis igit q̄ cogitās

forūy
bus

Angulo
Angulo
Angulo

do v' loqndo v' agēdo delinqm': aspectū supni iudicis vehement' formidare debem'. Qz si aliqñ nō apparēt hoib' nra vicia: illi' tñ oclis oia nuda sūt z apta. Et sicut videm' q sol aspectu suo lutū desiccāt. vbi aut n̄ aspicit: lutū abūdat. Sic qz hoies dei p'sentiā nō attēdūt: putātes eū nō aspiciere flagitia q̄ cōmittūt: idcirco in pctōz sordib' vitā ducūt. Un̄ psal. Nō ē de' i' aspectū ei'. Tertio diuin' intuit' ē lachryaz pñaliū educiu'. Dicit em̄ Apoc. xix. Ocli dñi vt flāma ignis. Pctōz em̄ pcti gelicidio cōgelat' ē in istar glaciei frigid' z dur' effect'. et ideo sicut a specus ignis glaciem liquefacit sic diuinus aspectus pctōz in lachrymas soluit. Un̄ dz lu. xxij. Respexit dñs petrū z egressus foras fleuit amare. Quarto diuin' aspect' ē opatiōis strenue p motiu'. Boe. li. v. d' p'so. Magnavob' ē si dissilare nō vult' idicta necessitas pbitat': cū añ oculos iudicis agitis cūcta cernētis. Dñs em̄ est sicut p'familias q̄ p eo q' oparios in vineaz respicit eos magis strenue opari facit. Ipse ei tāq' vineā eccliaz custodit. Un̄ dicit de vinea ecclie. Ego dñs q' p'uo eā. Esa. xxij. et i' ps. dz. Ocli dñi sup iustos. Dicūt aut iusti nō q'cūq': s' oparij Ro. ij. Nō auditores tm̄ iusti sūt. s' factores legis iustificabūt. Quinto aspect' diuin' ē spūalis fortitudis collatiu'. ij. Paral. xvj. Ocli dñi p'tēplant

vnīuersā terrā: z p'benit fortitudinē his q' pfecto corde credūt in eū. Si enī planeta stellā aliā fixā vel erraticā aspectu suo fortificat: vt maioris efficacie z virtutis existat: nec mirū est si aspect' diuini tuosissimi z fortissimi dat lasso virtutē: z his q' nō sunt fortes fortitudinē z robur multiplicat. Sexto diuin' aspect' ē infirmitatis aie sanatiu'. Eccl. xi. Est hō marcid': qz morbo culpe grauit afflictus: egēs recuperatiōe: qz spūalib' bonis spoliatus. deficiēs virtute: qz bñ agēdi virtib' destitutus: abundās pauprate qz bonoz spūaliū inopia pregrauat': z oculus dei respexit illuz i bono qz aspectu suo morbū expulit z amissā sanitatē restituit. Ut dic' phisilog' q' caladri' ē auis colore cādida: cui' hec fert esse natura: q' si ad infirmū hoiez fuerit adducta: cū infirmi vultū diligent' p'siderat vitā significat. si aut oculos suos ab infirmo auertat: mortē p'nosticat. s' h' z xps p'uersatiōe mūd': q' colore cādida: si oculo pietatis pctōz respiciat: sanitatē ei' nō solū significat: s' etiā causat. q' si eū n̄ aspiceret pctōz finalr iteriret. Jo Eccl. xxij. Ocli dñi sup timētes eū. Et seqt' Dñs sanitatē z vitā z bñdictōez. Septio diuin' aspect' ē ad regnū glie pductiu'. Job. xxxvj. De' nō auferet a iusto oculos suos: z reges i solio collocat i ppetuū: z illic erigūt. Ad ill' regnū nos pducatur: q' sine fine viuit et regnat Amen.

Tabula.

De numero partiū oculū cōponentiū.	fo. ij.
De partiū ordine in oculi cōpositione.	fo. iij.
De visionis numero.	fo. v.
De visionis modo.	fo. vj.
De visionis org. no completiuo.	fo. vj.
De tredecim mirabilibus circa oculi visionem moralē cōtinentibus informationē.	fo. vij.
Secundum mirabile.	fo. viij.
Tertium mirabile.	fo. xj.
Quartum mirabile.	fo. xj.
Quintum mirabile.	fo. xij.
Sextum mirabile.	fo. xiiij.
Septimum mirabile.	fo. xiiij.
Octauum mirabile.	fo. xiiij.
Honum mirabile.	fo. xiiij.
Decimum mirabile.	fo. xv.
Undecimum mirabile.	fo. xvj.
Duodecimum mirabile.	fo. xvij.
Tredecimum mirabile.	fo. xvij.
Da instructione moralī scdm duodecim pprie- tates repertas in oculo corporali.	fo. xix.
Prima proprietas oculi.	fo. xix.
Secunda proprietas.	fo. xxj.
Tertia proprietas.	fo. xxij.
Quarta proprietas.	fo. xxiiij.
Quinta proprietas.	fo. xxv.
Sexta proprietas.	fo. xxvj.

Tabula.

xcvj

Septima proprietas.	fo. xxviiij.
Octaua proprietas.	fo. xxix.
Nonna proprietas.	fo. xxxj.
Decima proprietas.	fo. xxxiiij.
Undecima proprietas.	fo. xxxiiij.
Duodecima proprietas.	fo. xxxv.
De septem differentiis oculorum: iuxta differen- tiam septem capitalium viciorum.	fo. xxxvj.
Secunda differentia de inuidia.	fo. xxxviiij.
Tertia differentia oculi de ira.	fo. xxxix.
Quarta differentia oculi de accidia.	fo. xli.
Quinta differentia de auaricia.	fo. xliiij.
Sexta differentia de gulaositate.	fo. xlvj.
Septima differentia de luxuria.	fo. xlvij.
De sumptuositate oculi et ceterarum partium corporis.	fo. liij.
De corporalium oculorum carentia equanimis ter sufferenda.	fo. liiij.
De instructione scholarium ex septem conditio- nibus que requiruntur ad visum.	fo. lv.
Secunda conditio ad visum necessaria.	fo. lxj.
Tertia conditio ad visum necessaria.	fo. lxij.
Quarta conditio necessaria ad visum.	fo. lxiiij.
Quinta conditio.	fo. lxv.
Sexta conditio.	fo. lxviiij.
Septima conditio.	fo. lxx.
De instructione prelatorū ex septem proprietatibus	

Tabula.

tribus oculoꝝum.	fo. lxxj.
Secunda proprietas.	fo. lxxiiij.
Tertia proprietas.	fo. lxxv.
Quarta proprietas.	fo. lxxvij.
Quinta proprietas.	fo. lxxviii.
Sexta proprietas.	fo. lxxx.
Septima proprietas.	fo. lxxxiiij.
De quatuor rebus quas debent spirituales oculi contemplari.	fo. lxxxiiij.
Scdm qđ spūales oculi debēt pteplari.	lxxxv.
Tertiū qđ oculi spūales debēt pteplari.	lxxxvi.
Quartū qđ debet oculus respicere.	lxxxviii.
De trib⁹ visibilib⁹ oculū delectatib⁹.	lxxxix.
Scdm qđ delectat oculū ē floꝝ venustas.	xc.
Tertiū quod delectat oculū.	fo. xcij.
De oculo septemplici intuitus diuini.	xciiij.

¶ Finitur Liber de oculo morali: editus ab eximio sacrarū litterarū professoꝝe magistro. P. Lapeiera. Impressus in ciuitate Lugrūnij p magistrum Arnaldumguillermū de Brocario. Anno a natiuitate dñi. M. LXXXL. tertio. et die quarta Aprilis.

Deo gratias.

